

SIRKULASJONSSAK STUDIEUTVALGET



Dato: Saker sendt på sirkulasjon 27.03.14, erstatter møtet 01.04.14.

Sted: Sirkulasjonssak

Tid: 12.15-14.00

SIRKULASJONSSAKER

SAKSLISTE	
4/2014	Årsrapport om Studiekvalitet UMB 2012-2013
5/2014	Fullmaktssak: Forskrift om opptak, studier og eksamen ved NMBU

Spørsmål kan rettes til bodil.norderval@nmbu.no (tlf. 97 17 96 73).

NMBU, 25.03.2014
Ole-Jørgen Torp
studiedirektør

Arkivsak-dok.	14/	Arkivkode.
Saksbehandler	Ingrid Hjeltland, Ellen Granvin, Bodil Norderval	
Saksansvarlig	Ole-Jørgen Torp	

Studieutvalget ved NMBU

26.03.2014

ÅRSRAPPORT OM STUDIEKVALITET, UMB 2012-2013

Forslag til vedtak:

Studieutvalget tilrår Årsrapport om studiekvalitet, UMB 2012-2013

Vedlegg:

1. Utkast til Årsrapport om studiekvalitet, UMB 2012-2013.

Bakgrunn:

NOKUT krever at *høyere utdanningsinstitusjoners ledelse rapporterer årlig til styret om utdanningskvalitet og kvalitetsarbeidet, med en helhetlig vurdering av utdanningskvaliteten, samt oversikt over prioriteringer og tiltak i kvalitetsarbeidet.*

I NOKUTs akkreditering av UMB i 2010 ble det bemerket at det var relativt mange indikatorer i Årsrapport om studiekvalitet, og de mente det kunne være aktuelt vurdere hvilke indikatorer det er strategisk viktig å følge med på innen de ulike kvalitetsområdene og om enkelte indikatorene skal variere fra ett studieår til det neste. Styret har hatt studiekvalitet som ett av sine satsingsområder i perioden, og denne rapporten er lagt opp etter hovedtemaene for styrets arbeid med studiekvalitet.

Som UMBs studienemnd ble orientert om, ble det ikke utarbeidet en studiekvalitetsrapport for studieåret 2012. Man har i stedet valgt å lage en felles sluttrapport for 2012 og 2013.

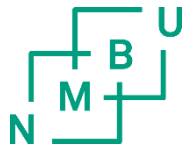
Studiedirektørens vurdering

Denne rapporten beskriver kvalitativt nye tiltak som er gjort i perioden 2012 og 2013 og erfaringer en har hatt med dette. Rapporten er lagt opp etter hovedtemaene for styrets arbeid med studiekvalitet.

Studiedirektøren og instituttene har hatt instituttvise møter høsten 2013, noe som har vært nyttig for å kunne jobbe tettere sammen for å bedre studiekvaliteten og øke gjennomstrømming/gjennomføring. Det er viktig at det omfattende og gode arbeidet som gjøres på instituttene i større grad kommer frem i en studiekvalitetsrapport, og dette må man forbedre når et nytt og felles kvalitetssikringssystem skal utarbeides.

Fusjonen mellom UMB og NVH fra 1.1.2014 har medført store organisasjonsendringer. I tiden fremover vil det derfor være viktig å sikre fusjonen herunder å få på plass fungerende strukturer, regelverk og rutiner samt godt samarbeid.

Det påpekes at denne rapporten omhandler UMB og vedtak fattet i UMBs organer. I tilknytning til NMBU må mange rutiner og regler gjennomgås på nytt, og vedtak fattet av UMBs organer legger ikke nødvendigvis føringer for det nye universitetet.



Årsrapport om studiekvalitet 2012 og 2013

Forord

Dette er den siste Årsrapport for studiekvalitet fra Universitetet for miljø- og biovitenskap (UMB). Rapporten har endret noe form de siste årene, og det arbeides fortløpende med å finne en god form på rapporten som i størst mulig grad synliggjør universitetets status og utfordringer innen studiekvalitetsområdet. Rapporten beskriver i større grad kvalitativt nye tiltak som er gjort i perioden og erfaringer en har hatt med dette. Det henvises til opptaksrapport, læringsmiljørapport og Database for Høyere utdanning (DBH) for det omfattende tallmaterialet som tidligere har utgjort store deler av rapportene. I tidligere årsrapporter for studiekvalitet er ph.d.-utdanningen ved universitetet beskrevet, men dette området blir ikke omtalt i denne årsrapporten fordi det nå eksisterer en egen handlingsplan for å styrke ph.d.-utdanningen under Forskningsavdelingen. Styret får også informasjon om ph.d.-utdanningen med halvårsrapporter.

Styret har hatt studiekvalitet som ett av sine satsingsområder i perioden. Rapporten er lagt opp etter hovedtemaene for styrets arbeid med studiekvalitet. Områder styret ikke har hatt fokus på i denne perioden beskrives i rapportens siste kapitler. UMBs kvalitetssikringssystem for utdanning (KSU) er ikke behandlet i denne rapporten. En utvikling av KSU har vært satt på vent i påvente av fusjonen med Norges Veterinærhøgskole (NVH).

Studiedirektøren og instituttene har hatt instituttvis møter høsten 2013, noe som har vært nyttig for å kunne jobbe tettere sammen for å bedre studiekvaliteten og øke gjennomstrømming/gjennomføring. Det er viktig at det omfattende og gode arbeidet som gjøres på instituttene i større grad kommer frem i en studiekvalitetsrapport.

Fusjonen mellom UMB og NVH fra 1.1.2014 har medført store organisasjonsendringer. I tiden fremover vil det derfor være viktig å sikre fusjonen herunder å få på plass fungerende strukturer, regelverk og rutiner samt godt samarbeid. I løpet av 2014 må det etableres et felles kvalitetssikringssystem for Norges miljø- og biovitenskapelige Universitet (NMBU), der det blant annet må legges vekt på utvikle en form for institutt-/fakultetsrapporter innen studiekvalitetsområdet for å få frem alt studiekvalitetsarbeidet som foregår på instituttene.

Det påpekes at denne rapporten omhandler UMB og vedtak fattet i UMBs organer. I tilknytning til NMBU må mange rutiner og regler gjennomgås på nytt, og vedtak fattet av UMBs organer legger ikke nødvendigvis føringer for det nye universitetet.

Innholdsfortegnelse

Forord.....	1
1 Sammen drag	4
2 Styrets satsing	6
3 Gjennomstrømming og frafall	8
Vurdering.....	10
Fremtidige utfordringer.....	10
4 Pedagogisk utviklingsarbeid og støttefunksjoner.....	11
4.1 «SMART undervisning – god læring» og UMBs læringsfilosofi.....	11
Vurdering.....	12
Fremtidige utfordringer.....	12
4.2 Læringssenter	12
Vurdering.....	13
Fremtidige utfordringer.....	13
4.3 Skrivesenteret.....	13
Vurdering.....	14
Fremtidige utfordringer.....	14
4.4 Biblioteket	14
Vurdering.....	14
Fremtidige utfordringer.....	15
4.5 Studentveiledning.....	15
Vurdering.....	16
Fremtidige utfordringer.....	17
4.6 Belønning av kvalitet	17
Vurdering.....	19
Fremtidige utfordringer.....	20
5 Programutvikling	21
5.1 Implementeringen av Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring og endrede rutiner for programgodkjenning	21
Vurdering.....	21
Fremtidige utfordringer.....	22
5.2 Programutvikling	22
Fremtidige utfordringer.....	23
5.3 Progamevalueringer	23
Ekstern evaluering av 1-årig praktisk pedagogisk utdanning og 5-årig lektorutdanning	23
Ekstern evaluering av 3-årig bachelor i internasjonale miljø- og utviklingsstudier	24
Vurdering.....	25

	Fremtidige utfordringer.....	25
6	Emneutvikling	26
6.1	Emneutvikling	26
	Fremtidige utfordringer.....	26
6.2	Emneevaluering.....	26
	Fremtidige utfordringer.....	28
6.3	Arbeid med bachelor- og masteroppgaver.....	28
	Fremtidige utfordringer.....	29
7	Læringsmiljø	30
7.1	Fysisk læringsmiljø.....	30
	Vurdering.....	30
	Fremtidige utfordringer.....	31
7.2	Psykososialt læringsmiljø.....	31
	Vurdering.....	32
	Fremtidige utfordringer.....	32
7.3	Faglige hjem.....	33
	Vurdering.....	33
	Fremtidige utfordringer.....	33
7.4	Universell utforming og individuell tilrettelegging	33
	Vurdering.....	33
	Fremtidige utfordringer.....	34
8	Markedsføring, rekruttering og opptak.....	35
8.1	Markedsføring og rekruttering	35
	Vurdering.....	35
	Fremtidige utfordringer.....	36
8.2	Opptak	36
	Vurdering.....	36
	Fremtidige utfordringer.....	37
9	Internasjonalisering.....	38
	Vurdering.....	39
	Fremtidige utfordringer:.....	40
	Vedlegg	41
	Referanser	45
	Forkortelser brukt i rapporten	48

1 Sammendrag

Studiekvalitet og gjennomstrømning har vært et av Universitetsstyrets satsningsområder i perioden 2012/2013, og en rekke aktiviteter har blitt igangsatt i perioden for å støtte opp om dette satsningsområdet. UMB har også implementert Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring (NKR), og dette arbeidet har hatt stor betydning for kvalitetssikring av studiene.

Det er gjennomført en kartlegging av gjennomstrømming og frafall ved UMB, og resultatene fra kartleggingen viser at UMB ikke har et urovekkende stort frafall. Universitetet har imidlertid en relativt lav grad av gjennomføring til normert tid sammenlignet med andre norske universitet. Rapporten konkluderer blant annet med at universitetet kan ha mye å hente på å ha bedre programstruktur, bedre romkapasitet, et læringssenter som kan støtte pedagogisk utviklingsarbeid ved instituttene samt ved å styrke studieveiledningen. Kartlegging viser at det er for liten kapasitet på studentveiledningen ved UMB og at studentveiledningen kan forbedres for å øke gjennomstrømmingen.

Implementeringen av NKR har vært en omfattende prosess, men samtidig er programutvikling en kontinuerlig prosess. For å sikre kontinuerlig programutvikling, er tydelig og god utdanningsledelse en viktig faktor for å lykkes.

Universitetet har i perioden vedtatt en egen læringsfilosofi. Fremover vil det være viktig å videreutvikle undervisningen i tråd med denne. Læringssenteret, skrivesenteret og biblioteket vil være viktige støttefunksjoner i dette arbeidet. Universitetet må nå arbeide med å implementere læringsfilosofien i emnetilbudet. Det vil være også viktig å foreta noen grep med emneevalueringsystemet, slik at evalueringene er mer fleksible og oppleves som nyttige for både studenter, undervisere og utdanningsledere.

Hva gjelder læringsmiljøet, er det utfordringer med kapasiteten på undervisningsrom. En campusplan må utarbeides for å sikre tilgjengelige lokaler for all undervisning, inkludert undervisning i store emner og undervisning som stimulerer til ulike læringsaktiviteter.

Det psykososiale læringsmiljøet er i all hovedsak svært bra, og de aller fleste studentene ved UMB opplever å ha det bra på universitetet. Internasjonale studenter trives imidlertid noe dårligere enn norske studenter. I tiden som kommer vil det også bli en utfordring å sikre et enhetlig læringsmiljø på et universitet med to campus.

Totalt antall førsteprioritetssøkere til UMB økte i 2012 og 2013, noe som er positivt da fleste andre universitet gikk tilbake. Fremover vil det være viktig å bygge NMBU som merkevare og synliggjøre alle universitetets studieprogram, samtidig som en arbeider for å øke antall søkere til programmene der universitetet ikke når rammen. Oppmøteprosenten har også økt fra ca. 80 til ca. 90 % de fem siste årene. Det vil være viktig å fortsette arbeidet med å være tilgjengelig for søkere for å sikre fortsatt stor oppmøteprosent samt å sikre riktig saksbehandling på opptakskontor og institutter slik at de riktige søkerne får tilbud om plass.

Det har i perioden vært noe nedgang i antall studenter som reiser på utveksling, noe som er bekymringsfullt da studentene skal tilegne seg internasjonal kompetanse under studiene. Årsaken til nedgangen er ikke kjent og bør kartlegges nærmere. Universitetet vil arbeide for å øke studentutvekslingen med en rekke praktiske tiltak for å gjøre det enklere å reise på utveksling.

De viktigste utfordringene i perioden fremover:

- Bygge NMBU som merkevare og synliggjøre alle studietilbudene ved universitetet like godt i rekrutteringsarbeidet
- Utnytte mulighetene som ligger i innføringen av fakulteter og ansvaret de blant annet skal ha for å koordinere studietilbudet. Tydeliggjøre de ulike aktørenes ansvar innen kvalitetssikring av studiene.
- Utvikle et nytt felles kvalitetssikringssystem for NMBU, herunder
 - o Styrke utdanningsledelse og sikre programstyring og –utvikling
 - o Sikre pedagogisk utviklingsarbeid som er i tråd med læringsfilosofien gjennom å etablere gode støttefunksjoner
 - o Forbedring av evalueringssystemer, både på program- og emnenivå. Det er viktig at evalueringssystemet rettes mot læringsutbytte
 - o Sikring av studentveiledningstilbudet
- Etablere incentiver som setter søkelys og fremmer studiekvalitet
- Utarbeide en campusplan for undervisningsrom
- Øke andel studenter og ansatte som reiser på utveksling gjennom å styrke studenters og forskeres motivasjon for å reise utenlands og styrke insentivene for å reise utenlands

2 Styrets satsing

Arbeidet med studiekvalitet er godt forankret i «Strategi 2010-2013 Universitetet for miljø- og biovitenskap (UMB)»¹, og fulgt opp i «Strategisk handlingsplan for området utdanning, UMB 2010 – 2013»². Strategien sier blant annet at UMB for å opprettholde kvaliteten på utdanningen skal «sikre bedre utnyttelse av undervisningskapasiteten, utvikle bedre koordinering av emnetilbudene mellom instituttene, forbedre de administrative rutinene og øke satsingen på nye undervisningsformer og nytt faginnhold». Strategien peker også på viktigheten av å utvikle ny pedagogikk som styrker kvaliteten på utdanningen.

For at UMBs planarbeid skulle være et effektivt instrument i kvalitetssikring av studier og læringsmiljø, konkluderte styret basert på «Årsrapport om studiekvalitet for 2009» (lagt frem for styret i desember 2010) og «Rapport og planer (2010-2011)» at de for å oppnå best mulige resultater i perioden måtte velge seg ut noen fokusområder i stedet for å spre innsatsen sin over alle områder. Det har styret gjort ved å identifisere de områdene hvor potensialet for forbedring er stort samtidig som universitetet ivaretar sine samfunnsoppdrag på en god måte. I august 2011 vedtok derfor universitetsstyret at de for perioden 2011-2013 skulle ha følgende tre områder som fokusområder: Studiekvalitet - Vitenskapelig publisering - Fornyelse av bygningsmassen³. Universitetsstyret har i perioden hatt en bred satsing på studiekvalitet som strekker seg fra kvalitet på undervisning og innhold og relevans i studieprogrammer til psykososialt og fysisk læringsmiljø. Styret har fortløpende blitt orientert om status for studiekvalitetsarbeidet gjennom prorektor og studiedirektørens orienteringer på hvert styremøte.

Styrets satsing på studiekvalitet har lagt til rette for økt fokus på studiekvalitet i hele organisasjonen og bidratt til økt dialog om studiekvalitet mellom ledelsen, instituttene, studentene og studieadministrasjonen gjennom blant annet styringsdialogene, ledergruppen, studienemnda (SN) (blant annet gjennom SNs seminar om studiekvalitet) og i arrangerte møter mellom instituttene og studieadministrasjonen. Satsingen har bidratt til å løfte det systematiske arbeidet med studiekvalitet gjennom en rekke tiltak og prosesser som har involvert store deler av organisasjonen; blant annet:

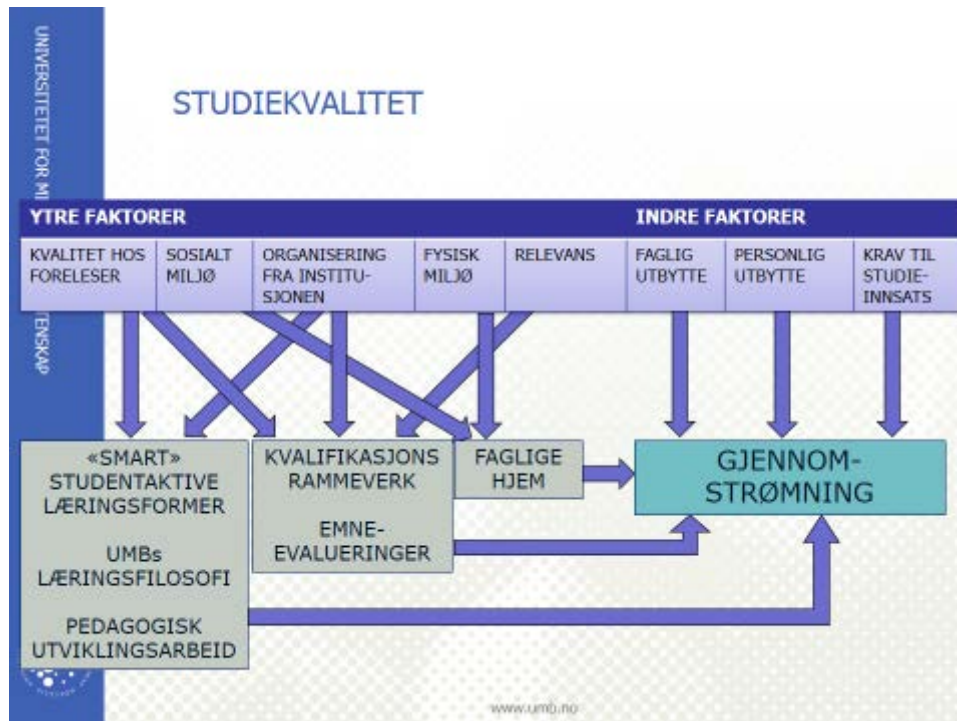
- analyse av progresjon og gjennomføring (intern kartlegging og undersøkelse av Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU))
- prosjektet «SMART undervisning – god læring»
- arbeidet med læringsfilosofi - felles forståelse for hva som kjennetegner læringen som skjer ved universitetet
- utvikling av læringssenteret og økt fokus på pedagogisk utviklingsarbeid
- implementeringen av Norsk kvalifikasjonsrammeverk (NKR) og utarbeidelse av UMB-nøkkelen
- arbeid med å skape gode faglige hjem, satsing på bedre undervisningsfasiliteter og utvidelse av kapasiteten på læresaler

¹ Universitetet for miljø- og biovitenskap, «Strategi 2010-2013».

² Universitetet for miljø- og biovitenskap, «Strategisk handlingsplan for området utdanning, UMB 2010 – 2013», vedtatt av Studienemnda 15.06.2010.

³ Universitetet for miljø- og biovitenskap, «Rapport og planer (2011-2012)».

Bakgrunnen og resultatene for tiltakene og prosessene vil bli belyst i kapitlene som følger. Figuren under viser hvordan ytre og indre faktorer påvirker studiekvalitet og gjennomstrømming og hvordan styret har arbeidet med å påvirke de ytre faktorene i prosesser og prosjekter som universitetet har arbeidet med i styreperioden.



Figur 1 Illustrasjon av hvordan ytre og indre faktorer⁴ påvirker studiekvalitet og gjennomstrømming og hvordan de ytre faktorene kan påvirkes i prosesser og prosjekter som universitetet har arbeidet med i styreperioden⁵

Funnene og anbefalingene fra undersøkelser som er gjennomført og de erfaringer man har fra de tiltakene og prosessene som er startet vil være viktige for det videre arbeidet med studiekvalitet og gjennomstrømming inn i NMBU. Prosessene styret har satt i gang og det økte fokuset på studiekvalitet i hele organisasjonen har vært og vil fortsatt være suksessfaktorer for det videre arbeidet. Gjennom kvalitetsarbeid forsøker man å forbedre kvaliteten kontinuerlig og systematisk. Kvalitet kan aldri nås i noen absolutt forstand - man er altså alltid på vei og aldri i mål. Universitetsstyret i NMBU kan gjennom oppfølging av det påbegynte arbeidet sammen med virkemidler og prioriteringer sørge for at hele organisasjonen fortsetter å ha oppmerksomhet på hele studiekvalitetsbildet slik at universitetet fortsetter utviklingen i riktig retning.

NMBUs styre har vedtatt visjon og strategi for det nye universitetet. Nye tiltaksplaner vil bli utarbeidet når nytt universitet er igangsatt.

⁴ Rønning, Johansen og Finbak, «Servert på sølvfat?», 50-59.

⁵ Tveit, «Studiekvalitet og gjennomstrømming», PowerPoint-presentasjon til US 30.4.2013.

3 Gjennomstrømming og frafall

UMB har i perioden gjennomført kartlegging av gjennomstrømming/gjennomføring ved universitetet. Bakgrunnen for dette er for det første at universitetet i flere år har hatt noe lavere snitt for gjennomføring av utdanningsplan enn snittet for universitetssektoren. Styret uttrykte bekymring for dette i «Rapport og planer (2012 – 2013)»⁶. Tidligere studiekvalitetsrapporter har påpekt behovet for analyser og evalueringer innen området, for eksempel anbefalte «Studiekvalitetsrapporten 2010 – 2011» en evaluering og analyse av gjennomføringen av bachelor- og mastergrad, blant annet frafall, studiepoengproduksjon og masteroppgavegjennomføring. For det andre oppnådde UMB et dårligere resultat enn ønsket på den nye styringsparameteren gjennomføring på normert tid, som Kunnskapsdepartementet (KD) innførte til rapporteringen for 2012. Gjennomføringsandelen ved UMB i 2012 var på 22 % på bachelorprogrammene, 36 % på masterprogrammene og 68 % på Ph.d.⁷ På tross av lavere resultat enn snittet for sektoren på overnevnte mål, viser DBH-tall at UMB ligger litt over snittet for universitetssektoren på gjennomsnittlig antall studentpoeng per registrerte heltidsekvivalenter per år for 2012. Samlet førte resultatene til et omfattende arbeid med interne kartlegginger samt en ekstern undersøkelse gjennomført av NIFU for at UMB skulle få et best mulig beslutningsgrunnlag for igangsetting av videre tiltak for å bedre situasjonen.

Universitetet gjorde våren 2013 en frafalls/gjennomstrømningsundersøkelse i registerdata. Det kom frem av undersøkelsen at alle institutt har utfordringer med gjennomføring, men at det er i varierende grad. Det er bedre gjennomstrømming og lavere frafall på master enn på bachelor. Det meste av frafallet skjer i løpet av de tre første semestrene. I tillegg er for mange studenter registrert med aktiv studierett på bachelor til tross for at det ser ut til at de oppfyller kravene til å få bachelorgraden ved å ha produsert mer enn 180 studiepoeng.⁸

Tabell 1. Viser antall studenter som hhv. har fått inndratt studieretten, har sluttet underveis i studiet eller som har trukket seg før påbegynt studium for bachelorstudenter som startet i 2008 og 2009. 70 % av de som faller fra gjør det i løpet av de første tre semestrene.⁹

semester	Bachelorstudenter startet 2008					Bachelorstudenter startet 2009			
	inndratt	sluttet	trukket	sum		inndratt	sluttet	trukket	sum
1	2	14	42	58		37	9	69	115
2	9	9		18		20	7	1	28
3	58	5		63		23	13	1	37
4	9	1	1	11		17	5		22
5	9	5		14		9	4		13
6	4	3		7		16	7		23
7	1	2		3		12	2		14
8	7	3		10		5			5
9	4			4					
10	3	1		4					
sum	106	43	43	192		139	47	71	257

⁶ Universitetet for miljø- og biovitenskap, «Rapport og planer (2012-2013)», 7.

⁷ Universitetet for miljø- og biovitenskap, «Rapport og planer (2012-2013)», 7.

⁸ Reiling og Torp, «Studiekvalitet og gjennomføring», PowerPoint-presentasjon til US 13.6.2013

⁹ Reiling og Torp, «Studiekvalitet og gjennomføring», PowerPoint-presentasjon til US 13.6.2013

Høsten 2013 holdt studiedirektøren instituttvisse møter angående gjennomføring/gjennomstrømming og studiekvalitet for å øke dialogen rundt disse temaene og for å øke administrasjonens kunnskap om det viktige arbeidet instituttene utfører innen disse områdene. Møtene opplevdes som nyttige og bør videreutvikles og formaliseres slik at denne instituttturnéen kan bli et årlig eller halvårlig dialogforum. For øvrig trekkes informasjon fra møtene frem under aktuelle kapitler i rapporten.

NIFU gjennomførte en undersøkelse for UMB angående studiegjennomstrømming og studiekvalitet høsten 2013. Det kom frem at UMB ikke har et stort frafallsproblem sammenlignet med de andre norske universitetene¹⁰, da UMB hadde lavest frafall til normert tid og ett år utover normert tid. Imidlertid hadde UMB relativt lav grad av gjennomføring på normert tid sammenlignet med de andre universitetene. Dette gjelder særlig for bachelorutdanningene. Rapporten konkluderer derfor med at det er et forbedringspotensial for gjennomføring ved universitetet.

Mulige årsaker til den relativt lave gjennomføringsgraden er ifølge NIFU forhold ved studentene som påvirker progresjonen. Mange studenter er engasjert i studentaktiviteter, arbeider ved siden av studiene eller tar ekstra fag. Andre mulige årsaker er fokuset på fusjonsprosessen samt den store økningen i studentmassen de ti siste årene sammenlignet med de andre universitetene. Dette kan ha påvirket studiekvaliteten negativt. Det har vært en tilnærmet doubling av antall studenter fra ca. 2 500 studenter i 2002 til i underkant av 4 500 studenter i 2012.

Rapporten påpeker at studieledelsen ved universitetet bør bedres, særlig innen følgende områder: studieveiledning, pedagogisk kvalitet, tilrettelegging for studier gjennom fysiske rammer og informasjon til studentene. NIFU anbefaler igangsetting av følgende tiltak:

1. «Sikre bedre styring av programstruktur.
 - a. Bedre informasjon til studenter om studierelevans
 - b. Bedre informasjon til studenter om fagsammensetninger som er gode kombinasjoner for de som ikke følger et program med et fast opplegg.
 - c. Vurdere forholdet mellom mer obligatoriske opplegg og mer fleksible læringsformer.
2. Styrke studieveiledning
 - a. Antallet studieveiledere bør stå i relasjon til veksten i studenttallet
 - b. Studieveiledere bør få opplæring i å håndtere nye studentgrupper
3. Sikre nok lokaler
 - a. For undervisningskapasitet og for å kunne sikre innføringen av 'faglige hjem'.
 - b. Vurdere å ta opp færre studenter, dersom man ser at de eksisterende lokalene ikke strekker til
4. Utvikle pedagogisk kvalitet
 - a. Studiene bør være bedre tilpasset den nye studentgruppen, både når det gjelder nivå på forkunnskaper, faglig relevans og variasjon i undervisnings- og vurderingsformer.
 - b. Det er viktig å beholde det høye faglige nivået som finnes i dag.»¹¹

NIFUs rapport har vært viktig for å avdekke at det er muligheter for forbedret gjennomstrømming da UMB ikke har hatt et frafallsproblem, men har hatt lav gjennomføring til normert tid sammenlignet med andre norske universitet. Rapporten har også gitt mer informasjon om mulige sammenhenger mellom gjennomstrømmingen og studiekvaliteten ved UMB.

¹⁰ Undersøkelsen sammenligner UMB med alle norske universitet med unntak av Universitetet i Nordland.

¹¹ Hovdhaugen og Carlsten, *Studiegjennomstrømming og studiekvalitet ved Universitetet for miljø- og biovitenskap. Fokusgruppeintervjuer og statistiske analyser*, 34.

Vurdering

Fokuset på gjennomstrømming/gjennomføring har ført til økt oppmerksomhet og dialog om temaet i organisasjonen, både ved instituttene og ved studieadministrasjonen sentralt. Enkelte endringer er allerede gjort for å ta tak i situasjonen, for eksempel har flere institutt strammet inn praksis ved avslutning av bachelorgrad og overgang til mastergrad. De interne kartleggingene og den eksterne undersøkelsen har i tillegg bidratt til at universitetet har fått økt kunnskap om situasjonen. Styret oppfattet NIFU-rapporten slik at den har gitt informasjon om at universitetet ikke er i en krise slik som en kunne få inntrykk av ut fra resultatene for gjennomføring av utdanningsplan og gjennomføring på normert tid, men at situasjonen likevel er bekymringsverdig. I tillegg ser styret at de fleste punktene NIFU-rapporten peker på går inn under arbeidet styret allerede har igangsatt. Det er derfor en bekreftelse på at arbeidet styret har gjort for å bedre situasjonen er i tråd med studiekvalitetshensyn. Rapporten bekrefter at pedagogisk kvalitet, studieveiledning og programutvikling er svært viktige faktorer. Institusjonen har nå et bredt beslutningsgrunnlag for arbeidet videre for bedre gjennomstrømming. En vil arbeide videre med tiltak på de enkelte områdene der NIFU-rapporten mener tiltak bør igangsettes. Det vil være viktig å innarbeide innspill fra dialogen med instituttene og NIFU-rapporten i dette arbeidet. En ser at det er sterk sammenheng mellom programutvikling, det første året i studiene og gjennomstrømming. Dette er områder universitetet bør fortsette å satse på fremover.

Fremtidige utfordringer

- Styrke utdanningsledelse på alle nivå for å sikre god programutvikling og –struktur.
- Legge til rette for pedagogisk utviklingsarbeid på instituttene.
- Utnytte mulighetene som ligger i innføringen av fakulteter og ansvaret de blant annet skal ha for å koordinere studietilbudet.

4 Pedagogisk utviklingsarbeid og støttefunksjoner

4.1 «SMART undervisning – god læring» og UMBs læringsfilosofi

En viktig del av styrets satsing på studiekvalitet har vært prosjektet «SMART undervisning – god læring» og den påfølgende utviklingen av en egen læringsfilosofi for universitetet. UMB har i dette arbeidet reflektert om god læring og effektiv tidsbruk kan bidra til økt studiekvalitet. En av årsakene til at UMB har satt god læring for studentene og effektiv tidsbruk i sammenheng er målet uttrykt i universitetets strategi om å «sikre bedre utnyttelse av utdanningskapasiteten»¹². En annen årsak er at styret satte studiekvalitet og vitenskapelig publisering som to av sine prioriteringer for styreperioden 2011 – 2013.

Et av tiltakene i SMART-prosjektet var pilotprosjektet «SMART ressursbruk – mer læring» ledet av Seksjon for Læring og Lærerutdanning. Prosjektet ble avsluttet i 2012. Formålet med pilotprosjektet var å identifisere idéer og innfallsvinkler til undervisningen som bidrar til økt studentaktivitet og effektiv bruk av lærernes tid.

Hovederfaringen fra pilotprosjektet og fra arbeidet med implementeringen av NKR var at universitetet trengte en felles forståelse av hva som skal kjennetegne læringen ved UMB for systematisk å kunne legge til rette for bedre læring for studentene. En slik felles forståelse for hva som kjennetegner god læring ved hele universitetet antas å kunne bidra til økt studiekvalitet og på sikt til bedre gjennomstrømming.

Som en videreutvikling av SMART-prosjektet ønsket UMBs studienemnd derfor å sette ytterligere oppmerksomhet på god læring ved å utarbeide en egen læringsfilosofi som gir en felles forståelse for hva god læring er ved UMB. Nemnda hadde en sentral rolle i utviklingen av filosofien og hadde to seminar angående temaet. UMBs læringsfilosofi, utviklet våren 2013, beskriver hvordan universitetet mener læring ved institusjonen skal være, hva lærernes og studentenes ansvar skal være i læringsprosessen og hvilket forhold det skal være mellom lærerstyrte og studentstyrte læringsaktiviteter. I utviklingsarbeidet ble det, i tillegg til erfaringene fra pilotprosjektet og implementeringen av NKR, tatt utgangspunkt i erfaringer fra undervisning, innspill fra læringscenteret, Seksjon for læring og lærerutdanning, Rådene for Samarbeid med Arbeidslivet (RSA) og instituttenes øvrige kvalitetsarbeid. Det ble også tatt hensyn til hvilke aktiviteter studentene synes de får mest utbytte av ifølge Nasjonal læringsmiljøundersøkelse 2012. Flest studenter sa da at de lærer mye av egenstudier og innleveringer/øvinger, mens forelesninger kom relativt sett dårligere ut.¹³ Det er derfor lagt vekt på studentaktive læringsformer i læringsfilosofien. Universitetet viser med sin læringsfilosofi at det fokuserer på inkluderende læringsmiljø, studentaktive og studentmedvirkende læringsaktiviteter og systematisk pedagogisk utviklingsarbeid.

Følgende læringsfilosofi ble vedtatt av styret:

- a. Vi skaper inkluderende læringsmiljøer og gode faglige hjem.
- b. Studentene er aktive deltakere i fagmiljøet.

¹² Universitetet for miljø- og biovitenskap, «Strategi 2010 – 2013», 7.

¹³ For egenstudier og innleveringer/øvinger svarte 73 % at de lærer svært mye eller mye av det. Til sammenligning svarte 60 % at de lærer svært mye eller mye av forelesninger. TNS Gallup, «Læringsmiljøundersøkelse 2012».

- c. Læring er en studentaktiv prosess som fremmer refleksjon og selvstendighet.
- d. Studentene tar ansvar for og styrer egen læring.
- e. Lærerne tilrettelegger, veileder og støtter studentene i deres læringsprosess.
- f. Studentene er en viktig læringsressurs for hverandre og deltar aktivt i undervisningen av sine medstudenter.
- g. Lærerne fremmer studentens læringsprosess underveis gjennom konstruktive tilbakemeldinger.

Studienemnda vedtok videre at UMBs læringsfilosofi fremmes ved at:

- a. Instituttene videreutvikler undervisningen mot mer studentaktive læringsformer.
- b. Et veiledende mål ved UMB er at 25 % av tiden studenten bruker i et emne skal være kontakttid med fagpersoner, og 75 % er ulike former for tilrettelagte oppgaver, læringsaktiviteter og selvstudier.
- c. Studieadministrasjonen sentralt sørger for et høyt nivå på støttefunksjoner for utviklingsarbeidet.

Vurdering

Resultatet av disse prosessene er et godt studiekvalitetsgrep. Fra et studiekvalitetsståsted er det gunstig at universitetet har vedtatt en egen læringsfilosofi. Universitetet vil med den ha et viktig verktøy i arbeidet for å bedre studentenes læring. Fokuset fremover vil være å integrere filosofien i undervisningen slik at studentenes læringsutbytte bedres og for å støtte opp rundt universitetets mål om bedret studiekvalitet og gjennomstrømming. Med etableringen av en egen læringsfilosofi ser universitetet at støttefunksjoner må til for å gjøre endringer. Universitetet har derfor utviklet et læringssenter, men andre støttefunksjoner må også påregnes. Et godt samarbeid mellom instituttene og studieadministrasjonen vil også være viktig for implementeringen av filosofien slik at instituttene kan få assistanse i videre pedagogisk utviklingsarbeid på områder med behov for det.

Fremtidige utfordringer

- Motivere og ha riktige og gode pedagogiske støttefunksjoner for undervisere slik at undervisningen er i tråd med læringsfilosofien.
- Utvikle Universitetspedagogikkurset i tråd med den nye læringsfilosofien.

4.2 Læringssenter

Hensikten med UMBs læringssenter er å drive pedagogisk utviklingsarbeid, deriblant å følge opp pedagogiske prosjekt som SMART, læringsfilosofien samt NKR. Senteret startet som et tilnærmet enmannsforetak og har hovedsakelig arbeidet med pedagogisk utviklingsarbeid knyttet til fleksibel læring og nettbasert undervisning. Arbeidet har vært utviklet i tråd med etterspørsel fra undervisere. Læringssenteret har trukket inn ulike samarbeidspartnere på tvers av enheter ved behov. Erfaring fra de pedagogiske prosjektene har vist at instituttene har behov for en samordning av ressurser som driver pedagogisk utviklingsarbeid.

UMBs læringssenter har i perioden 2012 – 2013 konsentrert seg om å drive utviklingsarbeid. Senteret har vært en pådriver i oppfølgingen av SMART-prosjektet og har vært sterkt delaktig i utviklingen av UMBs læringsfilosofi, noe som senteret etterspurte for flere år siden. Senteret fokuserer nå sitt arbeid med læringsfilosofien mot førsteårsstudenter og hvordan læringsformene kan tydeliggjøres i starten av studieløpet. I tillegg har senteret samarbeidet tett med skrivesenteret på flere områder, blant annet angående effektive tilbakemeldinger.

NMBUs læringssenter er tenkt å være en arena for pedagogisk utviklingsarbeid og implementering av læringsfilosofien. I 2013 har en tverrfaglig arbeidsgruppe kommet med forslag til utvikling av et læringssenter. Gruppen skal i 2014 arbeide videre med en plan for hvordan prosjektet kan gjennomføres. Ved å samordne ressurser som arbeider med pedagogisk utviklingsarbeid ønsker universitetet å styrke sitt studiekvalitetsarbeid og å utnytte ressursene bedre i tråd med den pedagogiske utviklingen som skjer i verden. Læringssenteret vil være viktig for å sikre videre integrering av læringsfilosofien i undervisningen samt kvaliteten på studentenes læringsutbytte ved å være et ressurscenter for videreutvikling av emner og program. Målgruppen og motivatorer for læringssenterets arbeid vil være studenter og faglærere. Målet er at «i dialog og samhandling skal læringssenteret utvikle og tilrettelegge ressurser for å *styrke studentaktive arbeidsformer, pedagogisk utviklingsarbeid og undervisningskompetanse*. Læringssenteret skal bidra til å *stimulere arbeids- og læringsmiljø der den enkelte ansattes og students potensiale realiseres og gir kunnskap for livet (NMBU strategi 2014-2018)*»¹⁴.

Vurdering

UMBs læringssenteret arbeider med fremtidsrettede undervisningsformer som er forankret i underviseres uttrykte behov og i tråd med UMBs læringsfilosofi. Det antas derfor å ha stor effekt på sikt. Det vil være viktig å utvikle NMBUs læringssenter for å kunne forbedre kvaliteten på studentenes læringsutbytte på en effektiv måte.

Fremtidige utfordringer

- Etablere NMBUs læringssenter som en pedagogisk støttefunksjon.
- Utarbeide gode systemer for videreformidling av resultater og god praksis.

4.3 Skrivesenteret

Skrivesenteret ble startet våren 2010 for å støtte opp om Institutt for internasjonale miljø- og utviklingsstudiers (Noragric) skrivekurs som ble gitt til alle studenter på instituttet. Høsten 2013 ble ordningen utvidet ved at skrivesenteret ble åpnet for alle UMB-studenter, og fra 2014 sentraliseres ansvaret for skrivesenteret under biblioteket. Det har blitt bevilget midler til etablering av lokaler for et skrivesenter i forbindelse med Hovedbiblioteket i Tårnbygningen.

Senteret er i dag studentdrevet under veiledning av førstelektor William Warner, og tilbyr veiledning innen akademisk skriving på engelsk til UMBs studenter generelt og studenter ved Noragrics to skrivekurs spesielt. Ved senteret gis det veiledning i alle ledd i skriveprosessen. Studentene får tilbakemeldinger fra skriveassistentene både gjennom konsultasjoner en-til-en, gjennom tilbakemeldinger online og via sosiale medier. Måten skrivesenteret arbeider med tilbakemeldingsprosessen på var en av grunnene til at William Warner ble tildelt Fronterprisen 2012 for LNG 240 – *Academic Writing*.

Skrivesenteret oppmuntrer til akademisk kvalitet ved å utgi årlig studenttidsskriftet *UMB Student Journal of International Environment and Development Studies* der artikler kan publiseres etter en streng, studentledet evalueringsprosess.

¹⁴ Arbeidsgruppen NMBU Læringssenter, notat til studiedirektør Ole-Jørgen Torp, 11.10.2013.

Vurdering

Skrivesenteret er et godt tilbud hvor studenter får veiledning for å utvikle sine akademiske skriveferdigheter. Skrivesenteret er videre et godt eksempel på hvordan studenter kan veilede hverandre ved at ansatte legger til rette, veileder, og støtter læringsprosessene. Tilbudet har blitt veldig godt mottatt blant studentene som benytter tjenesten, og resultatene man har oppnådd er gode. Etter at senteret åpnet for alle UMB-studenter, har etterspørselen klart oversteget senterets kapasitet. Man opplever nå en etterspørsel etter et tilsvarende tilbud for studenter som skriver på norsk.

Arbeidet som skrivesenteret gjør høster også anerkjennelse ved NOKUT, som ga hederlig omtale til skrivesenteret ved utdelingen av Utdanningskvalitetsprisen 2013: «The writing centre ved UMB er eit prosjekt som er utvikla med mål om å heve nivået på den akademiske skrivinga til studentane og få ned talet på plagiatsaker. Senteret har hatt sterk studentinvolvering i alle ledd frå planlegging til gjennomføring, analyse og vidareutvikling. Prosjektet kan syne til gode resultat som følgje av systematisk arbeid; både akademisk modning hjå studentane, betre språkbruk og nedgang i talet på plagiatsaker.»¹⁵

Fremtidige utfordringer

- Øke fokuset på akademisk skriving slik at det blir en integrert del av undervisningen i alle universitetets programmer.
- Øke skrivesenterets tilbud inkludert tilbud til studenter som skriver på norsk.

4.4 Biblioteket

I løpet av 2013 har universitetsbiblioteket ved UMB har sammen med NVHs bibliotek utarbeidet en felles målsetting for universitetsbiblioteket ved NMBU, og har ut fra målsettingen igangsatt planarbeid med konkrete tiltak som skal bidra til å styrke studiekvaliteten. Særlig gjelder dette harmonisering av publikumstjenester, kurstilbud, forenklet og god tilgang til digitale tjenester. Det er foretatt tilsetninger for å styrke de bibliotekfaglige ressursene slik at studentene møter kvalifisert bibliotekfaglig personale i publikumstjenesten ved alle enheter.

Universitetsbiblioteket er i gang med en utviklingsprosess som omfatter organisering av virksomheten og utvikling av egnede lokaler. For videre å utvikle bruken av hovedbiblioteket er det opprettet en koordinatorstilling for profilering og samfunnskontakt. Som del av arbeidet med lokaler og tilgjengelighet, er bibliotekets åpningstider under vurdering. Skrivesenteret blir samlokalisert med biblioteket høsten 2014, og biblioteket er involvert i arbeidet med det fremtidige læringssenteret.

Universitetsbiblioteket har i 2012-13 prioritert kursaktivitetene overfor studentene. Biblioteksrådet ble opprettet i 2012. I Biblioteksrådet møter studentrepresentantene, faglige ansatte, stipendiater og bibliotekpersonale. Biblioteket har opprettet felles Facebooksider og har etablert BIBSYS-appen hvor studentene selv kan administrere sine lån og bestillinger.

Vurdering

Biblioteket er en del av det faglige og pedagogiske tilbudet ved universitetet. Effekten av den vedtatte felles målsetning og planarbeidet for universitetsbiblioteket ved NMBU skal være at

¹⁵ NOKUT, «Utdanningskvalitetsprisen 2013 – NOKUT».

studentene får forutsigbarhet og riktig støtte til deres ulike behov gjennom styrking av både de tjenester som biblioteket tilbyr og det bibliotekfaglige personale.

Kursaktiviteten og tilgang på digitale tjenester har medført økt behov for brukerstøtte, og biblioteket forventer videre sterk utvikling innenfor dette samlede området. Dette blir et av de viktigste satsningsområdene for Universitetsbiblioteket i forhold til studiekvalitet i årene som kommer. Bibliotekets tilbud er viktig for at studentene når de krav som gjennom kvalifikasjonsrammeverket er knyttet til informasjonsgjenfinning, kildekritikk, formidling og etikk.

Som tidligere nevnt blir skrivesenteret fra høsten 2014 samlokalisert med universitetsbiblioteket, og biblioteket opplever at det er viktig at de arbeider med den videre utviklingen av både læringssenteret og skrivesenteret. Samlokalisering av bibliotek og skrivesenter og det fremtidige læringssenteret antas å ha positiv synergieffekt for både studenter, stipendiater og faglig ansatte.

Universitetsbiblioteket er del av studentenes faglige hjem, og som et første tiltak er det foretatt en oppgradering av hovedbiblioteket i Tårnbygningen. Dette har gitt bedre arbeidsforhold, økt brukervennlighet og tilgang til biblioteket. Sammen med dette har økt bruk av biblioteket til utstillinger, arrangementer og ikke minst fast arrangementssted for Filosofikafeen ved universitetet gitt umiddelbare effekter i forhold til både studenters og ansattes bruk av hovedbiblioteket.

Krav til formidlingskompetanse er tydelig i alle syklusene i det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket, sammen med krav til faglig integritet og etikk. Videre gir UMBs samfunnsoppdrag, studienes og forskningens faglige profil krav til et Universitetsbibliotek som i sterk grad må være integrert med studie- og fagmiljøene og som er i god dialog med studentene og instituttene. Universitetsbiblioteket tror derfor det er viktig å initiere tiltak for bedre synlighet og samarbeid med studentene og instituttene. Det er derfor blant annet etablert et Bibliotekråd, hvor det formelle samspillet med studentene og instituttene foregår. Dette søkes videreført i NMBU og er en viktig arena for prioritering av ressurser, samlinger og tjenester ved Universitetsbiblioteket og arbeidet rundt studiekvalitet. Bibliotekrådet gir en unik mulighet til å se bibliotekstjenestene og deres utvikling ut fra et helhetlig perspektiv.

Fremtidige utfordringer

- Utvikle biblioteket til å bli en arena for kunnskapsdeling, samhandling og utvikling og som i tett samarbeid med læringssenteret bidrar til å oppfylle universitetets læringsfilosofi.

4.5 Studentveiledning

Ved den nasjonale læringsmiljøundersøkelsen i 2012¹⁶ fremkommer det at over en fjerdedel (27 %) av studentene ikke mener det er tilstrekkelig kontakt mellom dem og studieveilederne, og at 37 % etterspør mer kontakt med karriererådgivingen. Det påpekes derimot i undersøkelsen at dette ikke automatisk kan tilskrives mangler ved tilbudet, men like gjerne kan skyldes at studentene bruker tjenesten mindre enn de selv føler behov for. Mellom 11 og 15 % er misfornøyde med studieveiledningen og karriererådgivingen. Nesten 70 % av studentene mener studieveiledningen er

¹⁶ TNS Gallup, «Læringsmiljøundersøkelse 2012».

viktig for trivselen men at den viktigste faktoren for trivsel er det sosiale miljøet tett fulgt av kvaliteten på undervisningen.

NIFU konkluderer i sin undersøkelse av gjennomstrømmning og studiekvalitet ved UMB¹⁷ at det er behov for oppmerksomhet på forbedret studieveiledning for å øke gjennomstrømmningen. I rapporten fremkommer det både at antall studieveiledere er for lite (antall studieveiledere står ikke i relasjon til veksten i studenttallet) og at en del studenter opplever lite relevans og dårlig kvalitet på studieveiledningen.

Studiedirektørens møter med instituttene høsten 2013 bekrefter at det foregår utstrakt og viktig studieveiledning på instituttene og at alle institutter følger opp studenter som har for lav progresjon for å beholde studieretten (dvs. når studenten er 60 studiepoeng etter normert studieprogresjon¹⁸). Derimot er det ingen som innkaller til obligatorisk veiledning, men instituttene gir mye informasjon til studentene om at det er et lavterskeltilbud.

Høsten 2012 var studieveilederne på seminar med representanter fra NTNU som arbeider med et veiledningstiltak kalt Forberedende veiledning (ForVei). De presenterte arbeidet de har gjort ved NTNU og ulike veiledningsteknikker for at studieveiledere ved UMB som ønsker å sette i gang med systematiske samtaler med nye studenter skal kunne trekke veksler på deres erfaringer og kompetanse. Det er så langt ingen institutter som har startet med systematiske samtaler med alle sine nye studenter.

Saksbehandlingsverktøyet for e-post Request Tracker (RT) ble innført på Studentenes informasjonsTorg (SiT) i november 2012, og det er utarbeidet standardsvar for mange type henvendelser. Dette har medført at studentene får raskere svar (innen ca. maks 48 timer) og bedre svar på sine henvendelser til SiT. RT gir mer oversikt over henvendelsene der studenter kommuniserer med flere saksbehandlere om samme emne. Noen studieveiledere har også tatt i bruk RT.

Karrieresenteret har siden våren 2012 dreid sin virksomhet mot individuell karriereveiledning som en følge av økt etterspørsel. Det er innført drop-in-dag på onsdager og opprettet veiledningstilbud via e-post. I oktober 2012 ble UMBs karriereportal, UMB CareerGate, lansert. Det er en jobb- og karriereportal for studenter og nyutdannede fra UMB. I oktober 2013 begynte Karrieresenteret å tilby jobbsøkerkurs på regelmessig basis. Jobbsøkerkursene holdes av ekstern leverandør, Adecco Search and Select.

Vurdering

For at studentene skal gjennomføre utdanningen sin på best mulig måte er det viktig at de får tilstrekkelig og riktig veiledning gjennom studieløpet for å sikre den faglige utviklingen. Med veiledning menes både faglig veiledning, studieveiledning og karriereveiledning.

Den nasjonale læringsmiljøundersøkelsen viser at UMBs studenter er like fornøyde med studieveiledningen som studentene ved de andre universitetene som var med i undersøkelsen, men

¹⁷ Hovdhaugen og Carlsten, *Studiegjennomstrømmning og studiekvalitet ved Universitetet for miljø- og biovitenskap. Fokusgruppeintervjuer og statistiske analyser*.

¹⁸ Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, «Forskrift om opptak, studier og eksamen ved Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU) med utfyllende bestemmelser», § 17-3.

at 11-15 % er misfornøyde. Læringsmiljøundersøkelsen viser at studentene ikke mener de har tilstrekkelig kontakt med studieveilederne og NIFU-rapporten peker på at studieveilederne mangler kapasitet og dermed ikke har mulighet til å følge opp studentene mer proaktivt. Det fremkom også under møtene mellom studiedirektøren og instituttene høsten 2013 og i rapporten fra NIFU at det er behov for å ha fokus på arbeidet med å systematisere veiledningsarbeidet. Det er derfor viktig at man både ser på hvordan studieveiledningen ved UMB gjennomføres og om man har kapasitet til å levere den profesjonelle studieveiledningen (inkludert karriereveiledning) som studentene har behov for med tanke på å bidra til best mulig studiekvalitet og gjennomstrømming.

SiT har arbeidet for å effektivisere saksbehandlingsrutiner og kvalitetssikre saksbehandlingen. Implementeringen av RT og systematisk bruk av standardsvar har vært viktig i så måte da det har ført til økt kvalitetssikring av informasjonen som gis, likebehandling av studenter og redusert forvirring. Tilstrekkelig og korrekt informasjon kan bidra til å sikre økt studieprogresjonen.

Karrieresenteret er en kompetanseenhet for karriereveiledning ved NMBU, som i samarbeid med studieveiledere, institutter og foreninger sikrer nåværende studenter et godt helhetlig karriereutviklingstilbud. Tidligere skulle veiledningen primært skje av studieveilederne på instituttene, mens det nå er karrieresenteret som gir generell faglig veiledning, mens studieveilederne gir spesifikk faglig veiledning. Karrieresenteret veileder studenter til å skape sammenheng mellom nåværende studier og framtidig arbeid tilpasset studentens mål og forutsetninger. Arbeidet med opprettelsen av en egen karriereportal for UMB vurderes å være viktig for å sikre kontakt mellom studenter/nyutdannede, arbeidsgivere, UMBs samarbeidspartnere og Næringslivsutvalget for Studentsamfunnet i Ås. Karriereveiledningen både på instituttene og karrieresenteret sammen med karriereportalen, er viktige bidragsyttere for å sørge for at man oppnår målsetningen om at 80% av kandidatene har relevant arbeid 6 måneder etter endt utdanning¹⁹.

Fremtidige utfordringer

- Finne ut hvordan NMBU kan arbeide mer proaktivt med oppfølging av studentene.
- Sørge for at kapasiteten på studentveiledningen er riktig dimensjonert.

4.6 Belønning av kvalitet

Utdanningsprisen 2013

Formålet med UMBs utdanningspris er å «stimulere og motivere fagmiljøene til å arbeide systematisk med å videreutvikle kvaliteten på sine utdanninger og å bli mer opptatt av arbeid med utdanningskvaliteten». Komitéen skal vurdere de nominerte etter følgende kriterier: «1. Tiltaket må være nyskapende og bidra vesentlig til utvikling og forbedring av utdanningskvaliteten. 2. Nominasjonen må dokumentere at tiltaket utføres i et aktivt samarbeid mellom studenter, fagpersonale og andre aktuelle aktører. 3. Tiltaket må være igangsatt med dokumenterte positive resultater for studentene.»²⁰

¹⁹ Universitetet for miljø- og biovitenskap, «Strategisk handlingsplan for området utdanning, UMB 2010 – 2013», vedtatt av Studienemnda 15.06.2010.

²⁰ Universitetet for miljø- og biovitenskap, «Studiekvalitet og NMBU – videreføring av priser innen utdanningsområdet», SN-sak 43/2013.

- Utdanningsprisen 2013 ble tildelt Institutt for Landskapsplanlegging (ILP) for prosjektet «Faglig-pedagogisk utvikling av studieprogrammet by- og regionalplanlegging». Leder av prosjektet er professor Elin Børud.

Komiteen trekker blant annet frem hvordan instituttet har brukt de utarbeidede læringsmål som rettesnorer for justering av emner som inngår i programmet. Det er lagt til rette for et didaktisk skifte til mer problem-/erfaringsbasert læring, hjelp til selvhjelp og økt kontakt med «felten» for studentene. Det er trukket inn interne og eksterne aktører samt studenter i arbeidet med programrevisjonen. Resultatet er at programmet nå tiltrekker seg både flere og bedre søkere og at studentenes resultater og vurdering av emnene er bedre. Komiteen peker på at dette kan være et eksempel på hvordan en god revisjon av studieprogram kan gjennomføres.

Komiteéns begrunnelse følger i vedlegg 1.

Masteroppgaveprisen 2011 og 2012

Formålet med Masteroppgaveprisen er «å stimulere til og påskjønne gode masteroppgaver ved UMB.» I følge statuttene skal oppgaven «vise forståelse, selvstendighet, refleksjon, modenhet og analytisk evne. Videre skal det legges stor vekt på oppgavens faglige fordypning, studentens(-enes) evne til å identifisere problemer innenfor et fagområde samt studentens(-enes) evne til å presentere dette.»²¹

- Masteroppgaveprisen 2011 ble tildelt Rannei Tjåland, Institutt for Kjemi, bioteknologi og matvitenskap (IKBM)
- Masteroppgaveprisen 2012 ble tildelt Ingvild Steinnes Luteberget, Institutt for husdyr- og akvakulturvitenskap (IHA)

Komiteéns begrunnelse følger i vedlegg 2.

Fronterprisen 2012 og 2013

Formålet med Fronterprisen er å stimulere til og påskjønne ny og/eller forbedret pedagogisk bruk av Fronter og eventuelle tilhørende IKT-baserte støttesystemer/programmer i undervisning. Kandidater til prisen fremmes av studenter, kursdeltagere eller undervisningsutvalg og tildelingen baseres blant annet på en vurdering av pedagogikk og formidling, bruk av Fronter som bidrar til å stimulere til aktive læreprosesser og tilpassing til studentenes forutsetninger²². Blant argumentene som trekkes frem for tildelingen av prisen både i 2012 og 2013 er hvordan Fronter er brukt til interaktiv kontakt mellom studenter og mellom studenter og veileder/lærer.

Fronterprisen

- 2012: William Warner, Noragric, for LNG 240 – *Academic Writing*

²¹ Universitetet for miljø- og biovitenskap, «Studiekvalitet og NMBU – videreføring av priser innen utdanningsområdet», SN-sak 43/2013.

²² Tildelingen av Fronterprisen baseres på en vurdering av:

- god pedagogikk
- god formidling, oversiktlig og strukturert oppbygging
- effektivitet, herunder fler-, gjen- og mer-bruk av eksisterende læringsressurser
- bruk av Fronter-verktøy som kan stimulere aktive læreprosesser
- tilpassing til studentenes forutsetninger
- gode og oversiktlige evalueringsformer

- 2013: Kjell Bjørgen Esser, Noragric, for EDS 215 – *Sustainable Agriculture and the Environment*

Ved videreføring av pris inn i NMBU påpeker Studienemnda at fokuset kan rettes mot bruk av digitale verktøy i undervisningen og ikke kun trenger å være låst til prosjekter knyttet direkte til Fronter.

Komitéens begrunnelse følger i vedlegg 3.

Beste foreleser

Studentene deler ut pris for beste foreleser hvert semester. Komitéen oppsøker forelesninger for å vurdere kandidatene.²³ Fra og med 2012 har UMB gitt 25.000 kr i premie til vinneren av prisen. Prisen belønner blant annet forelesers engasjement og formidlingsevne, progresjon i emnet, kommunikasjon med studentene og evnen til å sette faget i et helhetlig perspektiv.

Felles for prisvinnerne for 2012 og 2013 er deres evne til å formidle faget og deres engasjement for at studentene skal lære. De bruker pedagogiske grep og tilrettelegger for god læring f.eks. gjennom gode illustrasjoner eller bruk av digitale eller visuelle hjelpemidler på en hensiktsmessig måte. Vinnere av prisen oppgir at det er motiverende å få en slik pris fra studentene.

Pris for beste foreleser:

- Våren 2012 William Warner, Noragric
LNG240 *Academic writing*
- Høsten 2012 Petter H. Heyerdal, Institutt for matematiske realfag og teknologi (IMT)
Fysikk 230 Elektroteknikk
- Våren 2013 Glenn Kristiansen, Handelshøyskolen ved UMB (HH)
BUS 325 – Obligasjoner, swapper og andre renteinstrumenter.
- Høsten 2013 Solve Sæbø, IKBM
STAT100 – Statistikk

Komitéens begrunnelse følger i vedlegg 4.

Vurdering

UMB har flere priser innen utdanningsområdet. Universitetet ønsker gjennom disse prisene å løfte fokuset på god studiekvalitet og utvikling av studiekvalitet. Som et ledd i kvalitetsarbeidet, er det viktig å stimulere til og belønne god pedagogisk undervisning og kvalitet. For å stimulere til kvalitet i hele organisasjonen, er det viktig at det er mulig å belønne god studiekvalitet på ulike nivåer ved at både studenter, enkeltlærere og større prosjektgrupper kan premieres for god kvalitet. NIFU trekker i sin rapport *Studiegjennomstrømning og studiekvalitet ved Universitetet for miljø- og biovitenskap*²⁴ frem viktigheten av premiering av pedagogisk kvalitet som et ledd i arbeidet med bedre studiekvalitet og økt gjennomstrømming. NOKUT hevder at en av hovedutfordringene for å styrke kvalitet i utdanning er at «virkemidlene for å styrke utdanningskvalitet er svake sammenlignet med forskning»²⁵ og at det derfor er viktig at institusjonene etablerer interne incentiver for å styrke kvaliteten på utdanningen og dens status. Sett i lys av dette er det viktig at man viderefører priser

²³ Studentstyret, «Allmøte vår 2012», sakspapirer.

²⁴ Hovdhaugen og Carlsten, *Studiegjennomstrømning og studiekvalitet ved Universitetet for miljø- og biovitenskap. Fokusgruppeintervjuer og statistiske analyser*.

²⁵ Mørland, «Hvordan styrke kvalitet i høyere utdanning», innlegg på Kunnskapsministerens kontaktkonferanse med universiteter og høyskoler, 15. januar 2013.

26.03.2014

innen utdanningsområdet inn i NMBU slik Studienemnda ved UMB anbefalte i oktober 2013. Det påpekes også at dette kan bidra til å bygge en felles kultur ved NMBU.

Fremtidige utfordringer

- Skape nye priser ved NMBU som fremmer studiekvalitet.
- Arbeide for at NMBU blir flinkere til å dra lærdom av prisvinnerne og gode prosjekter for å fremme arbeidet med studiekvalitet ved universitetet.

5 Programutvikling

5.1 Implementeringen av Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring og endrede rutiner for programgodkjenning

De siste årene har universitetet endret sine systemer for programgodkjenning gjennom implementering av Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring (NKR) og tilpasning til ny Tilsynsforskrift. NKR er et rammeverk som beskriver det norske utdanningssystemet og som KD har pålagt alle institusjoner innen høyere utdanning å innføre. Dette rammeverket gir en generell beskrivelse av hva ferdig utdannede kandidater på de ulike nivåene skal kunne, det vil si hvilket læringsutbytte kandidatene skal ha oppnådd.²⁶ NOKUTs nye Tilsynsforskrift fra 2011 innebar endringer av standarder for programgodkjenning og akkreditering av institusjoner. Disse to rammeverksendringene har UMB fulgt opp med kvalitetssikringsarbeid for å sikre at kandidatene har nådd læringsutbyttene ved endt studium. Hovedtiltakene UMB har gjennomført i så måte er innføringen av en egen tilpasning av NKR, kalt UMB-nøkkelen, vedtak av ny rutine for programgodkjenning og innføringen av et læringsutbytteskjema.

Studienemnda har vedtatt UMB-nøkkelen som en del av grunnlaget for kvalitetssikring av studieprogrammer og emner. UMB-nøkkelen er en tilpasning av kvalifikasjonsrammeverket til UMB med tilføyning av følgende tre viktige tema for universitetet: internasjonalisering, tverrfaglighet samt miljø og bærekraftig utvikling. Nøkkelen skal altså vise hvilke kompetanser ferdig utdannede kandidater fra universitetet skal ha og er en ramme for implementeringen av NKR ved UMB.

Med innføringen av NKR og ny Tilsynsforskrift var det nødvendig å revidere rutinen for programgodkjenning. Ny rutine for førstegangs- og regodkjenning av studieprogram vektlegger læringsutbytte, læringsaktiviteter og evaluering. Den setter også krav til ekstern gjennomgang i førstegangsgodkjenning av studieprogram.

For å styrke og sikre læringsutbyttet har UMB blant annet innført et læringsutbytteskjema som et nytt verktøy i kvalitetssikringen av studieprogram. Det beskriver når i studiet studenten får progresjon og oppnår et læringsutbytte samt læringsaktivitetene og evalueringsformene som brukes for å oppnå og vurdere læringsutbytte. Skjemaet brukes ved programgodkjenning.

I tillegg til de overnevnte endringene er årlig gjennomgang av hvert studieprogram vedtatt, og det er utarbeidet nye saksrutiner for gjennomgangen av programporteføljen.

Instituttene har gjort et omfattende arbeid med implementeringen av NKR. Alle UMBs bachelor- og masterprogram ble revidert etter det nye kvalifikasjonsrammeverket og ble regodkjent av Studienemnda i august 2013. Instituttene har tolket hvilke læringsutbytter hvert program skal gi studentene, hvordan programmet skal bygges opp for at læringsutbyttene skal oppnås og hvilke læringsaktiviteter som skal gi de forskjellige læringsutbyttene.

Vurdering

UMB-nøkkelen vurderes å være svært positiv for utviklingen av studiekvaliteten ved universitetet. Nøkkelen vil være et godt verktøy for å implementere UMBs utdanningsstrategi innen for eksempel

²⁶ NOKUT, «Om kvalifikasjonsrammeverket – NOKUT.»

miljø og bærekraftig utvikling. Den vurderes å være nyttig for videreutvikling av kandidatenes kompetanseprofil og for å sikre systematisk utviklingsarbeid med studentenes læringsutbytte.

Med de nye godkjenningrutinene har universitetet nå et rammeverk og en struktur rundt utdanningstilbudet som kan lede til økt kvalitet. Den nye programgodkjenningrutinen vurderes å være i tråd med NOKUTs føringer. Den vedtatte rutinen innebærer at instituttene skal gjøre kvalitetssikringen selv. Det kan kanskje føre til at instituttene ikke er kritiske nok i sin vurdering av programmene. Imidlertid er instituttene de nærmeste til å kunne gjøre en forsvarlig faglig vurdering av programmene, og programmene skal i tillegg godkjennes av Universitetsstyret.

Per i dag vurderes det at programbeskrivelsene har blitt bedre og nå beskriver klart kvalifikasjonene studentene får. Læringsutbyttet er godt beskrevet. Det må arbeides videre med hvordan læringsaktivitetene og evalueringsformene skal bidra til/vurdere læringsutbyttene. Sammenhengen i og oppbyggingen av studiene er bedre begrunnet enn tidligere gjennom læringsutbytteskjema, kvalitetssikring og programgodkjenning i 2013. UMB hadde mål om at alle emner skulle vært revidert med tanke på læringsutbytte, men det har ikke blitt gjort noen systematisk revisjon av alle emnene hittil. Implementeringen av NKR og dreiningen mot å bygge studiene opp rundt læringsutbytte er i startfasen. Det er en langsiktig utfordring som krever pedagogisk utviklingsarbeid for at den skal kunne løses på en god måte. På lengre sikt ønsker universitetet at dette arbeidet skal bidra til bedre og mer effektive studier, bedre oppbygging og sammenheng i studiene og bedre læringsresultater.

Implementeringen av NKR har vist at det er behov for mer systematisk programutvikling. Dette har blant annet blitt fulgt opp under møtene mellom studiedirektøren og instituttene høsten 2013.

Arbeidet med NKR har også vært med på å øke bevisstheten på pedagogikk og studentorientering.

Fremtidige utfordringer

- Utvikle god rollefordeling mellom universitetet sentralt, fakultet og institutt i arbeidet med programutvikling.
- Bedre ledelse og styring av programutvikling samt bedre styring av programporteføljen på overordnet nivå.
- Fortsette implementeringen av NKR i program og emner med fokus på læringsutbytte, læringsaktiviteter og vurderingsformer. Det vil kreve pedagogisk utviklingsarbeid.

5.2 Programutvikling

Programutvikling er en av kjerneaktivitetene ved universitetet for å sikre at det tilbyr riktige studier og at de studiene det tilbyr er godt bygget opp slik at studentene kan oppnå de ønskede læringsutbyttene. Som tidligere nevnt viste implementeringen av NKR at det er behov for mer systematisk programutvikling ved universitetet. Under møtene mellom studiedirektøren og instituttene høsten 2013 var programutvikling et viktig tema. Det ble blant annet diskutert hvordan instituttene arbeider med programutvikling, både faglig og strategisk, og hvem som har ansvar for programmene.

Det fremkom under møtene at mange studieprogram mangler egne programutvalg. Eksisterende programutvalg har varierende sammensetning og grad av formalisering. Programutvalgene består gjerne av faglige ansatte, student og studieveileder. Noen har ikke studentrepresentasjon. Noen har

representasjon fra samarbeidende undervisningsinstitusjoner eller vurderer om det skal være det. Noen har representasjon fra næringslivet eller vurderer om det skal være det. Det oppleves som veldig nyttig å ha programutvalg for instituttene som har det, og det ser ut til at det er en stor fordel å ha programutvalg for å sikre at det skjer kontinuerlig og bevisst utvikling av programmene.

Det varierer mye hvor systematisk instituttene arbeider med programutvikling. Noen institutter trekker inn studenter eller næringen i programrevisjon og har god erfaring med det. Et godt eksempel er Institutt for naturforvaltning (INA) der årlig kandidatundersøkelse drøftes i RSA. Saken går videre til programutvalg for programjustering ved behov. Mange institutter ser behov for mer regelmessig evaluering av programmene. Det er derfor positivt at det allerede er vedtatt en rutine for årlig programrevisjon.

Dialogen med instituttene vurderes å ha vært svært nyttig for å få kunnskap om hvordan instituttene driver programutvikling og for å bidra til økt refleksjon om programutviklingen. Det vil være viktig å finne et system for ansvar for studieprogrammene som fungerer godt for å sikre gode rammer for faglig, pedagogisk og strategisk utvikling av programmene. Det må vurderes om det skal være et sentralt krav om at hvert program skal ha et programutvalg, hvilke aktører som skal være representert i utvalget og hvilket mandat utvalget skal ha. Det vil være naturlig at et eventuelt programutvalg har ansvar for programevaluering og pedagogisk utviklingsarbeid.

Fremtidige utfordringer

- Sikre god programutvikling og programstruktur gjennom styring i programutvalg.
- Utnytte mulighetene som ligger i innføringen av fakulteter og ansvaret de blant annet skal ha for å koordinere studietilbudet.
- Trekke studentenes og næringens vurderinger mer systematisk inn i programutviklingen.

5.3 Programevalueringer

Det er lagt opp til årlig programevaluering av alle studieprogram med den nye programgodkjenningsrutinen som SN vedtok høsten 2012, men det er ikke implementert per i dag. Instituttene skal gjennomføre den årlige programevalueringen.

I 2012 ble det gjennomført ekstern evaluering av 1-årig praktisk pedagogisk utdanning, 5-årig lektorutdanning og 3-årig bachelorprogram i internasjonale miljø- og utviklingsstudier. Det ble ikke gjennomført noen eksterne evalueringer av UMBs studieprogram i 2013.

Ekstern evaluering av 1-årig praktisk pedagogisk utdanning og 5-årig lektorutdanning

Våren 2012 var det evalueringsuke for 1-årig praktisk pedagogisk utdanning og 5-årig lektorutdanning på UMB. Den eksterne komitéen mente at dette er vel oppbygde og velfungerende utdanninger. Forbedringspunktene den eksterne komitéen pekte på dreide seg om didaktikk for bærekraftig utvikling, tydeliggjøring av LUR-studentenes fremtid som lærere og læreridentiteten, bedre samspill mellom Seksjon for læring og lærerutdanning (SLL) og praksisskolene/praksislærerne, behov for mer engelskspråklig pensum, behov for grupperom og undervisningsrom, videreutvikling av eksamensform slik at sluttvurderingen er dekkende for kandidatens totale kompetanse, bedre balanse mellom undervisning og forskning, forenkling av opptaksprosessen, mere gjennomsliktige budsjettmodeller og ledelsesrelasjoner samt naturbruksdidaktikk. I etterkant av evalueringen har SLL

ved IMT utarbeidet en oppfølgingsplan²⁷ og har igangsatt arbeidet med å følge opp alle hovedpunktene.

Tilbakemeldingen fra den eksterne komitéen angående utarbeidelse av en mer eksplisitt didaktikk for bærekraftig utvikling er relevant for universitetets studier da det i NMBUs samfunnsansvar er inkludert at universitetet skal arbeide for bærekraftig utvikling.²⁸ Instituttet ved SLL har etablert enkelte samarbeidskonstellasjoner for utvikling av didaktikk for bærekraftig utvikling, men vil arbeide proaktivt med dette og søke slikt samarbeid i egen institusjon, nasjonalt og internasjonalt. For å utvikle læring for og om bærekraftig utvikling, anbefalte IMT at bærekraftig utvikling settes eksplisitt inn i NMBUs strategi og at det blir fulgt opp av midler til slik forskning.²⁹

I tillegg mente komitéen at det bør utarbeides en strategi for å møte behovet for å utdanne lærere til naturbruksfeltet. Høsten 2012 ble det satt i gang et pilotprosjekt med en profil for masterutdanning i naturbruk under LUR. Høsten 2013 ble opprettelsen av et studieprogram 2-årig lektorutdanning i naturbruk med studiestart høsten 2014 vedtatt.

Ekstern evaluering av 3-årig bachelor i internasjonale miljø- og utviklingsstudier

Det treårige bachelorprogrammet i internasjonale miljø- og utviklingsstudier var gjenstand for ekstern evaluering våren 2012. Med den eksterne evalueringen ønsket Noragric å få en vurdering av om studieprogrammet fortsatt burde bli tilbudt eller om det burde legges ned. Den eksterne komitéen ga klar anbefaling om at studiet fortsatt burde tilbys. Forbedringspunktene komitéen pekte på dreide seg om uklare program mål, manglende læringsutbytter, behov for kurskoordinering og revisjon av kurstilbudet, standardisering av feltkurs, anbefaling om regelmessig ekstern programevaluering, bedre rutiner for tilbakemelding fra studentene, anbefaling om strengere opptakskrav innen engelsk og anbefaling om alumniarbeid. En arbeidsgruppe fra Noragric har arbeidet med den eksterne evalueringsrapporten. I tillegg har en programmet fått ny programleder etter den eksterne evalueringen.³⁰

Noragric har fulgt opp den eksterne evalueringen med å arbeide frem en sterkere faglig sammenheng i programmet. Instituttet mener at studiet nå er lagt opp slik at det skal være lettere å gjennomføre for studentene og at det faglige innholdet er styrket. Instituttet har hovedsakelig arbeidet med anbefalingene angående strømlinjeforming av studiet, fastere utdanningsplaner, klarere utdanningsløp for å forsterke den røde tråden i studiet og bedre kontinuitet mot kjerneområdene. De to første årene av studiene inneholder nå i hovedsak obligatoriske emner, mens alle valgfrie emner er lagt til siste år.

Den eksterne komitéens vurdering av program mål og læringsmål er meget relevant for universitetets arbeid med implementeringen av NKR og fokuset på læringsutbytte. Komitéen vurderte det slik at programmålene i det treårige bachelorprogrammet i internasjonale miljø- og utviklingsstudier ikke

²⁷ Universitetet for miljø- og biovitenskap, «Oppfølgingsplan i forbindelse med ekstern evaluering av PPU og LUR 2012.»

²⁸ Fellesstyret, «Strategidokument 2014 – 2018 for Norges miljø- og biovitenskapelige universitet», sak FS - 19/2013.

²⁹ Universitetet for miljø- og biovitenskap, «Oppfølgingsplan i forbindelse med ekstern evaluering av PPU og LUR 2012.»

³⁰ Universitetet for miljø- og biovitenskap, «Follow-up plan. Evaluation of Noragric's programme Bachelor in International Environment and Development Studies.»

var tydelige. I tillegg ble det påpekt at det var manglende samsvar mellom programmålene, hvordan programmet virker i praksis og studentenes forventninger. Det var ikke beskrevet læringsmål for hvert år og for hvert emne. Dette er tema universitetet har arbeidet mye med i perioden, men som fortsatt vil være aktuelle da arbeidet med å dreie studiene rundt læringsutbytte er i startfasen³¹.

En anbefaling som kan gjelde for hele universitetet er komitéens uttalelse om at det er et forbedringspotensial for registrering av studentenes tilbakemeldinger og evalueringer av programmet og de ansattes svar på studentenes innspill. Dette går inn under universitetets emneevalueringsarbeid, som skal revideres etter fusjonen med NVH.

Vurdering

Den eksterne evalueringen av bachelorprogrammet i internasjonale miljø- og utviklingsstudier har resultert i en programrevisjon og sterkere faglig sammenheng i studiet. Et av målene med revisjonen er å øke studentenes gjennomføringsgrad. Den eksterne komitéen ga klare tilbakemeldinger om at instituttet burde fortsette å tilby studieprogrammet. I etterkant av den eksterne evalueringen av bachelorstudiet har instituttet selv bedt om å få ekstern evaluering av alle sine tre masterprogram i 2014. Noragric mener de fikk gode tilbakemeldinger i den forrige evalueringen, og instituttet ønsker nå å se om helheten av deres mastertilbud kan struktureres på en annen måte delvis for å spare ressurser, men også for å kunne tilby et bedre produkt til masterstudentene.

SLL opplever at de i den eksterne evalueringen har fått gode tilbakemeldinger på 1-årig praktisk pedagogisk utdanning og 5-årig lektorutdanning, men at det er deler som kan forbedres. Det arbeides med å følge opp forbedringspunktene fra evalueringen.

Ekstern programevaluering er en viktig del av kvalitetssikringen av studieprogrammene ved universitetet. Det er en omfattende og tidkrevende evaluering, noe som gjør at mange og viktige tema kan bli evaluert. Det har også kommet frem at det er mulig at det er en for omfattende evaluering. Ekstern programevaluering er ment som en utviklingshjelp til instituttet, og er et godt verktøy for å oppnå positiv utvikling.

Fremtidige utfordringer

- Benytte resultater fra årlig intern revisjon av studieprogram til å identifisere hvilke studieprogram som bør gjennomgå ekstern evaluering.
- Vurdere om frekvensen og omfanget av ekstern evaluering er hensiktsmessig for å sikre kvaliteten på universitetets program.
- Bruke resultatene fra ekstern evaluering mer aktivt i forhold til universitetets totale programportefølje.

³¹ Se delkapittel «Implementeringen av Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring og endrede rutiner for programgodkjenning».

6 Emneutvikling

6.1 Emneutvikling

Emneutvikling er essensielt for å sikre kvaliteten på universitetets studietilbud fordi det er her studentene skal tilegne seg læringsutbyttene. Emnene ved universitetet revideres i dag årlig. Arbeidet med å kvalitetssikre emnene vis-à-vis NKR er startet opp i perioden.

Med innføringen av NKR ved UMB har det, som tidligere nevnt, vært økt oppmerksomhet rundt oppnåelse av læringsutbytte, og alle studieprogram er revidert med hensyn til dette. UMB hadde også som mål å revidere alle emner vis-à-vis NKR, men det har foreløpig ikke blitt gjennomført for alle emner. Instituttene arbeider nå for å sikre at alle emner leverer de læringsutbyttene de skal gjøre ifølge programbeskrivelsen samt at læringsaktivitetene og evalueringsformene er egnet for å bidra til oppnåelse og evaluering av det totale læringsutbyttet på programnivå. Den største utfordringen vil være å sikre at man har gode læringsaktiviteter og riktige evalueringsformer slik at studentene kan oppnå læringsutbyttene. Programutvalg og/eller programansvarlige skal videre følge opp at emnene passer inn i studieprogrammet.

I Emnereg-databasen registreres alle emne- og programbeskrivelsene ved UMB. Emnereg ble tilpasset NKR i 2012 slik at registreringsrammeverket nå er beskrevet i samsvar med NKR. Det er dermed lagt opp slik at læringsutbytter samt læringsaktiviteter og evalueringsformer som benyttes for å oppnå og vurdere læringsutbyttene skal beskrives. Informasjonen fra Emnereg legges ut på nettet i form av en studiehåndbok. Arbeidet som er gjort med dette er viktig for å kunne sikre kvaliteten på emnene mot NKR og for å gi eksisterende og potensielle studenter god informasjon om emnene som tilbys ved universitetet.

I 2014 skal NMBU implementere Emneregistering på nett (EPN), som er en ny løsning for registrering av emnedata i stedet for Emnereg. EPN er en applikasjon som alle universiteter og høyskoler i Norge kan bruke dersom de kjøper den, mens Emnereg har vært en egenutviklet applikasjon.

Fremtidige utfordringer

- Sikre at alle emner har egnede læringsaktiviteter samt evalueringsmetoder som er egnet til å måle om studentene oppnår læringsutbytte.
- Sikre samsvar mellom læringsutbytte på program- og emnenivå.

6.2 Emneevaluering

Som et ledd i kvalitetssikringsarbeidet av studiene får studentene hvert semester tilbud om å evaluere emnene de har tatt. På denne måten får studentene mulighet til å komme med tilbakemeldinger som kan gi underviserne og universitetet et bredere informasjonsgrunnlag for emneutviklingsarbeidet. På grunn av lav svarprosent generelt ved UMB har det imidlertid vært satt spørsmålsteget ved om informasjonen fra evalueringene gir et godt beslutningsgrunnlag og er egnet til å heve studiekvaliteten, da en har fryktet at svarene ikke har vært representative.

UMB gjennomførte forsøk med obligatorisk emneevaluering for utvalgte kurs våren og høsten 2012, for å se om økt svarprosent kunne bidra til at en fikk et bedre grunnlag for å bruke emneevalueringene i studiekvalitetsarbeidet. Resultatene fra høsten 2012 viste at få undervisningsutvalgte ledere (UU-ledere) og emneansvarlige opplevde at den obligatoriske ordningen

«styrket arbeidet som utdanningsleder/mulighetene til å utvikle emnet»³². Noen UU-ledere har sammenlignet resultat fra tidligere år med resultatet fra ordningen med obligatorisk emneevaluering. De kunne ikke se at resultatene skilte seg vesentlig ut fra tidligere års resultater, men én mener at studentene kan ha gitt mer konstruktive innspill under obligatorisk ordning. I tillegg har noen få undervisere svart at de opplevde resultatene som sikrere når alle studentene svarer. Forsøket viste ellers at det er administrativt krevende å ha obligatorisk emneevaluering. Studienemnda mente det er ønskelig at emneevalueringer er obligatorisk og ønsket utredning av muligheter for emneevaluering i StudentWeb³³. Det at en ikke fant stor forskjell i resultatene av emneevalueringene med obligatorisk emneevaluering og frivillig emneevaluering fra tidligere år, støttes av at det er lite bevis for at det er sammenheng mellom svarprosent og hvor representative svarene er³⁴. Likevel gir lav svarprosent noe bekymring i forhold til usikkerhet. Ved lav svarprosent vil feilmarginen være høyere jo færre studenter som tar et kurs.

Under møtene mellom studiedirektøren og instituttene høsten 2013 ble emneevalueringer diskutert. Instituttene beskrev hvordan de arbeider med evalueringene og kom med sine vurderinger av evalueringssystemet. Instituttene bruker resultatene fra emneevalueringene, men flere mener at den lave svarprosenten gjør at emneevalueringene ikke blir et like godt beslutningsverktøy som ønsket. I tillegg mener noen institutter at emneevalueringen ikke treffer helt. HH har for eksempel oppfordret sine forelesere til å ha egne evalueringssystemer i tillegg til den sentrale emneevalueringen. Det er variasjon mellom instituttene i hvordan emneevalueringene følges opp. Noen institutter har satt grenser (mellom 3,5 og 4) for hvor lavt resultatet kan være før man har en medarbeidersamtale. Noen institutter har systemer der lærerne må foreslå tiltak for forbedring. Noen lærere gir informasjon til studentene om endringer. HH bruker resultat fra emneevalueringen for å gi ros, mens IKBM premierer god emneevaluering med et stipend. Det er positivt at flere institutter har utviklet systemer for behandling av emneevalueringer. NMBU bør arbeide frem et kvalitetssikringssystem som sikrer systematisk og lik behandling av emneevalueringer.

Systemet for emneevaluering er ikke endret i perioden 2012 til 2013. Det er nødvendig at emneevalueringene endres slik at de har fokus på oppnåelse av læringsutbytte, blant annet med tanke på NOKUTs forslag om ny tilsynsmodell for høyere utdanning fra 2012 der fokuset er nettopp på studentenes læringsutbytte. Ifølge forslaget vil institusjoner med selvakkrediteringsrett bli generelt vurdert etter hvordan de forvalter selvakkrediteringsretten. I tillegg vil NOKUT spesielt evaluere hvordan institusjonene ivaretar studentenes læringsutbytte ved å vurdere kontroll- og utviklingsprosesser knyttet til dette.³⁵ Det er fortsatt behov for et sentralt system for emneevaluering for å sikre systematisk arbeid med studenttilbakemeldinger i emneutviklingsarbeidet, men emneevalueringene trenger revisjon slik at den blir et bedre verktøy for emneutvikling. Det bør også vurderes om opplegget for emneevaluering med hensyn til form og tidspunkt er hensiktsmessig. For eksempel bør universitetet overveie om hvert emne må sluttevalueres hver gang det tilbys, eller om sluttevaluering kan erstattes av økt bruk av underveisevaluering.

³² Universitetet for miljø- og biovitenskap, «Obligatoriske emneevalueringer – erfaringer fra ordningen og videre tilråding», SN-sak 18/2013.

³³ Universitetet for miljø- og biovitenskap. «Møtebok. Møte i Studienemnda 17.4.2013».

³⁴ University of Saskatchewan, «Online Course Evaluations and Response Rates. »

³⁵ NOKUT, «Forslag om nasjonal strategi for utdanningskvalitet og ny modell for tilsyn med høyere utdanning. NOKUTs innspill til Kunnskapsdepartementet desember 2012.»

Fremtidige utfordringer

- Utvikle emneevalueringene slik at de måler om emnene gir studentene læringsutbyttene.
- Utvikle emneevalueringene slik at de oppleves som nyttige både av studenter og ansatte.
- Sikre at resultatet av emneevalueringene behandles systematisk i et organ (for eksempel programutvalget) slik at emneutvikling skjer i sammenheng med programutvikling og at oppnåelsen av læringsutbytte for studenten sikres.

6.3 Arbeid med bachelor- og masteroppgaver

Gradsoppgaven er en viktig del av et studium da erfaringene fra dette arbeidet skal gjøre at studenten tilegner seg et vidt spekter av læringsutbytter. Universitetets oppfølgingsarbeid er viktig for å nå UMBs mål om at gradsarbeid «skal ha relevant problemstilling, bruke anerkjente vitenskapelige metoder og gjennomføres på normert tid»³⁶. UMBs lavere resultater for gjennomføring av bachelor- og mastergrader på normert tid enn snittet for universitetssektoren har medført diskusjon rundt gjennomføring av gradsoppgaven på normert tid. Oppfølgingsarbeidet av studentens arbeid med gradsoppgaven ble derfor blant annet diskutert under studiedirektørens møter med instituttene høsten 2013, med hovedvekt på oppfølging av masteroppgaven. Det ble diskutert hvordan oppfølgingen gjøres, og instituttene kom med sine vurderinger og anbefalinger for endringer av praksis.

Under møtene kom det frem at det er variasjoner mellom instituttene og mellom veilederne ved samme institutt i hvordan oppfølgingen av arbeidet med masteroppgaven utføres. Det gjelder for eksempel oppgavens størrelse, hvor mye hjelp veileder gir, hvor høye faglige ambisjoner veileder har, hvor verdifullt det anses å levere til normert tid og om det gis gruppeveiledning og/eller enkeltveiledning. Det vil være viktig å arbeide for at kvaliteten på veiledningen stadig forbedres.

Mange institutt innvilger ofte utsettelse på masteroppgaven. Flere institutt påpeker behov for strammere regelverk eller rutiner for utsettelse av masteroppgaven, eller et rundskriv fra studieadministrasjonen som viser hvordan universitetet tolker forskriften på dette området for å sikre ens praksis. Det er viktig at hele universitetet arbeider for å nå målet om gjennomføring av gradsarbeid på normert tid og at rutiner og regelverk fremmer fullføring til normert tid.

Ifølge instituttene er det ofte utfordringer knyttet til skrivingen av oppgaven, for eksempel med akademisk skriving. Flere institutter ser behov for å ha et tilbud til studenter som trenger mer generell kunnskap for å skrive oppgave. Dette har blant annet resultert i egne emner ved noen institutter og etableringen av Skrivesenteret.

Fra 2014 iverksettes ny karaktersetting for masteroppgaven for matematisk-naturvitenskapelige og teknologiske fag (MNT-fag). Den nye malen klargjør faglige kriterier for oppnåelse av karakterene A-F samtidig som tidsperioden for gjennomføring spiller inn for karaktersetting.

³⁶ Universitetet for miljø- og biovitenskap, «Kvalitetssikringssystem for utdanningsvirksomheten», 9.

Fremtidige utfordringer

- Øke fokus på veilederrollen for å sikre kvaliteten på veiledningen.
- Utvikle eller revidere rutiner rundt gjennomføring av mastergradsoppgaven med fokus på gjennomføring.
- Implementere det nye regelverket for karaktersetting av masteroppgave i MNT-fagene, og i prosessen ta hensyn til at noen av NMBUs fag er ikke MNT-fag.

7 Læringsmiljø

Universitetsstyrets satsning på studiekvalitet omfatter ikke bare satsning på kvalitet i undervisning og innhold og relevans i studieprogrammer, men også satsning på psykososialt og fysisk læringsmiljø. Fornyelse av bygningsmassen har i tillegg vært et eget satsningsområde for universitetsstyret i perioden 2011-2013. Tabell under viser regnskapstall på vedlikeholdskostnader fra 2010 til 2013. For 2014 er det bevilget 47 800 000 kr til vedlikehold på campus Ås.

	2010	2011	2012	2013
Vedlikeholdskostnader	28 581 704	33 191 531	33 778 120	59 943 905

I 2013 vedtok KD å igangsette rehabilitering av Urbygningen. Kostnadsrammen for prosjektet er 336,3 mill. kr (prisdato des. 2010). I Statsbyggs beskrivelse av prosjektet heter det følgende: *Rehabiliteringen av Urbygningen skal gi et generelt, moderne, funksjonelt og fleksibelt undervisningsbygg med økt tilgjengelighet, samtidig som rehabiliteringen ivaretar kulturhistoriske verdier. Prosjektet har som mål at bygningen skal stå klar i løpet av 2. halvår 2015.*³⁷

I 2012 deltok UMB i en nasjonal læringsmiljøundersøkelse, og data fra denne undersøkelsen har gitt UMB nyttig informasjon om det totale læringsmiljøet ved UMB. Link til undersøkelsen i sin helhet: <http://www.umb.no/statisk/forsiden/LMU%20Gallup%202012.pdf>

7.1 Fysisk læringsmiljø

Universitetet har i perioden 2012 og 2013 fortsatt med en systematisk oppgradering av undervisningsarealer i Tårnbygningen og TF-kvartalet. Undervisningsrom har blitt oppgradert, toaletter har blitt renovert og det har blitt etablert nye universelt utformede ramper i tilknytning til hovedinngangspartiene i de to bygningene.

Urbygningen ble tatt ut av drift juni 2013, og det måtte raskt etableres lokaler for nye studentarbeidsplasser for ILP samt erstatningslokaler for generelle undervisningsrom i Urbygningen. Midlertidige lokaler for ILP, Akropolis-paviljongen, ble bygget i tilknytning til Ormen Lange sommeren 2013. Paviljongen ble tatt i bruk allerede i september 2013, og de midlertidige lokalene rommer undervisnings- og studentlokaler for ILP. Våren 2013 ble det også bestemt at Aud Max og Festsalen på Studentsamfunnet skulle oppgraderes og brukes som erstatningslokaler for generelle undervisningsrom i Urbygningen. Disse salene ble oppgradert sommeren 2013.

Læringsmiljøundersøkelsen fra 2012 avdekket noe misnøye blant studentene når det gjelder tilbudet på datasaler, grupperom og lesesalsplasser. Videre avdekket undersøkelsen en bred misnøye med undervisningsrom, studentarbeidsplasser og datasaler blant studentene på ILP.

Vurdering

Langsiktig og systematisk oppgradering av undervisnings- og studentarealer gir positive resultater over tid. Det fysiske læringsmiljøet ved universitetet vil få et stort løft når Urbygningen står ferdig som et nytt generelt undervisningsbygg, og det må legges stor vekt på å få på plass gode undervisningsrom, generelle studentarbeidsplasser og grupperom i bygningen. Når Urbygningen er

³⁷ Statsbygg, «Faktaark Prosjekt 10931. Urbygningen, UMB».

ferdig vil det også være muligheter for å fase ut mindre egnede studentarealer andre steder på campus.

Universitetet har imidlertid en høy belastning på undervisningsrom, og dette merkes spesielt når undervisningsarealer skal oppgraderes og saler må tas ut av drift. Det er da nødvendig med erstatningsrom. Etter noen mindre utbedringer ser Akropolis nå ut til å fungere bra som erstatningslokaler for ILP, og dette er viktig for det totale læringsmiljøet ved ILP. Samtidig er dette bare midlertidige lokaler, og langsiktige løsninger må utredes. Tilbakemeldinger fra forelesere som har undervisning i Aud Max har i hovedsak vært positive, men det er en rekke utfordringer knyttet til sambruken av lokalet. Utfordringene er både knyttet til at undervisning må flyttes eller avlyses når det skal være andre arrangement i salen, men det er også en rekke logistikkutfordringer knyttet til sambruken arrangement og undervisning. Det har også kommet inn klager på gjennomføring av eksamen på samfunnet og Aud Max. Klagene har vært knyttet til manglende varme, dårlige lysforhold og dårlig bordløsning når det avvikles korte langsgående prøver i Aud Max med klaffbord festet på stolene som eneste bordløsning. Sambruksproblematikken knyttet til Festsalen på samfunnet har vist seg å være enda mer utfordrende enn bruken av Aud Max. I høst ble det flere ganger rapportert om manglende vask og «rot» i tilknytning til undervisningsutstyr (IKT). Festsalen på samfunnet benyttes nå minimalt til undervisning.

Drift- og serviceavdelingen har nå tatt over driften av Aud Max, og man håper at klarere rutiner kan gjøre sambruken av Aud Max lettere. Det er imidlertid ingen tvil om at det er ressurskrevende og utfordrende å drifte et lokale som er festlokale den ene kvelden og undervisningsrom morgenen etter. UKA2014 vil medføre ekstra utfordringer i tilknytning til sambruken. Man prøver nå å finne alternative løsninger for høsten 2014, men på sikt er undervisning i Aud Max lite forenelig med UKA og andre større arrangementer. Det er i hovedsak store grunnnemner som blir skadelidende når undervisning i Aud Max må vike grunnet andre arrangement. Aud Max har i dag 615 plasser ved full møblering. Festsalen i Urbygningen vil ikke ha mer enn 168 plasser når denne er ferdig rehabilitert. Mange av de store emnene som går i Aud Max i dag vil derfor ikke automatisk kunne flyttes til Urbygningen når rehabiliteringen er ferdig. Grunnet vernehensyn vil heller ikke Festsalen bli et optimalt undervisningsrom etter rehabilitering, og det må tas stilling til om Festsalen primært skal være et undervisningsrom eller om dette i større grad skal benyttes til representasjon og disputaser.

Fremtidige utfordringer

- Tilrettelegge for en optimal utnyttelse av Urbygningen som undervisnings- og studentbygg
- Utarbeide en campusplan, inkludert et nytt stort auditorium for å sikre undervisningen av store grunnnemner.

7.2 Psykososialt læringsmiljø

Resultatene fra den nasjonale læringsmiljøundersøkelsen avdekket at de aller fleste studentene på UMB trives godt ved utdanningsinstitusjonen. Bare unntaksvis trives noen dårlig, og UMB hadde den høyeste andelen studenter som trives godt av de deltakende lærestedene. Undersøkelsen bekreftet også den store betydningen sosiale forhold har for trivselen ved UMB. Dette er svært bra.

I 2012 ble helsetilbudet ved samskipnaden i Ås omorganisert. I stedet for å ha et eget tilbud på campus ble det gjort en samarbeidsavtale med helsestasjonen i Ås. Helsestasjonen i Ås har utvidet sitt tilbud, og har blant annet åpent to ettermiddager i uken og tilbudet er åpent for alle studenter

uavhengig av alder. Samskipnadens psykolog jobber nå i tett samarbeid med helsestasjonen. Studentpresten har fortsatt kontor på campus.

Vurdering

Bare unntaksvis trives studentene ved UMB dårlig, men det er noe lavere trivsel blant studenter på Noragric sammenlignet andre studenter ved andre institutter. Fadderopplegget og festkulturen blant studentene er faktorer som Noragric sine studenter i liten grad verdsetter.

Noragric har igangsatt et revisjonsarbeid av sine programmer. Det ble gjennomført en ekstern evaluering av bachelorprogrammet i 2012, og evalueringen følges opp med tiltak. Det har blant annet blitt jobbet med en strømlinjeforming og faglig styrking av studiet. Det har også blitt jobbet med å innføre felles obligatoriske introduksjonsemner på alle studieprogram. Noragric sine masterprogram skal bli eksternt evaluert i 2014.

Det ble gjennomført noen endringer i tilknytning til introuken for internasjonale studenter og fadderuken, blant annet med oppfølging i etterkant av fadderuken og vektlegging på flere rusfrie arrangement. Samfunnsstyret har også satt fokus på rusfrie studentarrangementer gjennom studieåret, men videre fokus på dette er viktig. I 2014 skal universitetet delta i et regionalt nettverkssamarbeid initiert av Kompetansesenter rus - region øst (KoRus-Øst). Dette er et samarbeid med Arbeidslivets komité mot alkoholisme og narkomani (AKAN) og representanter fra høgskolene i Hedmark, Oppland og Østfold. Målet er å møtes 3-4 ganger i året for å dele erfaringer fra rusforebyggende arbeid i studentmiljøet.

Tilbakemeldinger fra brukere av helsestasjonen i Ås er utelukkende positive, og studentene opplever å ha fått ett bredere helsetilbud. Det holdes jevnlig samarbeidsmøter mellom helsestasjonen, Studentsamskipnaden i Ås (SiÅs), studieavdelingen, studentpresten og representanter fra studentdemokratiet. Helsestasjonen har ikke laget detaljert rapport om antall besøkende osv., men har en jevn strøm henvendelser. Det kan synes som psykososiale utfordringer er et økende problem, og helsestasjonen vil starte en kartlegging av henvendelsene for bedre å kunne dokumentere om dette er en trend. Samskipnaden har ansatt en ernæringsfysiolog i idrettshallen, og denne personen har startet veiledning innen kosthold og helse. Tilbudet har blitt tatt positivt imot. Samarbeidet mellom kommunen, samskipnaden og universitetet fungerer bra.

Studentpresten rapporterer om en jevn pågang av studenter som ønsker samtaler. Studentpresten opplever samarbeidet med helsestasjonen som svært nyttig på den måten at de kan henvise samtalepartnere til hverandre og dra nytte av hverandres kompetanse. Studentpresten har vært en viktig bidragsyter i tilknytning til etablering av et interreligiøst stillerom som ble åpnet våren 2013. Flere studenter, spesielt muslimer, bruker rommet jevnlig og studentene har uttrykt takknemlighet for opprettelse av rommet.

Fremtidige utfordringer

- Sikre samspill mellom studentgrupper på Ås og Adamstuen
- Ha et allsidig velferdstilbud som favner alle studentgrupper, inkludert utenlandske studenter

7.3 Faglige hjem

Den nasjonale læringsmiljøundersøkelsen fra 2012 avdekket at mange studenter ikke opplevde at de var inkludert i fagmiljøet på studiet. Studenter på profesjonsstudier opplevde en bedre faglig tilhørighet enn de øvrige studentene. Universitetet ønsker at studentene skal oppleve en god faglig tilhørighet, og i 2013 innførte prorektor for utdanning begrepet «Faglige hjem». Med «Faglige hjem» forstås faglig-sosiale møteplasser som stimulerer til uformelle læringsprosesser, deltakelse og tilhørighet til et faglig fellesskap.

Sanksjonsmidler for forsinket sensur er øremerket mindre læringsmiljøtiltak, og i desember 2012 vedtok læringsmiljøutvalget (LMU) at søknader til mindre læringsmiljøtiltak i 2013 som er knyttet til bygging av faglige hjem skulle bli prioritert (LMU-vedtak 25/2012). Alle institutter og fagutvalg ble utfordret til å drøfte hvordan fagmiljøene og studentene kunne utvikle faglige hjem, og i 2013 tildelte LMU midler til 6 ulike prosjekt.

Vurdering

Etablering og det å opprettholde «faglige hjem» vil være en kontinuerlig prosess. Tiltakene som LMU støttet i 2013 er bare en liten del av et større arbeid som må gjennomføres. Dette arbeidet vil i hovedsak skje i fagmiljøene, og det er ikke hentet inn systematisk rapportering fra instituttene om hvordan de jobber med dette. Av de fysiske tiltakene som LMU støttet i 2013 kan det nevnes:

1. Oppgradering av utearealene rundt Akropolis og tilrettelegging av arealer inne i Ormen Lange for å etablere et faglig fellesrom. Tiltak gjennomføres i 2014 etter at studenter selv utarbeider planene gjennom fagprosjekt i emner.
2. Etablering av nytt samlingsrom i Meieribygningen. Åpnet i februar 2014.
3. Innkjøp av projektor i kantinen i Jordfagsbygningen for å legge til rette for faglige arrangement. Oppgradert en mye brukt lokal datasal. Ferdigstilt i 2013.
4. Innkjøp av projektor i møterom i Tårnbygningen for å legge til rette for faglige arrangement. Innkjøp av nye og mer egnede møbler i studentarealer i 5 etasje Tårnbygningen.

Fremtidige utfordringer

- Utvikle «faglige hjem» på instituttene for å sikre faglig-sosiale møteplasser som stimulerer til uformelle læringsprosesser

7.4 Universell utforming og individuell tilrettelegging

UMB har en handlingsplan for Universell utforming og tilrettelegging for studenter med nedsatt funksjonsevne. Handlingsplanen følges opp med 2-årige tiltaksplaner. LMU vedtok tiltaksplan for perioden 2012-2013 i møte den 29. februar 2012, og tiltakene fastsatt for perioden er i hovedsak gjennomført. Mange av tiltakene er rettet mot universell utforming av det fysiske læringsmiljøet.

Vurdering

Det har vært en positiv utvikling av universell utforming av selve undervisningsrommene fra 2005-2012. I 2013 var 68 % av auditorier og læresaler universelt utformet, mot 14 % i 2005. Grunnet manglende heis og/eller tilgjengelig inngangsparti er imidlertid ikke alle salene tilgjengelige for bevegelseshemmede. Selv om det har vært en positiv utvikling, er fortsatt 39 % av våre læresaler og auditorier ikke tilgjengelig for bevegelseshemmede grunnet manglende heis og/eller ikke tilgjengelig

inngangsparti. Ny rampe og innvendig heis i Tårnbygningen i løpet av 2014 vil medføre en stor forbedring av tilgjengeligheten til undervisningsrom.

Det arbeides fortløpende med å bedre rutinene for individuell tilrettelegging, og den nasjonale læringsmiljøundersøkelsen viste at ingen studenter som hadde vært i kontakt med UMB i forbindelse med tilrettelegging var misfornøyde. Derimot kan det se ut som at enkelte studenter ikke kjenner tilbudet.

Fremtidige utfordringer

- Sikre at nye arealer som etableres i tilknytning til NMBU blir universelt utformet
- Sikre at førstelinjetjenester er tilgjengelig og kjent for alle studenter
- Fortsette det systematiske arbeidet med å gjøre undervisnings- og læringsarenaer universelt utformet

8 Markedsføring, rekruttering og opptak

En av forutsetningene for best mulig kvalitet i utdanningen ligger i å rekruttere de best kvalifiserte studentene. Kvalitet i markedsføring av studiene og i informasjonsarbeid i forkant av studentopptaket er viktig for å tiltrekke seg de beste søkerne. Opptaksarbeidet sikrer at det gis tilbud om studieplass til de best kvalifiserte søkerne og tilrettelegger for at de som gis tilbud om studieplass også møter ved studiestart. Med universitetets strategi og «Strategisk handlingsplan for området utdanning, UMB 2010-2013» har UMB pekt på viktigheten av å styrke markedsføring av studiene for å øke ungdoms kjennskap til UMB samt øke antall søkere til UMB, slik at universitetet rekrutterer flere og enda bedre studenter.

8.1 Markedsføring og rekruttering

UMBs hovedkanaler for å nå ut til potensielle søkere er brosjyremateriell, annonser, internett, skolebesøk (Universitetsturnéen) og utdanningsmesser. Antall fylker og skoler som besøkes på universitetsturnéen har økt de siste årene. Det er nå kun Troms og Finnmark som ikke blir besøkt. Hvert år foretas en evaluering av erfaringen fra messedeltagelsen slik at messene der man ikke mener å ha truffet mange nok i riktig målgruppe kuttes ut.

De siste årene har markedsføringen dreid mer vekk fra papir og over til digitale flater (nettaviser, Google Adwords med mer). Annonsekampanjene styrkes eller tas av etter utvikling i antall klikk. Sosiale medier som Facebook, Instagram og Twitter, som våre potensielle studenter benytter daglig, brukes aktivt.

Skoletjenesten/Kommunikasjonsavdelingen (KA) i samarbeid med instituttene arrangerte i 2012 Åpen dag ved universitetet. Slik får flere potensielle UMB-studenter muligheten til å komme til Ås og se nærmere på UMBs studiemiljø og studier, noe som har vært etterspurt. Over 80 % av de besøkende svarte i en undersøkelse at de enten hadde blitt mer motivert til å begynne på UMB eller allerede hadde bestemt at de skulle studere på Ås. Antall besøkende til Åpen dag har økt fra 200 i 2012 til 350 i 2013.

Vurdering

Det har i perioden 2012-2013 vært arbeidet godt med markedsføring av studiene. Totalt antall førsteprioritetssøkere økte både i 2012 (12,4 %) og 2013 (3,5 %), mens de fleste andre universiteter gikk tilbake. Antall søkere som hadde ført opp UMB på søknadsskjemaet, men ikke søkt UMB som førsteprioritet, økte også betydelig. Den jevne økningen til UMBs studier gjennom flere år viser at våre markedsføringstiltak fungerer og at UMB tilbyr attraktive studier.

Ved at markedsføringen de siste årene er dreid over til digitale flater, har UMB fått mer ut av pengene som benyttes til synliggjøring av universitetet. Aktiv bruk av sosiale medier gjør at universitetet når sine potensielle studenter der de er daglig. Skoletjenesten opplever at Åpen dag har vært et vellykket tiltak som vil bli videreført i 2014.

Til NMBUs oppstart i 2014 er det utviklet nytt design til studieguide, messestander og rollups som benyttes på messer og stands. Nettsidene har også fått et kosmetisk løft og framstår som endret og mer i tråd med Samordna opptaks utlisting.

1 til 1 kommunikasjonen er styrket de siste årene. Det som skjer via annonser skal i hovedsak underbygge og øke synligheten og således forsøke å nå de som ikke har hatt anledning til å treffe UMB på eksempelvis messer eller universitetsturnéen. Skoletjenestens årlige undersøkelse blant førsteårsstudenter (omfattet ca. 600 studenter ved alle institutt) viste at ved siden av UMBs webside og familie/venner er den oppsøkende virksomheten svært viktig for studievalget. Resultatene av denne undersøkelsen vil bli lagt til grunn når nye rekrutteringsstrategier skal utformes.

Fremtidige utfordringer

- Bygge NMBU som merkevare og synliggjøre alle studietilbudene ved universitetet like godt i rekrutteringsarbeidet.
- Evaluere om markedsføringen treffer riktig målgruppe.
- Øke antall søkere til programmene der universitetet ikke klarer å fylle rammen.

8.2 Opptak

Høsten 2013 møtte 1398 studenter (i tillegg til 59 studenter som har fått opptak og møtt til høyere årstrinn av femårige mastere for å fylle ledig kapasitet) av en ramme på 1420. Antall søkere totalt, antall kvalifiserte søkere, antall førsteprioriteter og antall kvalifiserte førsteprioriteter øker i forhold til tidligere år. I tillegg har oppmøteprosenten de fem siste årene økt fra ca. 80 % til ca. 90 %³⁸.

Til opptaket til studieåret 2012-2013 endret man søknadsfristen for internasjonale søkere fra 1. februar til 1. desember. Endringen ble gjort da en hadde erfart at mange internasjonale søkere som hadde fått tilbud om studieplass ikke rakk å få oppholdstillatelse i tide til studiestart.

På grunn av økt søkermasse har opptakskontoret satt inn tiltak for automatisering i opptaksprosessen og digitalisering av informasjon. SøknadsWeb med siling for registrering av søkere ble tatt i bruk til det internasjonale opptaket til master- og bachelorstudier til studieåret 2013-2014. Opptakskontoret har i perioden innført nettbasert formidling av informasjon og søknadsskjema til flere ulike opptak.

Fra sommeren 2012 har det vært økt tilgjengelighet i sommermånedene på instituttene og på SiT for å kunne respondere bedre og raskere på henvendelser fra søkere. I tillegg har det vært arbeidet med kontakt med potensielle studenter ved at instituttene og/eller fadderne har ringt søkerne personlig for å øke svar-/oppmøteprosenten.

Vurdering

Arbeidet som legges ned på instituttene og på SiT inkludert opptakskontoret er viktig for å sikre at de best kvalifiserte søkerne starter på UMB. Dette sikres blant annet gjennom korrekt saksbehandling og gode rutiner. Man antar at økt bemanning på SiT og ved instituttene for å gi rask og god tilbakemelding på henvendelser i kombinasjon med forbedret velkomstinformasjon på umb.no og økt aktivitet på Facebook-siden har bidratt til at oppmøteprosenten de fem siste årene har økt fra ca. 80 % til ca. 90 %. Økningen i oppmøteprosenten er veldig positiv og er med på å sikre at UMB får best mulig kvalifiserte studenter.

Innføringen av SøknadsWeb med siling har medført økt tid til saksbehandling og kvalitetssikring av søknader, noe som igjen bidrar til å sikre at de best kvalifiserte søkerne får tilbud. Etter innføringen

³⁸ Torp og Markussen, «Opptaksrapport for det akademiske studieåret 2012/2013».

av systemet har søknadstallene økt. Dette krever at man ser på nye løsninger for å behandle den økte søknadsmengden.

Nettbasert formidling av informasjon og søknadsskjema gjør at informasjonen er tilgjengelig for søker hele tiden og at det er lettere å nå dagens søkere som er vant til at alt skal være tilgjengelig på nettet.

Implementeringen av saksbehandlingsverktøyet for e-post (RT) har bidratt til redusert responstid på henvendelser til opptakskontoret og antas dermed å bidra til at søkerne får et positivt inntrykk av universitetet. I kombinasjon med innføring av systematisk bruk av standardsvar har dette ført til at man raskere er i stand til å gi søkere kvalitetssikret informasjon og bidratt til likebehandling av søkere.

Fremtidige utfordringer

- Arbeide med å øke andel som takker ja til studieplass og som møter ved studiestart for å sikre best mulig kvalifiserte studenter.
- Sikre korrekt og god saksbehandling i samarbeid med instituttene slik at de riktige søkerne får tilbud om studieplass.

9 Internasjonalisering

Studentutveksling er sammen med utveksling av forskere et viktig element i arbeidet for å opprettholde og styrke både studie- og forskningskvaliteten. Studenter som reiser på utveksling tar med seg global kompetanse når de kommer tilbake til UMB, mens utenlandske studenter som kommer til UMB stimulerer studiemiljøet på en positiv måte. Internasjonalisering bidrar også til å rekruttere flere utenlandske forskere og undervisningspersonell til UMB og gir dermed universitetet tilgang til internasjonal kompetanse og teknologi. Globale utfordringer innenfor universitetets kjerneområder krever samarbeid på tvers av disiplinære, institusjonelle så vel som nasjonale grenser. Internasjonalisering gir også mulighet for både å bidra til kompetansebygging i land og regioner som mangler viktig kompetanse og er også viktig for å forberede studentene på et stadig mer globalt arbeidsmarked. UMBs visjon for internasjonaliseringsarbeidet er *«to attain and sustain high academic standards to be internationally competitive and recognized as an institution for advanced learning and research»*. Mål for arbeidet med internasjonalisering er beskrevet i UMBs «Strategic Action Plan for Internationalization 2011 – 2014»³⁹.

UMB har som mål å være et internasjonalt campus, og universitetet og studentorganisasjoner tilbyr mange aktiviteter for å øke integreringen mellom internasjonale og norske studenter. Om lag 500 internasjonale studenter på campus gir økt kulturkompetanse, språkkompetanse, nytt perspektiv og forhåpentligvis også økt global forståelse. Imidlertid opplever en at det ikke er så stor interaksjon mellom internasjonale og norske studenter som ønskelig. ISU opplever for eksempel til tross for mange arrangementer at studentene fortsatt er delvis segregert og at færre norske studenter er tilstede på arrangementene nå enn i starten. Unntaket er *International Food Festival* som trakk mange norske studenter. UMB bør fortsette å arbeide med å øke integrasjonen i tiden fremover da det er viktig for å bygge studentenes globale kompetanse.

Frem til 2013 var UMB med i EUs Erasmus-program og hadde Erasmus University Charter (EUC) og Diploma Supplement Label (DS Label). Erasmus-programmet utløp i 2013 og ble erstattet av et utvidet program kalt Erasmus+. Universitetet arbeider for fortsatt status. I 2013 søkte UMB om og fikk nytt EUC for 2014-2020. På grunn av sammenslåingen med NVH må det nye universitetet søke om EUC på nytt etter 1.1.2014. I tillegg har en fått godkjent fornying av DS Label. I forbindelse med overgangen til Erasmus+ startet UMB høsten 2013 en gjennomgang av alle avtaler for å kvalitetssikre dem. Avtaler som ikke er brukt på flere år eller som instituttene mener ikke lenger er relevante er avviklet.

Senter for internasjonalisering av utdanning (SIU) støtter internasjonalt samarbeid gjennom flere program. Ved UMB er det aktivitet innen Science without Borders (SwB) og Samarbeid om høgre utdanning i Eurasia (Eurasia-programmet). UMB er også delaktig i følgende internasjonale samarbeid: Norsk program for kapasitetsbygging innen høyere utdanning og forskning for utvikling (NORHED), The Nordic Forestry, Veterinary and Agricultural University Network (NOVA) og Universitetscenteret på Svalbard (UNIS).

UMB arbeider aktivt med å informere studentene om deres utvekslingsmuligheter og for å forberede studenter som skal på utreise. Aktiviteter som inngår i dette arbeidet er blant annet informasjonsmøter, utreiseseminar og informasjon på nettsidene.

³⁹ Norwegian University of Life Sciences - UMB, «Strategic Action Plan for Internationalization 2011 – 2014.»

UMB hatt som mål å øke utvekslingen av studenter. Imidlertid viser DBH-tall en nedgang i antallet studenter som reiste på utveksling fra 170 i 2011 til 158 i 2012 og 153 i 2013, noe som er bekymringsverdig. Erasmus-programmet sikrer at UMB-studentene mottar et stipend samt at de slipper å betale skolepenger og burde derfor være et godt incentiv for utreise. Imidlertid var det kun 35 studenter som benyttet seg av ca. 100 Erasmus-avtaler i 2012.

Det er en svak økning i antall innkommende studenter på utveksling fra UMBs partner universiteter. Etter en stor nedgang i antall søkere til det internasjonale opptaket for studieåret 2012/2013, ligger UMB nå an til å nå målet om en økning på 20 % i antall internasjonale søkere da søkertallene for opptakene til 2013/2014 og 2014/2015 viser kraftig oppgang. En økning i antall søkere er positivt for økt kvalitet på studentene som får opptak. I tillegg er kvaliteten på de internasjonale studentene steget på grunn av strengere opptakskrav.

Målet med arbeidet som gjøres for å ta imot innkommende studenter er å gi studentene flest mulig verktøy slik at deres opphold kan være vellykket. Introduksjonsuken i august for nye internasjonale studenter er videreutviklet med blant annet et laboratoriesikkerhetskurs og et enkelt introduksjonskurs i norsk i tillegg til flere sosiale aktiviteter. Oppfølgingsmøtet i november med studentene som kom i august, er videreført i 2012 og 2013. For internasjonale studenter som kommer i vårhalvåret er et halvdags introduksjonsseminar videreført i perioden. Det er i tillegg opprettet norskkurs i regi av studieadministrasjonen med Ås Voksenopplæringscenter som kursholder.

The International Student Union (ISU) har organisert en rekke aktiviteter for å fremme integrering, blant annet det vellykkede *International Food Festival*. Informasjon om mange av arrangementer under UKA i Ås har vært annonsert på engelsk. I tillegg viderefører studentpresten tiltaket «Kaffekopp» som er en møteplass for internasjonale studenter og lokalbefolkningen i Ås.

Vurdering

Reduksjonen i antall studenter som reiser på utveksling samtidig som studentmassen ved UMB har økt er bekymringsverdig da UMB har mål om å øke utvekslingen og at kandidatenes internasjonale kompetanse er en kvalitetsindikator. Nedgangen er ekstra bekymringsverdig da DBH-tall viser en økning i antall studenter som reiser på utveksling ved de fleste andre universiteter i samme periode. Årsaken til at færre studenter har reist på utveksling er ikke kjent, og bør derfor kartlegges mer nøye.

Imidlertid har studentene allerede oppgitt i *the internationalization coordinating group* at andel studenter på utveksling kan øke gjennom at undervisere, veiledere og studieveiledere oppmuntrer til utveksling ved å fortelle om sine erfaringer med sabbatsår og at de veileder studentene i valg av universiteter. Samtidig peker studentene på viktigheten av å øke antall avtaler med gode og attraktive universiteter i land og regioner der det ikke er avtaler i dag og at antall plasser ved spesielt attraktive universiteter forsøkes økt. Studentene opplever også at kompleksiteten i selve søknadsprosessen kan være et hinder for at studenter reiser på utveksling.

For å øke antallet som reiser på utveksling, arbeider SiT for å øke samarbeidet med instituttene angående utveksling for å synliggjøre studentenes muligheter for å reise på utvekslingsopphold som de får godkjent. En ser for seg å lenke utveksling sammen med institusjoner der universitetets forskere har samarbeid og ønsker å involvere underviserne slik at de deler sine erfaringer med utenlandsopphold med studentene og motiverer til delstudier i utlandet. Videre ønsker en at det

lages «vinduer» i studieprogrammene der det passer å reise på utveksling og å ha gode avtaler der en kan tilby studentene emnepakker som en kan garantere at de får inn i grad. Dette oppgis også av studentene å være viktig for å øke utvekslingen. Det vil være et omfattende arbeid, men det vil øke instituttenes involvering i avtalene og kontakten mellom instituttene og avtalepartnerne deres.

Det fins mange incentivordninger for internasjonalt samarbeid. Universitetet vil arbeide videre for å benytte seg av incentivordningene for å øke internasjonaliseringen. Blant annet vil det at NMBU tar over NOVA- og Nordplus-sekretariatene i 2014 kunne bidra i så måte.

UMB har kun tilbudt ett NOVA Ph.d.-kurs i løpet av perioden og vil ikke nå sitt mål om å arrangere minst fem Ph.d.-kurs og to intensive masterkurs i nettverket i perioden 2011 til 2014. De administrative kostnadene ved å søke om stipend og arrangere kurs kan bidra til at det er lite attraktivt å arrangere kurs og dermed redusere bruken av nettverket.

Det foregår en nasjonal evaluering av kvoteordningen der hele opplegget er under vurdering. Formålet med kvoteordningen er å bygge kompetanse i utviklingsland samt i land på Vest-Balkan, i Øst-Europa og Sentral-Asia, men en har erfart at en stor andel av studentene blir i Norge etter at de har fullført studiene. Rapporten etter evalueringen skal leveres i 2014. Resultatene fra evalueringen vil påvirke studiene fra studiestart 2015. På UMB har kvoteordningen vært brukt som en stipendordning på Ph.d.-nivå.

Fremtidige utfordringer:

- Arbeide med å øke oppmerksomheten rundt internasjonalisering ved hele universitetet.
- Øke andel studenter og ansatte som reiser på utveksling gjennom å styrke studenters og forskeres motivasjon for å reise utenlands og styrke insentivene for å reise utenlands
- Utnytte mulighetene med et internasjonalt campus for å sikre at studentene som ikke reiser på utveksling får internasjonal kompetanse.

Vedlegg

Vedlegg 1: Komitéens begrunnelse for tildeling av Utdanningsprisen 2013

Utdanningsprisen 2013 ble tildelt Institutt for Landskapsplanlegging for prosjektet «Faglig-pedagogisk utvikling av studieprogrammet by- og regionalplanlegging». Leder av prosjektet er professor Elin Børrud.

Fra komitéens begrunnelse:

«Her har et fagmiljø ved Institutt for landskapsplanlegging gjennomført et stort utviklingsarbeid for å forbedre studieprogrammet «By- og regionalplanlegging». Tiltaket står fram som noe langt mer enn en klassisk programrevisjon, som ofte kan få et visst preg av formelt papirarbeid. I dette tilfellet har fagmiljøet gått dyptgripende og transformativt til verks, og involvert både interne og eksterne aktører samt studenter i arbeidet. De har startet med det som alltid bør være starten på utvikling av et pedagogisk tilbud: Læringsmål. Hva må våre studenter kunne når de er ferdige med denne utdanningen? De utviklede læringsmål har senere vært konkrete rettesnorer for den videre restruktureringen av studieprogrammet. Samtidig har det blitt gjennomført et didaktisk skifte i retning av problembasert/erfaringsbasert læring og «hjelp til selvhjelp»-læring. Læringen er også i større grad flyttet ut «i felt», hvor studentene arbeider med reelle caser i samarbeid med aktører «der ute». Tiltaket har gitt positive resultater for studentene. Blant annet har studentene oppnådd bedre karakterer, antall søkere er mer enn fordoblet i perioden 2009 til 2012 og opptakspoeng har økt. Dette grepet er forbilledlig i et UMB-perspektiv og representerer en fornying av UMB's opprinnelige aktivitet, hvor kontakten med «felten» spilte en viktig rolle. På denne måten representerer tiltaket en veivisning inn i UMBs framtid som er i pakt med UMBs røtter.

[...]

Komiteen har valgt å tilrå at Utdanningsprisen 2013 tildeles prosjektet «Faglig-pedagogisk utvikling av studieprogrammet by- og regionalplanlegging». Her har et samlet fagmiljø løftet blikket opp på programnivå og gjort et dyptgripende utviklingsarbeid. Miljøet har satt seg tydelige mål for hva den uteksaminerte kandidatene skal kunne, og deretter gått gjennom og justert emne for emne for å oppfylle programmets læringsmål. Parallelt har man endret mye av undervisningen i emnene i programmet, med mer erfaringsbasert og prosjektorientert læring og læring der studenter hjelper studenter. Dokumentasjonen viser at studentene oppnår bedre resultater nå enn tidligere og emneevalueringene viser bedre resultater. Revisjonsarbeid er ikke nyskapende i seg selv, men måten dette revisjonsarbeidet er gjennomført kan være en ledestjerne for lignende prosesser ved UMB. Andre læresteder har også tatt kontakt med fagmiljøet for å lære av denne endringsprosessen. Dette er et forbilledlig eksempel på hvordan et fagmiljø kan gå fram for å fornye et studieprogram, under ivaretagelse av UMBs kjerneverdier og strategiske fortrinn. Programmet utmerker seg ved den gode kobling til aktører «ute i felten», og helheten i dette programmet gir god studiekvalitet!»⁴⁰

⁴⁰ Universitetet for miljø- og biovitenskap, «Studiekvalitet og NMBU – videreføring av priser innen utdanningsområdet», SN-sak 43/2013.

Vedlegg 2: Komitéens begrunnelse for tildeling av Masteroppgaveprisen 2011 og 2012

Masteroppgaveprisen 2011 ble tildelt Rannei Tjåland.

Komitéens begrunnelse:

«Rannei Tjåland sin oppgave har tittelen «Secretion and anchoring of Mycobacterium tuberculosis antigens in Lactobacillus plantarum». Oppgaven er skrevet ved Institutt for Kjemi, Bioteknologi og Matvitenskap (IKBM) og er på 60 studiepoeng. Rannei Tjåland har hatt Vincent Eijsink og Geir Mathisen som veiledere.

Gjennom sitt masteroppgavearbeid har kandidaten konstruert vektorer for produksjon av Mycobacterium tuberculosis antigener i melkesyrebakterien Lactobacillus plantarum. Melkesyrebakterier har lenge blitt benyttet i næringsmidler og er naturlig til stede i fordøyelsessystemet, og er derfor interessante som leveringsvektorer av vaksiner.

Kandidaten har gjennom sitt arbeid demonstrert at hun har tilegnet seg svært gode kunnskaper innen feltet hun har arbeidet med. På laboratoriet har hun kombinert stor innsats og lav feilprosent i forsøkene, med imponerende modenhet, selvstendighet og et reflektert syn på både fremgang og problemløsning. Selve oppgaven er bygget opp med en god og logisk struktur og er fantastisk formidlet gjennom et godt og variert engelsk språk. Resultatene er presentert på en forbilledlig måte og viser at oppgaven bygger på et betydelig eksperimentelt arbeid. Diskusjonsdelen viser en kandidat som har en utmerket evne til å tolke resultatene og plassere disse naturlig og riktig inn i forskningen som er gjort på dette feltet. Komiteen er svært imponert over arbeidet!»⁴¹

Masteroppgaveprisen 2012 ble tildelt Ingvild Steinnes Luteberget.

Komitéens begrunnelse:

«I sitt masteroppgavearbeid har Luteberget har sett på mengde, opptak og tilgjengelighet av vitamin E i tilskuddsfôr til melkekyr. Oppgaven består av en dyptgående teoridel basert på litteraturstudie og det er gjennomført forsøk med melkekyr hvor ulike kilder av vitamin E ble sammenlignet. Avhandlingen er velstrukturert og er skrevet på et tydelig og godt språk.

Opgaven har en klart formulert problemstilling som følges gjennom avhandlingen, og det er en fin flyt fra teoridelen til den praktiske delen. Det understrekes at Luteberget selv identifiserte feil med de produserte forsøksblandingene, og materialet fra forsøkene har blitt behandlet på en svært god måte. Presentasjon av resultatene samt diskusjonen holder en svært høy kvalitet, ikke minst måten kandidaten diskuterer mulige årsaker til feil i de produserte forsøksblandingene. Avhandlingen viser en selvstendig kandidat med sterk evne til kritisk analyse og tenkning. Komiteen er imponert!»⁴²

⁴¹ Innstillingskomitéen til masteroppgaveprisen v/Mari Sundli Tveit, «Innstilling. Masteroppgavepris 2011.»

⁴² Universitetet for miljø- og biovitenskap, «Tildeling av Masteroppgaveprisen 2012», US-sak 64/2013.

Vedlegg 3: Komitéens begrunnelse for tildeling av Fronterprisen 2012 og 2013

Fronterprisen 2012 ble tildelt William Warner for LNG 240 – *Academic Writing*.

Komitéens begrunnelse:

«Prisvinneren har bygd opp emnerommet i Fronter med en tydelig struktur og klare mappe- og filnavn som gjør det lett for brukerne å finne fram. Prisvinneren skiller seg ut fra de andre nominerte kandidater ved at han bruker rommet til en omfattende og variert interaktiv kontakt mellom studentene og lærer/hjelpelærere mellom forelesningene.

I dette emnet, har Fronter blitt anvendt som en arena der studentene har kunnet få tilpasset opplæring ut fra sine forutsetninger. Tilpasset opplæring er gitt i form av tilbakemeldinger på innleveringsoppgaver gjennom hele semesteret. Tilbakemeldingene er enten gitt som meldinger i Fronters tilbakemeldingsvindu eller som kommentarer lagt inn i studentenes tekster. Juryen er spesielt imponert over at noen tilbakemeldinger er lagt inn som lydfiler i studentenes tekster. Videre mener juryen at bruk av medstudenter som hjelpelærere i Fronter er en vinn-vinn situasjon for alle parter.»⁴³

Fronterprisen 2013 ble tildelt førsteamanuensis Kjell Bjørgen Esser for EDS 215 – *Sustainable Agriculture and the Environment*.

Komitéens begrunnelse:

«Kjell Esser har skapt en åpen interaktiv digital læringsarena der både studentene og læreren har vært aktive deltakere på Fronter gjennom hele kurset. Han har vært en synlig tilrettelegger, faglig formidler og god støttespiller for studentene. Studenten som nominerte Kjell Esser uttalte: «På Fronter har han klart å skape et levende diskusjonsforum og klassetilørighet til tross for at vi ikke møter et levende menneske gjennom hele kurset.» EDS215 er et 100% nettbasert kurs, men vi mener at mulighetene diskusjonsforumet i Fronter gir for interaktivitet mellom studenter, og som kurset til Kjell Esser er et godt eksempel på, har overføringsverdi til kurs som ikke er nettbasert fordi det stimulerer studentene til å være aktive deltagere i sin egen læreprosess.»⁴⁴

⁴³ Universitetet for miljø- og biovitenskap, diplom for fronterprisen 2013, 24. april 2013.

⁴⁴ Kilde: Michael Kriby Moulton, Studieavdelingen.

Vedlegg 4: Komitéens begrunnelse for tildeling av Beste foreleser

Pris for beste foreleser våren 2012 ble tildelt William Warner, Noragric. Warner underviser i emnet LNG240 *Academic writing* og er drivkraften bak skrivesenteret ved Noragric.

Komitéens begrunnelse:

«Dr. Warner klarer å holde på oppmerksomheten til elevene gjennom hele forelesningen ved å kombinere humor og kunnskap. Elevene får ukentlig tilbakemelding og god oppfølging i kurset for å styrke deres framgang. Forelesningene er både pedagogiske og underholdende lagt opp, noe som tydelig faller i smak hos elevene. Elevene selv mener det de lærer i løpet av kurset er noe av den viktigste kunnskapen de får i forhold til det å skrive en masteroppgave.»⁴⁵

Pris for beste foreleser høsten 2012 ble tildelt Petter H. Heyerdal, IMT, for Fysikk 230 Elektroteknikk.

Komitéens begrunnelse:

«Fyrst og fremst vil vi trekke fram at Petter er ein tydeleg motivert foreleser, som vil at studentane skal gjere det bra i faget. Han påminner, repeterer og omformulerer til han ser at han har med seg elevane, og er oppmerksam nok i forelesinga til å vite når noke må verte gjentatt eller sagt på ein annan måte. Petter har ein visuell forelesingstil der han viser innhaldet i pensum med illustrasjonar og ved å ha med faktiske motorar, som ikkje på mange måta distansera elevane frå temaet slik andre type forelesingar ofte gjer. Han gir mykje av seg sjølv i forelesing, noko vi trur studentane set sær stor pris på!»⁴⁶

Pris for beste foreleser våren 2013 ble tildelt Glenn Kristiansen for faget BUS 325 – Obligasjoner, swapper og andre renteinstrumenter.

Komitéens begrunnelse:

«Den beste foreleseren dette semesteret fekk prisen på grunnlag av flest nominasjonar i forhold til antall oppnemnte studenter i faget. Komiteen basera også valget på innhaldet i nominasjonene i tillegg til at representantar fra komiteen deltar på ei forelesning.»⁴⁷

Pris for beste foreleser høsten 2013 ble tildelt Solve Sæbø, IKBM, for STAT100 – Statistikk.

Komitéens begrunnelse:

«Solve Sæbø er en foreleser som strekker seg langt når det gjelder tilrettelegging for studentene. Det legges stor vekt på at han er nytenkende og bruker digitale hjelpemidler på en hensiktsmessig måte. Han er ryddig, skarp og presis – «en ressurs for universitetet». Solve Sæbø engasjerer, inspirerer og legger ned mye arbeid for studentene. «Han får statistikk til å bli interessant!»⁴⁸

⁴⁵ Studentstyret, «Referat Allmøte våren 2012.»

⁴⁶ Studentstyret, «Referat Allmøte høsten 2012.»

⁴⁷ Studentstyret, «Referat Allmøte våren 2013.»

⁴⁸ Studentstyret, «Studentstyret – Nyheter.»

Referanser

Arbeidsgruppen NMBU Læringssenter. Notat til studiedirektør Ole-Jørgen Torp. 11.10.2013.

Fellesstyret. «Strategidokument 2014 – 2018 for Norges miljø- og biovitenskapelige universitet.» Sak FS - 19/2013. 5.3.2013.

Database for statistikk om høgre utdanning

Hovdhaugen, Elisabeth og Tone Cecilie Carlsen. *Studiegjennomstrømming og studiekvalitet ved Universitetet for miljø- og biovitenskap. Fokusgruppeintervjuer og statistiske analyser*. NIFU-rapport 39/2013. Oslo: NIFU, 2013.

Innstillingskomitéen til masteroppgaveprisen v/Mari Sundli Tveit. «Innstilling. Masteroppgavepris 2011.» 4.6.2012.

Mørland, Terje. «Hvordan styrke kvalitet i høyere utdanning.» Innlegg på Kunnskapsministerens kontaktkonferanse med universiteter og høyskoler, 15. januar 2013.

NOKUT. «Forslag om nasjonal strategi for utdanningskvalitet og ny modell for tilsyn med høyere utdanning. NOKUTs innspill til Kunnskapsdepartementet desember 2012.» 2012.

NOKUT. «Om kvalifikasjonsrammeverket – NOKUT.» Sett 25.2.2014.
<http://www.nokut.no/no/Fakta/Det-norske-utdanningssystemet/Nasjonalt-kvalifikasjonsrammeverk-for-livslang-laring/Om-kvalifikasjonsrammeverket/>

NOKUT. «Utdanningskvalitetsprisen 2013 – NOKUT.» Sett 7.1.2014.
<http://www.nokut.no/no/Universitet-og-hoyskole/Fremragende-utdanninger/Utdanningskvalitetsprisen/Vinner-2013/>

Norges miljø- og biovitenskapelige universitet. «Forskrift om opptak, studier og eksamen ved Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU) med utfyllende bestemmelser.» 2014.

Norwegian University of Life Sciences – UMB. «Strategic Action Plan for Internationalization 2011 – 2014. »

Reiling, Jan og Ole-Jørgen Torp. «Studiekvalitet og gjennomføring.» PowerPoint-presentasjon til US 13.6.2013.

Rønning, W., Johansen, K.B. og Finbak, L. «Servert på sølvfat? Studiekvalitet i høyere utdanning - slik studenter ser det.» *Uniped. Tidsskrift for universitets- og høyskolepedagogikk* 33, nr. 2 (2010): 50-59.

Statsbygg. «Faktaark Prosjekt 10931. Urbygningen, UMB». 2013.

Studentstyret. «Allmøte vår 2012.» Sakspapirer. Sett 2.1.2014.
<http://studentstyret.umb.no/storage/allmtet/sakspapirer/2012/varallmtet-2012/Sakspapirer%20til%20hjemmesiden%20inkl.%20vedlegg%201-4.pdf>

26.03.2014

Studentstyret. «Referat Allmøte høsten 2012.» Sett 11.12.2013.

<http://studentstyret.umb.no/storage/allmtet/referater/2012/Referat%20Allmte%20281112%20med%20vedlegg%20til%20hjemmesiden.pdf>

Studentstyret. «Referat Allmøte våren 2012.» Sett 11.12.2013.

<http://studentstyret.umb.no/storage/allmtet/referater/2012/Referat%20Vrallmtet%202012%20inkl%20vedlegg%20til%20hjemmesiden%20.pdf>

Studentstyret. «Referat Allmøte våren 2013.» Sett 11.12.2013.

<http://studentstyret.umb.no/storage/allmtet/referater/2013/Referat%20vr%20240413%20med%20vedlegg%20til%20hjemmesiden.pdf>

Studentstyret. «Studentstyret – Nyheter.» Sett 11.12.2013. <http://studentstyret.umb.no/>

TNS Gallup. «Læringsmiljøundersøkelse 2012.» 2012.

Torp, Ole-Jørgen og Benedikte Merete Markussen. «Opptaksrapport for det akademiske studieåret 2012/2013.» 2013.

Tveit, Mari Sundli. «Studiekvalitet og gjennomstrømming.» PowerPoint-presentasjon til US 30.4.2013.

Universitetet for miljø- og biovitenskap. Diplom for fronterprisen 2013. 24.4.2013.

Universitetet for miljø- og biovitenskap. «Follow-up plan. Evaluation of Noragric's programme Bachelor in International Environment and Development Studies. » 1.2.2013.

Universitetet for miljø- og biovitenskap. «Kvalitetssikringssystem for utdanningsvirksomheten.» 2010.

Universitetet for miljø- og biovitenskap. «Møtebok. Møte i Studienemnda 17.4.2013.» 2013.

Universitetet for miljø- og biovitenskap. «Obligatoriske emneevalueringer – erfaringer fra ordningen og videre tilråding.» SN-sak 18/2013. 12.04.2013.

Universitetet for miljø- og biovitenskap. «Oppfølgingsplan i forbindelse med ekstern evaluering av PPU og LUR 2012.» 30.11.2013.

Universitetet for miljø- og biovitenskap. «Rapport og planer (2011-2012).»

Universitetet for miljø- og biovitenskap. «Rapport og planer (2012-2013).»

Universitetet for miljø- og biovitenskap. «Strategi 2010-2013.»

Universitetet for miljø- og biovitenskap. «Strategisk handlingsplan for området utdanning, UMB 2010 – 2013.» 2010.

Universitetet for miljø- og biovitenskap. «Studiekvalitet og NMBU – videreføring av priser innen utdanningsområdet.» SN-sak 43/2013. 17.10.2013.

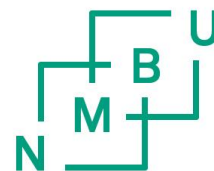
26.03.2014

Universitetet for miljø- og biovitenskap. «Tildeling av Masteroppgaveprisen 2012.» US-sak 64/2013.
28.6.2013.

University of Saskatchewan. «Online Course Evaluations and Response Rates. » Sett 12.3.14.
http://www.usask.ca/ipa/documents/online_course_evals.pdf

Forkortelser brukt i rapporten

AKAN	Arbeidslivets komité mot alkoholisme og narkomani
DBH	Database for statistikk om høgre utdanning
EPN	Emneregistering på nett
EUC	Erasmus University Charter
FS	Felles studentsystem
HH	Handelshøyskolen ved UMB
IKBM	Institutt for Kjemi, bioteknologi og matvitenskap
ILP	Institutt for Landskapsplanlegging
IMT	Institutt for matematiske realfag og teknologi
IHA	Institutt for husdyr- og akvakulturvitenskap
INA	Institutt for naturforvaltning
ISU	International Student Union
KA	Kommunikasjonsavdelingen
LMU	Læringsmiljøutvalget
MNT-fag	Matematisk-naturvitenskapelige og teknologiske fag
NIFU	Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning
NKR	Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring
NMBU	Norges miljø- og biovitenskapelige universitet
NOKUT	Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen
NOVA	The Nordic Forestry, Veterinary and Agricultural University Network
NVH	Norges veterinærhøgskole
Noragric	Institutt for internasjonale miljø- og utviklingsstudier
KD	Kunnskapsdepartementet
KoRus-Øst	Kompetansesenter rus- region øst
KSU	Kvalitetssikringssystem for utdanning
RSA	Råd for samarbeid med arbeidslivet
RT	Request Tracker
SiT	Studentenes informasjonsTorg
SiÅs	Studentsamskipnaden i Ås
SLL	Seksjon for læring og lærerutdanning
SN	Studienemnda
UMB	Universitetet for miljø- og biovitenskap
UU-leder	Undervisningsutvalgleder



US 34/2014 FULLMAKTSSAK – FORSKRIFT OM OPPTAK, STUDIER OG EKSAMEN VED NMBU - JUSTERINGER

Universitetsledelsen

Saksansvarlig: Birger Kruse og Ole-Jørgen Torp
Saksbehandler(e):
Arkiv nr:

Vedlegg:

1. Forskrift om opptak, studier og eksamen ved NMBU etter redaksjonelle endringer
2. Forskrift om opptak, studier og eksamen ved NMBU etter andre justeringer

Forslag til vedtak:

Universitetsstyret vedtar Forskrift om opptak, studier og eksamen ved NMBU med de justeringer som fremkommer av vedlegg 1 og 2. Endelig forskrift vedlegges møteboka.

Ås, 17. mars 2014

Innvilget på fullmakt

Mari Sundli Tveit
Rektor

Bakgrunn

I møte den 19. desember 2013 vedtok Fellesstyret Forskrift om opptak, studier og eksamen ved Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, [FS-sak 176/13](#).

Når forskriften ble oversendt til studiedirektøren for å tilpasses ny NMBU-profil, ble man oppmerksom på at dokumentet hadde feil. Noen feil var av redaksjonell art (ikke konsekvent ordbruk, ulik bruk av formateringer, skrivefeil, bestemmelser lagt under feil paragraf osv), og disse ble rettet når dokumentet ble lagt inn i riktig mal. Vedlegg 1 viser forskriften etter at opprinnelig dokument var blitt rettet, med spor endringer synlig i vedlegget.

I tillegg ble man oppmerksom på en del andre ting i forskriften som av ulike årsaker bør endres. Noe av dette dreier seg om presiseringer, noe dreier seg om å fjerne setninger som kan bidra til misforståelser, noen faktiske feil m.m. Foreslåtte endringer fremkommer av vedlegg 2.

Kommentar til de foreslåtte endringene

Kap 12 og § 12-1. Kun en presisering om at bestemmelsen også gjelder dyrepleierutdanningen.

Ad 17-3. Dette skal godkjennes av faglig leder for utdanningen, ikke fakultetsstyret.

Ad 18-1. Semesteret campus Ås avsluttes etter siste eksamen i uke 51. og det holdes eksamen både kl 09.00 og 14.00, og «*Fredags formiddag*» fjernes. Det har heller ikke tidligere blitt praktisert at semesteret ved campus Ås avsluttes fredag formiddag.

Ad 34-2. Presisering av studieprogram istedenfor campus.

Ad 35-1. «*Dersom de ikke er automatisk oppmeldt*» fjernes. Dette kan skape misforståelser for studenter som ikke automatisk blir oppmeldt til eksamen. For de studentene som blir automatisk oppmeldt, er dette uansett ikke en problemstilling.

Ad 36-1. Utfyllende bestemmelser i tilknytning til eksamensplan og tidspunkt samles i ett punkt, og bestemmelsene som gjelder veterinær- og dyrepleierutdanningene samles. Samtidig samles bestemmelsene som gjelder de øvrige studiene. Ordlyden som tidligere het «*Tidspunkt for eksamen kunngjøres via studentadministrativ nettløsning – Student Web – senest ved oppmelding til eksamen*», endres til «*Tidspunkt for skriftlig eksamen kunngjøres via time- og eksamensplan og Student Web senest før semesterstart*». For campus Adamstuen er kunngjøres eksamensplan som beskrevet i bestemmelsens første avsnitt.

«*Eksamen blir arrangert på NMBUs faste studiesteder. Studiedirektør kan i spesielle tilfeller gjøre unntak fra dette*» slettes.

Avsnittet «*Den enkelte student har selv ansvar for å gi emneansvarlig beskjed om at han/hun er innvilget tilleggstid på hjemmeeksamen*» flyttes til Ad 38.1.

Ordet *eksamensgruppa* fjernes i tilknytning til beskrivelse av eksamensoppgavenes målform.

Av praktiske årsaker endres bestemmelsen om legitimasjonsplikt ved eksamen fra legitimasjon med «*studiekort*» til «*legitimasjon med bilde, for eksempel studiekort*».

«Kladdeark kan ikke leveres inn som del av besvarelsen» endres til «Kladdeark kan normalt ikke leveres inn som del av besvarelsen». Ved campus Ås tillates det unntaksvis at studenter som av ulike årsaker ber om å få levere inn kladdeark får innvilget dette.

Ordene i parentes, «ny eksamen» og «utsatt eksamen» under overskriften «Ny og utsatt eksamen» fjernes. Det vil skape forvirring på om dette er ulike typer prøver til ulike tidspunkt.

Avsnittet «Når studieplanen blir endret, blir siste eksamen.....» flyttes opp og endres til «Når studieplanen blir endret eller emner blir vesentlig endret eller lagt ned, blir siste eksamen etter gammel ordning...» Bestemmelsen gjelder da hele NMBU, ikke bare veterinær- og dyrepleierutdanningen.

Ad 37-2. Presiseringen om Campus Ås fjernes. Bestemmelsen vil gjelde alle emner som blir registrert i vår felles database.

Ad 38-1. Ordet «særordning» erstattes med «tilrettelegging». «Fysiske funksjonshemminger» erstattes med «funksjonsnedsettelse», da regelen ikke kun gjelder fysiske funksjonsnedsettelse.

I den nye forskriften heter det at «Særordninger kan også gis til studenter som har norsk som fremmedspråk, men dette må vurderes ut fra avstand mellom norsk og studentens morsmål». Denne regelen har kommet inn fordi det har vist seg å være nødvendig å tilby utvidet tid på eksamen for islandske og svenske veterinærstudenter som tas opp i henhold til avtale mellom landene. Ved UMB var det tidligere en bestemmelse ved UMB som understreket at det IKKE ble innvilget tillegg i tid grunnet mangel på norskkunnskaper. Bestemmelsen har nå blitt diskutert med administrasjonen ved Adamstuen, som mener at det må gis noe utvidet tid for studenter fra Sverige det første året og videre studenter fra Island alle årene de studerer ettersom disse studentene har høy strykprosent. Ved campus Ås er det mange studenter med andre morsmål enn norsk, og det vil være en stor utfordring å vurdere språkkunnskaper til hver enkelt student. Her forventes det at studenter som tas opp til norskspråklige program må beherske norsk på lik linje som at studenter som studenter som søker seg til engelskspråklige program må beherske engelsk. Det foreslås å endre ordlyden til: «Tilrettelegging kan gis til studenter ved veterinær- og dyrepleierstudiene som har norsk som fremmedspråk». Tillegget «, men det må vurderes ut fra avstand mellom norsk og studentens morsmål» foreslås fjernet.

Det foreslås at det ikke gis utvidet tid på prøver som er under 45 min, tilsvarende regelen UMB hadde tidligere. Ved Adamstuen vil dette uansett ikke være en regel som berører veterinær- og dyrepleierstudentene.

Ad 44-1. «, etter en innstilling fra emneansvarlig eller faglig leder for veterinær- og dyrepleierutdanningen» foreslås fjernet. Setningen vil medføre en ny rutine som vil kreve unødvendig administrasjon.

Ad 45-2. Mindre presisering.

Ad 46-1. Det foreslås å fjerne «Vitnemålet og karakterutskrift som danner grunnlag for vitnemål skal – i tillegg til det som gjelder alle karakterutskrifter – gi opplysninger om:

- Emne som inngår i grunnlaget for graden eller yrkesutdanningen, inkludert eventuell praksis

- *Faglig fordypning*
- *Eventuell selvstendig arbeid med et omfang på minst 15 studiepoeng»*

Nasjonal mal for vitnemål beskriver hva vitnemålet skal inneholde, og en slik ufullstendig presisering kan medføre misforståelser.

Setningen «*Studieutvalget fastsetter avgift for utstedelse av duplikat*» foreslås fjernet. Verken ved UMB eller NVH har tidligere ilagt gebyr for utstedelse av duplikat, og tror at en ordning med gebyr vil medføre mye administrasjon.

«*Vitnemål skal underskrives av rektor og administrerende direktør*» endres til «*Vitnemål skal underskrives av rektor og studiedirektør*». Dette ble klarert med NMBU s ledelse i januar, og studiedirektør har allerede signert en rekke vitnemål. Setningen «*Denne fullmakten kan delegeres både i faglig og administrativ linje*» fjernes.

Rektors vurderinger

Rektor støtter studiedirektørens vurderinger og forslag til endringer. Rektor påpeker samtidig at det er ugunstig at det på enkelte punkter er svært ulike utfyllende bestemmelser mellom Adamstuen og Ås. Ved neste forskriftsrevisjon bør man tilstrebe en ytterligere samordning av regelverket. Regelverket kan fremstå som noe uryddig slik det fremstår i dag.



Forskrift om opptak, studier og eksamen ved Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU) med utfyllende bestemmelser

Hjemmel: Fastsatt av fellesstyret for Norges miljø- og biovitenskapelige universitet 19. desember 2013 med hjemmel i lov 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler (universitets- og høyskoleloven) § 3-3, § 3-4, § 3-5, § 3-6, § 3-7, § 3-8, § 3-9, § 3-10, § 4-2, § 4-10 og § 5-3.

Innhold

Overordnede bestemmelser.....	3
Kap. 1 Forskriftens virkeområder.....	3
Kap. 2 Myndighetsbestemmelser	3
Kap. 3 Informasjonsspråk.....	3
Opptak.....	3
Kap. 4 Opptaksrammer og regulering.....	3
Kap. 5 Opptakskomiteer	3
Kap. 6 Opptak til grunnstudier	4
Kap. 7 Opptak til høyere årstrinn	4
Kap. 8 Opptak til forskerutdanning (ph.d.).....	7
Kap. 9 Opptak til praktisk-pedagogisk utdanning (PPU).....	7
Kap. 10 Opptak til enkeltemner.....	7
Kap. 11 Opptak til etter- og videreutdanning	8
Kap. 12 Opptak til tilleggsutdanning i veterinær- og dyrepleierutdanningen	8
Kap. 13 Opptak av gjestestudenter.....	8
Kap. 14 Utsettelse av studiestart (reservert studieplass)	9
Kap. 15 Klage på vedtak om opptak	9
Kap. 16 Falske vitnemål, falske dokumenter og dokumenter utstedt fra falske institusjoner	9



Studier	10
Kap. 17 Studieretten.....	10
Kap. 18 Studieåret	12
Kap. 19 Godkjenning studieprogram	13
Kap. 20 Oppretting og nedlegging av studieprogram	13
Kap. 21 Godkjenning av emner	14
Kap. 22 Oppretting og nedlegging av emner	14
Kap. 23 Frie emner.....	14
Kap. 24 Utdanningsplaner.....	15
Kap. 25 Delstudium ved annet lærested	16
Kap. 26 Godkjenning av utdanning tatt ved annen institusjon	16
Kap. 27 Studiepermisjoner	17
Kap. 28 Reduksjon i studiepoeng.....	18
Kap. 29 Overgang til annet studieprogram	18
Kap. 30 Gjestestudenter og privatister	19
Kap. 31 Skikkethetsvurdering i lærerutdanningen	19
Kap. 32 Bortvisning og utestenging.....	19
Vurdering, vurderingsordninger og klage i forbindelse med eksamen.....	20
Kap. 33 Vurderingsordninger, -deler og -former. Obligatoriske aktiviteter.	20
Kap. 34 Rett til å avlegge eksamen.....	23
Kap. 35 Oppmelding og avmelding til eksamen.....	23
Kap. 36 Gjennomføring av eksamen - herunder ny og utsatt eksamen	26
Kap. 37 Hjelpemidler ved eksamen/prøve.....	29
Kap. 38 Tilrettelegging ved eksamen/prøve	30
Kap. 39 Fravær i forbindelse med eksamen/prøve	31
Kap. 40 Fusk – annullering av eksamen/prøve - utestenging	32
Kap. 41 Sensorer og sensur.....	32
Kap. 42 Bekjentgjøring av sensur.....	34
Kap. 43 Klage på karakter eller formelle feil ved eksamen/prøve.....	36
Kap. 44 Adgang til å framstille seg til eksamen i samme emnet flere ganger	38
Kap. 45 Karakterregel / vurdering.....	38
Kap. 46 Karakterutskrift og vitnemål.....	39
Gradsoppgaver	40
Kap. 47 Gradsoppgaver.....	40
Ikrafttreden	46
Kap. 48 Sluttbestemmelser.....	46



Overordnede bestemmelser

Kap. 1 Forskriftens virkeområder

§ 1-1 Forskriften gjelder for opptak, studier og eksamener ved Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU), herunder også eksamener utenfor NMBU som NMBU er eksamensansvarlig for.

§ 1-2 Forskriften gjelder også for eksaminander som ikke er tatt opp som studenter ved NMBU, når disse er gitt rett til å avlegge eksamen.

Kap. 2 Myndighetsbestemmelser

§ 2-1 I saker der beslutningsmyndighet er lagt til universitetet, treffes avgjørelser av rektor eller den rektor gir fullmakt til. Det fremgår av forskriften hvilken fullmakt som er gitt. Der beslutningsmyndighet er lagt til styret selv, fakultetsstyret selv eller instituttstyret selv, kan myndigheten ikke delegeres.

§ 2-2 Styret fastsetter instruks for sensorer og for styrets klagenemnd.

§ 2-3 Studieutvalget kan vedta utfyllende bestemmelser og instruks innenfor rammen av denne forskriften.

Kap. 3 Informasjonsspråk

§ 3-1 NMBU forplikter seg til å gi informasjon om reglement, studier og emner på norsk og engelsk.

Utfyllende bestemmelser til kapittel 3

Ad. 3-1

Denne informasjonen skal være tilgjengelig på NMBUs internettsider. Ved tolkingsspørsmål og tvil legges den norske teksten til grunn for vurderingen.

Opptak

Kap. 4 Opptaksrammer og regulering

§ 4-1 Opptaksrammen for det enkelte studieprogram fastsettes av universitetsstyret.

Kap. 5 Opptakskomiteer

§ 5-1 Det nedsettes en sentral opptakskomiteé og opptakskomiteer for masterprogram og høyere årstrinn.



Utfyllende bestemmelser til kapittel 5

Ad. 5-1

Studiedirektør oppnevner sentral opptakskomiteé. Den sentrale opptakskomiteen skal foreta vedtak om opptak i henhold til denne forskriften og rangere søkere som det ikke kan regnes poeng for. Opptakskomiteéen skal bestå av 1 representant fra hvert av fakultetene ved NMBU, 1 representant fra studieutvalget og 2 studentrepresentanter. Medlemmene i komiteen oppnevnes slik at de samlet sett, og i størst mulig grad, representerer universitetets totale utdanningstilbud. Studieavdelingen (ved opptakskontoret) er saksbehandlende organ for den sentrale opptakskomiteen.

*Ved opptak til **veterinærstudiet** reserveres en studieplass for kvalifiserte søkere fra Island. Vedkommende kan tas opp utenom rangeringsreglene som ligger til grunn for poengberegning.*

*Ved opptak til **veterinærstudiet** kan opptakskomiteen gjøre unntak fra rangeringsreglene for en samisk søker som er kvalifisert for opptak.*

Instituttene oppnevner opptakskomiteer for opptak til 2-årige masterprogram og høyere årstrinn. Ved opptak til 2-årige masterprogram og høyere årstrinn skal instituttet nedsette en opptakskomiteé med minst 4 medlemmer, hvorav 2 studenter. Komiteen skal vurdere om søkerne er faglig kvalifisert og foreta en rangering. For programmer hvor ansvaret er delt mellom flere institutter, skal opptakskomiteen bestå av en representant fra hvert av de involverte instituttene og minst to studenter.

Kap. 6 Opptak til grunnstudier

§ 6-1 Regler for opptak til grunnstudier gjennom Samordna opptak fastsettes av departementet.

§ 6-2 Ved søknad gjennom Samordna opptak gjelder de nasjonale frister fastsatt av departementet for søknad, ettersending av dokumentasjon og svarfrist ved tilbud om studieplass.

§ 6-3 Regler for opptak til grunnutdanninger utenom Samordna opptak fastsettes av universitetsstyret etter tilråding fra studieutvalget.

§ 6-4 Rektor kan fastsette nærmere retningslinjer for realkompetansevurdering innen de rammer departementet har fastsatt.

Kap. 7 Opptak til høyere årstrinn

§ 7-1 Studenter med relevant utdanning fra annet lærested kan søke opptak til høyere årstrinn i studiet.



Utfyllende bestemmelser til kapittel 7

Ad. 7-1

*For **veterinærstudiet** gjelder følgende:*

Dersom det blir ledige studieplasser på veterinærstudiet på et senere trinn kan det foretas suppleringsopptak. Studieplassene reserveres norske veterinærstudenter som dokumenterer at de ved studier ved andre veterinære læresteder har ervervet seg tilstrekkelige kunnskaper til å tre inn i studiet på det aktuelle trinn.

Lokal opptakskomite foretar en samlet vurdering av søkerens eksamensresultater på veterinærstudiet og avgjør hvem som tildeles ledig studieplass. Er det flere søkere enn ledige studieplasser og søkerens kvalifikasjoner anses jevn gode, avgjøres opptaket ved loddtrekning.

*For **2-årige masterprogram** og **5-årige masterprogram** gjelder følgende:*

For opptak til 2-årig masterprogram og høyere årstrinn av 5-årig masterprogram kreves at søkeren har bachelorgrad, cand.mag. -grad eller har gjennomført tilsvarende studieløp av minst 180 studiepoengs omfang. Studieutvalget kan, etter nærmere regler, gjøre unntak fra denne bestemmelsen. Unntak gjøres i spesielle tilfeller på grunnlag av dokumentert søknad. Søknaden skal inneholde årsaken(e) til manglende gjennomført opptaksgrunnlag. For erfaringsbaserte masterstudier av 90 eller 120 studiepoengs omfang kreves i tillegg minst 3 års yrkespraksis som er relevant for emneporteføljen i studiet.

Betinget opptak:

Søkere som mangler maksimum 10 studiepoeng fra å oppnå en bachelorgrad ved NMBU, kan gis betinget opptak dersom søkeren kan dokumentere oppnådd bachelorgrad i løpet av ett år etter opptaket. Søkere med eventuelt opptaksgrunnlag fra annen utdanningsinstitusjon enn NMBU kan også gis betinget opptak, dersom de kan fremlegge skriftlig dokumentasjon fra utdanningsinstitusjonen om at søkeren mangler maksimum 10 studiepoeng fra å oppnå bachelorgrad eller annet gyldig opptaksgrunnlag ved institusjonen. Studenter som har blitt innvilget betinget opptak, men som ikke oppfyller betingelsene for opptaket innen fastsatt frist, mister studieretten. Avgjørelsen kan påklages. NMBUs klagenemnd er klageinstans.

Det fastsettes i studieplanen for det enkelte masterprogrammet hvilke fagkrav som gjelder for opptak. Fagkravet til 2-årige masterstudier må inneholde 80 studiepoeng fordypning. I tillegg kan det settes andre fagkrav, for eksempel matematikk, statistikk eller relevant praksis. Nedre karaktergrense er C ved opptak til høyere årstrinn og 2-årige masterstudier.

Ved opptak rangeres søkerne etter vektning og relevans fra tidligere utdanning. Vitnemål fra utenlandske søkere konverteres i tråd med ECTS-skalaen. Alle karakterer på karakterutskrifter/vitnemål som er nødvendige



for å fylle opptakskravet, regnes med i snittkarakteren. Ved blanding av bokstaver og tall omregnes bokstavkarakterene til sammenlignbare tallstørrelser før snittberegning. Ved gjennomsnitt av bare bokstavkarakterer benyttes følgende tallverdier: A=5, B=4, C=3, D=2 og E=1.

Det kreves dokumentert kunnskap i engelsk for opptak på alle masterprogram. For norskspråklige masterprogram kreves i tillegg dokumentert kunnskap i norsk.

Krav til kunnskap i norsk:

For søkere fra land utenfor Norden må det dokumenteres tilstrekkelig kunnskap i norsk. Dette kravet kan dekkes med én av følgende prøver:

- Bestått eksamen i norsk på Vg3-nivå (Kunnskapsløftet) / norsk som andrespråk på VKII-nivå
- Bestått eksamen fra trinn 3 i norsk for utenlandske studenter ved universitetene
- Bestått eksamen fra 1-årig høgskolestudium i norsk språk og samfunnskunnskap for utenlandske studenter
- Test i norsk - høyere nivå, skriftlig ("Bergenstesten") med minimum 450 poeng eller karakteren
- Bestått (ny karakterskala fra og med oktober 2009)

For opptak til engelskspråklige masterprogram gjelder et av følgende spesielle opptakskrav i engelsk:

- Engelsk grunnkurs i videregående skole, (5 uketimer) med karakteren 4 eller bedre (eventuelt bestått engelsk videregående kurs I og/eller II)
- Test of English as a Foreign Language (TOEFL) med minst 550 poeng for Paper-based test (PBT) eller 80 poeng for Internet-based test (IBT)
- International English Language Testing Service (IELTS) med minst 6.0 poeng
- Annen godkjent dokumentasjon etter individuell vurdering

Opptak til masterprogram samordnes. Det kan søkes på inntil 3 program i prioritert rekkefølge. Søknader til engelskspråklige og norskspråklige masterprogram vurderes i samme opptak. Opptak til masterstudier spesielt tilrettelagt som videreutdanningstilbud foretas som et separat lokalt opptak.

Studenter som kommer fra andre institusjoner konkurrerer på lik linje med NMBUs egne studenter ved opptak. Også studenter som kommer gjennom samarbeidsprogram, for eksempel Norhed, konkurrerer på lik linje med NMBUs egne studenter ved opptak. Dette reguleres gjennom tildeling fra SIU.

Studieutvalget kan unntaksvis innføre kvoteregulering av opptak.

Frister for søknad, ettersending av dokumentasjon og svarfrist ved tilbud om studieplass fastsettes av studieutvalget.



Søknadsfristen til 2-årige masterprogram og høyere årstrinn er 1. juni. Dersom NMBUs totalramme for opptak tilsier det, avgjør rektoratet om det skal være opptak to ganger i året. I slike tilfeller fastsetter instituttene selv om det skal gjennomføres et ekstra opptak, med søknadsfrist 1. desember.

Det gis mulighet for forhåndsoptak til høyere grads studier. Alle som søker forhåndsoptak må være studiekvalifisert innen søknadsfristen 15. april. Søkerne må dokumentere behov for forhåndsoptak, og må ha en poengsum over medianen til fjorårets søkere, for å kunne gis tilbud i forhåndsoptaket.

Det gis muligheter for bruk av intervju av søkere til høyere grads studier, for å plukke ut de beste blant søkere med tilnærmet lik poengsum. Utgifter ved bruk av intervju dekkes av instituttene.

Kap. 8 Opptak til forskerutdanning (ph.d.)

§ 8-1 Regler for opptak til forskerutdanning (ph.d.) fastsettes av universitetsstyret.

Kap. 9 Opptak til praktisk-pedagogisk utdanning (PPU)

§ 9-1 For å bli tatt opp til PPU må søkeren dokumentere kompetanse som kvalifiserer for undervisning og formidling innen realfag eller naturbruk, eller en kombinasjon av disse.

Utfyllende bestemmelser til kapittel 9 Ad. 9-1

Studieutvalget fastsetter krav til kompetanse som kvalifiserer for undervisning i realfag og/eller naturbruk, jf. Rammeplan for praktisk-pedagogisk utdanning.

Frister for søknad, ettersending av dokumentasjon og svarfrist ved tilbud om studieplass fastsettes av studieutvalget. Fordeling av studieplasser i ulike søkergrupper og rangeringsordninger av søkere fastsettes av instituttet som er ansvarlig for utdanningen.

Ved opptak til PPU skal ansvarlig institutt nedsette en opptakskomite med minst 4 medlemmer, minst 2 av disse skal være studenter.

Søkere til PPU må legge frem politiattest i forbindelse med opptak tilsvarende politiattesten som kreves for yrkesutøvelse, jf. Forskrift om opptak til høyere utdanning.

Kap. 10 Opptak til enkeltemner

§ 10-1 Ved opptak til enkeltemner gjelder de generelle krav for opptak til det programmet emnet tilhører.

§ 10-2 Studieutvalget kan fastsette tilleggskrav etter tilråding fra undervisningsutvalget ved emneansvarlig institutt.



Utfyllende bestemmelser til kapittel 10

Ad. 10-1

Vurderingen av generell studiekompetanse, tildeling av studierett og vurdering av opptak til emne(r) med antallsbegrensning eller med 300- eller 400-kode avgjøres av emneansvarlig institutt.

Ved opptak til enkeltemner som undervises på engelsk stilles det ikke krav til kunnskaper i norsk.

Frister for søknad om opptak til enkeltemner er 1. juni for emner i høstsemesteret og 1. november for emner i vårsemesteret.

Veterinær- og dyrepleierutdanningene har ikke opptak til enkeltemner.

Ad. 10-2

Det er ikke tillatt å gjennomføre gradsoppgave(r) uten å være tatt opp til et studieprogram

Kap. 11 Opptak til etter- og videreutdanning

§ 11-1 Ved opptak til videreutdanning gjelder de generelle krav for opptak til grunnstudier.

§ 11-2 Frister for søknad, ettersending av dokumentasjon og svarfrist ved tilbud om studieplass fastsettes av Senter for etter- og videreutdanning (SEVU).

§ 11-3 Det gjelder ingen særskilte krav for opptak til etterutdanningskurs.

Utfyllende bestemmelser til kapittel 11 Ad. 11-1

Vurderingen av studiekompetanse og tildeling av studierett gjøres av SEVU.

Påmelding til etter- og videreutdanning sendes til SEVU.

Kap. 12 Opptak til tilleggsutdanning i veterinær- og dyrepleierutdanningen

§ 12-1 For opptak og rangering av studenter til tilleggsutdanning; dvs. utdanning for veterinærer og dyrepleiere med utdanning fra utlandet og som ikke får autorisasjon i Norge, gjelder egne retningslinjer.

Kap. 13 Opptak av gjestestudenter

§ 13-1 Kravene ved opptak av gjestestudenter bestemmes gjennom avtaler mellom samarbeidende institusjoner og NMBU.

Utfyllende bestemmelser til kapittel 13

Ad. 13-1

Søknadsfrist for høstsemesteret: 1. mars for gjestestudenter uten avtale med NMBU (free movers) og søkere utenfor Europa og 1. juni for

Erasmusstudenter. Søknadsfrist for vårsemesteret for alle nevnte kategorier: 1. oktober.



Kap. 14 Utsettelse av studiestart (reservert studieplass)

§ 14-1 Søkere som er tatt opp som studenter ved NMBU kan få 1 års utsettelse av studiestart ved sykdom, svangerskap, verneplikt eller spesielle velferdsgrunner.

Utfyllende bestemmelser til kapittel 14 Ad. 14-1

Søknad om utsatt studiestart må dokumenteres. Arbeid, utdanning eller ferie gir ikke grunnlag for reservert studieplass. Søknad sendes til og avgjøres av studieavdelingen.

Kap. 15 Klage på vedtak om opptak

§ 15-1 Søkere har klagerett på vedtak om opptak til studium i henhold til forvaltningslovens § 28 flg. Klagefristen er 3 uker, jf. forvaltningslovens § 29.

Utfyllende bestemmelser til kapittel 15

Ad. 15-1

Klage over enkeltvedtak om opptak i nasjonal opptaksmodell (NOM) for grunnutdanninger ved universiteter og høyskoler, sendes Nasjonal klagenemnd for opptak via Samordna opptak (SO).

Klage på enkeltvedtak om opptak på grunnlag av:

- lokalt opptak
- realkompetanse
- erstatningsopptak
- tilleggsutdanning
- spesiell vurdering
- unntak fra krav om generell studiekompetanse
- vurdering av spesielle opptakskrav som omfatter ferdigheter eller opptaksprøver etter nærmere regler fastsatt av NMBU

sendes til det organ ved NMBU som har fattet vedtak i saken som første instans. Det organ som mottar klagen skal behandle innkommet klage. Dersom vedtaket opprettholdes sendes klagen videre til NMBUs klagenemnd.

Kap. 16 Falske vitnemål, falske dokumenter og dokumenter utstedt fra falske institusjoner

§16-1 Bruk av falske vitnemål eller andre falske dokumenter er forbudt. Tilsvarende gjelder for dokumenter utstedt fra falske institusjoner.

Utfyllende bestemmelser til kapittel 16

Ad. 16-1

Et vitnemål eller dokument er falskt dersom vitnemålet eller dokumentet inneholder skriftlig eller digital dokumentasjon som ikke er sannferdig, eller



manipulasjon eller endringer i et opprinnelig, skriftlig eller digitalt, vitnemåls eller dokumentets innhold.

Med dokumenter utstedt fra falske utdanningsinstitusjoner menes dokumenter som er utstedt fra ikke-eksisterende utdanningsinstitusjoner, eller fra utdanningsinstitusjoner som gir uriktig uttrykk for å ha en akkreditering etter lov om universiteter og høyskoler § 3-1 eller etter tilsvarende utenlandsk regelverk.

Bruk av falske vitnemål eller andre falske dokumenter og dokumenter utstedt fra falske institusjoner vil bli politianmeldt.

Studier

Kap. 17 Studieretten

§ 17-1 Den som har akseptert tilbud om studieplass, tildeles studierett ved NMBU. Rettigheter tilknyttet et studieprogram er for eksempel rett til undervisning, eksamen, praksis, obligatoriske aktiviteter i studier, tilgang til nødvendige hjelpemidler, laboratoriekurs, organisert veiledning og andre nødvendige ressurser universitetet tilbyr.

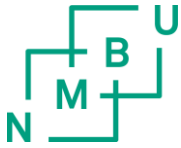
§ 17-2 Studenter med studierett ved NMBU plikter å registrere seg hvert semester innen kunngjorte frister fastsatt av studieutvalget.

For studenter som har inngått en utdanningsplan, skal registreringen fastsette og bekrefte opplysningene i utdanningsplanen for inneværende semester.

For andre studenter gjelder en tilsvarende plikt til å registrere seg.

§ 17-3 Studieretten til det studieprogram studenten er tatt opp til, termineres:

- a) når studenten oppfyller kravene for tildeling av vitnemål for fullført grad
- b) dersom studenten ikke har betalt semesteravgift samt ikke har bekreftet sin utdanningsplan innen gjeldende frister
- c) dersom det i løpet av ett år ikke har funnet sted aktivitet i form av avlagte studiepoeng, delstudier i utlandet eller dersom studenten på studier med særskilte krav til studiepoengsproduksjon ikke har oppfylt disse.
- d) når studenten er 60 studiepoeng etter normert studieprogresjon eller når studenten, i studier med særskilte krav til studieprogresjon, ikke oppfyller disse kravene.
- e) dersom studenten ikke består eksamen for tredje gang i et emne (ev. fjerde gangs prøve etter innvilget søknad)
- f) når studenten selv skriftlig bekrefter at han/hun trekker seg fra studieprogrammet før det er fullført
- g) når studenten får opptak til et annet studium på samme nivå ved NMBU.



Studenter som er tatt opp til enkeltemner får en begrenset studierett i opp til ett år utover normert tid for emnene.

Den som har mistet studieretten, kan søke om nytt opptak.

Utfyllende bestemmelser til kapittel 17

Ad. 17-1

Studenter med studierett ved NMBU tildeles e-postadresse. Informasjon via e-post fra NMBU til studenten(e) sendes på denne adressen.

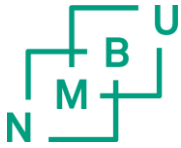
Ad. 17-3

Andre unntak fra termineringsregelen om studierett avgjøres av ansvarlig institutt i samråd med studiedirektør i de tilfeller hvor studenten har hatt en inndratt studierett i inntil ett år. På veterinær- og dyrepleierutdanningene avgjøres dette i samråd med faglig leder. Ved terminert studierett utover ett år må det eventuelt søkes om nytt ordinært opptak via Samordna opptak eller Søknadsweb og konkurreres om ledig studieplass på lik linje med de øvrige søkerne til studieprogrammet.

*For **dyrepleier- og veterinærutdanningen** gjelder spesielle krav til studiepoengsproduksjon for hvert enkelt studieår. Disse kravene framgår av studieplanen.*

*For **dyrepleier- og veterinærutdanningen** gjelder følgende tilleggsbestemmelser:*

- a) En student på dyrepleierstudiet kan være registrert ved studiet i inntil 3 år, og en student på veterinærstudiet kan være registrert ved studiet i inntil 8 år. Etter denne tid mister studenten de rettigheter som følger med opptaket. Permisjoner blir ikke regnet som del av registrert studietid.*
- b) Ved fravær fra obligatorisk undervisning som overstiger det som kan godkjennes for emnet, må forsømt undervisning tas igjen. Bestemmelser om hva som overstiger kravet til godkjenning innen hvert enkelt emne, skal framgå av studieplanen.*
- c) Dersom en student unnlater å gjennomføre pålagt erstatningsundervisning, eller dersom en student har vært så mye borte fra obligatorisk undervisning at forsømt undervisning ikke kan gjennomføres på samme årskull, kan faglig leder bestemme at vedkommende skal flyttes ned til et lavere årskull. Hvis vilkårene for nedflytting er til stede, og vedkommende student allerede er blitt nedflyttet én gang, kan faglig leder for veterinær- og dyrepleierutdanningen beslutte å frata studenten studieplassen.*
- d) En student som uten tillatelse avbryter studiet for lengre tid enn 3 måneder, mister studieretten.*



Kap. 18 Studieåret

§ 18-1 Høstsemesteret begynner medio august og avsluttes ultimo desember. Vårsemesteret begynner primo januar og avsluttes ultimo juni. I denne perioden skal undervisning og eksamen normalt være gjennomført.

§ 18-2 Forventet studiearbeidsmengde er 60 studiepoeng pr. år.

Utfyllende bestemmelser til kapittel 18

Ad. 18-1

Det gis ikke undervisning fra og med mandag etter palmesøndag til og med 2. påskedag.

*For **dyrepleier- og veterinærstudiet** gjelder følgende bestemmelser:*

For dyrepleier- og veterinærstudiet starter høstsemesteret første mandag etter 14. august (14. august medregnet når dette er en mandag). Vårsemesteret starter første mandag etter 4. januar (4. januar medregnet når dette er en mandag).

Undervisning i klinikken kan foregå hele kalenderåret, men den enkelte student skal allikevel ikke ha mer enn 40 studieuker totalt.

Obligatorisk praksis og kontinuasjonseksamen for disse studentene kan legges utenfor ordinært studieår.

*For **øvrige studier** gjelder:*

Semesterinndeling:

Høstsemester	
<i>Semesterstart</i>	<i>ca. uke 33, mandag</i>
<i>Augustblokk</i>	<i>ca. uke 33, 34, 35</i>
<i>Blokkeksamen</i>	<i>ca. mandag i uke 36</i>
<i>Høstparallel</i>	<i>ca. f.o.m. tirsdag i uke 36 t.o.m. fredag i uke 49</i>
<i>Eksamensperiode</i>	<i>ca. uke 50 - 51</i>
<i>Semesterslutt</i>	<i>ca. uke 51</i>
Vårsemester	
<i>Ny prøve/utsatt eksamen</i>	<i>ca. uke 1</i>
<i>Semesterstart</i>	<i>ca. uke 2, mandag</i>
<i>Januarblokk</i>	<i>ca. uke 2, 3, 4</i>
<i>Blokkeksamen</i>	<i>ca. fredag i uke 4 og mandag i uke 5</i>
<i>Vårparallel</i>	<i>ca. f.o.m. tirsdag i uke 5 t.o.m. fredag i uke 19</i>



<i>Eksamensperiode</i>	<i>ca. uke 20-21</i>
<i>Ny prøve/utsatt eksamen</i>	<i>ca. uke 22</i>
<i>Juniblokk</i>	<i>ca. uke 23, 24, 25 og 26</i>
<i>Blokkeksamen</i>	<i>ca. fredag i uke 24, 25 og 26</i>
<i>Semesterslutt</i>	<i>ca. fredag uke 26</i>

Dersom helligdag(er) inntreffer i eksamensperioden utvides eksamensperioden med tilsvarende antall dager (undervisningsperiodene utvides derimot ikke).

*Ved **Campus Ås** er onsdager fra kl. 12-14 er i parallellperiodene avsatt til demokratitimen. I særskilte tilfeller vil studiedirektør etter anbefaling av emneansvarlig institutt kunne innvilge unntak for feltkurs, utferder, laboratorieøvelser eller seminarer.*

Ad. 18-2

Omregnet til studentarbeidstimer vil 60 studiepoeng i året normalt måtte kreve om lag 30 studentarbeidstimer pr. studiepoeng og om lag 1800 studentarbeidstimer pr. år.

Kap. 19 Godkjenning studieprogram

§ 19-1 Det skal være godkjente studieplaner for alle studieprogram som blir tilbudt ved NMBU.

Alle studieprogram skal være godkjent i tråd med NMBUs kvalitetssikringsrutiner for godkjenning av studieprogram. Kvalitetssikringsrutinene skal bygge på NOKUTs Forskrift om tilsyn med utdanningskvaliteten i høyere utdanning.

Utfyllende bestemmelser til kapittel 19

Ad. 19-1

Det skal framgå av programbeskrivelsen for det enkelte studieprogram om inntil 10 studiepoeng med emner på 100-nivå kan inngå som en del av den 2-årige mastergraden. I slike tilfeller skal emnekode og emnenavn oppgis.

Studieplaner og studieprogrambeskrivelser skal revideres årlig.

Kap. 20 Oppretting og nedlegging av studieprogram

§20-1 Universitetsstyret selv vedtar oppretting og nedlegging av studieprogram etter forslag fra ansvarlig institutt og tilråding fra studieutvalget.



Kap. 21 Godkjenning av emner

§21-1 Alle emner skal være godkjent i tråd med NMBUs kvalitetssikringsrutiner for godkjenning av emner og beskrevet i tråd med retningslinjer utarbeidet av studieutvalget.

Utfyllende bestemmelser til kapittel 21 Godkjenning av emner

Ad. 21-1

Hvert emne skal ha et unikt og beskrivende navn på norsk (bokmål og nynorsk) og engelsk.

Emner skal være utførlig beskrevet og gi informasjon om læringsutbytte i form av generell kompetanse, kunnskaper og ferdigheter. I tillegg skal studiepoeng, forutsatte kunnskaper, obligatoriske aktiviteter, forventet arbeidsmengde for studentene på ulike aktiviteter og undervisnings- og vurderingsformer være beskrevet. Nettversjonen av emnebeskrivelsene vil alltid være den gjeldende.

Ekskursjoner kan settes opp som et selvstendig studiepoenggivende emne i tråd med ovennevnte beskrivelse.

*Alle emner skal være på minimum 5 studiepoeng og være et multiplum av 5 studiepoeng. Unntak gjelder emner på **veterinærstudiet**.*

Emnene skal ha emnekoder etter følgende modell:

- en kombinasjon av 3 eller 4 bokstaver og 3 tall
- første siffer viser nivå på emnet
- bokstavene bestemmes av instituttene, og bør være logiske i forhold til faglig innhold

Undervisningen i et emne kan avlyses, hvis færre studenter er oppmeldt til et emne enn det som er oppgitt som krav i emnebeskrivelsen.

Kap. 22 Oppretting og nedlegging av emner

§22-1 Instituttstyret selv oppretter og nedlegger emner etter tilråding fra instituttets undervisningsutvalg.

Kap. 23 Frie emner

§ 23-1 Frie emner må ligge klart innenfor instituttets kompetanseområde og undervisningskapasitet. To eller flere institutter kan samarbeide om et fritt emne. Det er veileders ansvar å kontrollere at studentene har tilfredsstillende faglig bakgrunn.

Frie emner kan utføres av en enkelt student eller av en gruppe studenter (maks. 4 studenter).



Før oppstart skal det utformes en avtale mellom studenten(e) og emneansvarlig institutt. Avtalen skal blant annet inneholde nivå, vurderingsordning, omfang, og ansvarsforhold i forhold til veiledning.

Utfyllende bestemmelser til kapittel 23

Ad. 23-1

Det er instituttets ansvar å påse at arbeidsmengden avpasses etter det antall studiepoeng avtalen forutsetter. Når flere studenter skriver en oppgave sammen, skal arbeidsomfanget av oppgaven økes tilsvarende. Øking av antall studiepoeng underveis skal ikke godkjennes.

Tittelen på det frie emnet skal foreligge på bokmål eller nynorsk og på engelsk.

Det frie emnet skal være avsluttet innen siste undervisningsdag i undervisningsperioden. Med "avsluttet" menes at alt arbeid og alle aktiviteter som hører til emnet skal være ferdig, at eventuell avsluttende oppgave/rapport skal være innlevert, og en eventuell eksamen gjennomført.

Studentene kan ta frie emner på både bachelor-, master- og ph.d.-nivå.

Studentene kan få godkjent 5 studiepoeng eller et multiplum av 5 studiepoeng for et fritt emne. Unntak gjelder for frie emner på ph.d. nivå.

I de tilfeller hvor en utvekslingsstudent tar et fritt emne ved NMBU og dette emnet skal danne grunnlag for gradsoppgave ved studentens hjemmeuniversitet, skal dette fremgå av «learning agreement» eller studentens opptaksbrev.

Kap. 24 Utdanningsplaner

§ 24-1 Studenter som blir tatt opp til studier av 60 studiepoengs omfang eller mer, skal i løpet av første semester inngå en individuell utdanningsplan i samarbeid med ansvarlig institutt.

§ 24-2 Utdanningsplanen kan revideres og skal bekreftes av studenten hvert semester innen frister fastsatt av studieutvalget.

Utfyllende bestemmelser til kapittel 24

Ad. 24-1

En student kan søke om spesiell tilrettelegging av studiesituasjonen. Behovet må dokumenteres med attest fra lege eller annen sakkyndig. Det forutsettes at tilrettelegging er praktisk mulig for NMBU og ikke går ut over faglig kvalitet.



Den enkelte student må underskrive en taushetsplikterklæring som gjelder for taushetsbelagte forhold studenten er blitt kjent med den tiden vedkommende studerer ved NMBU (jf. UH-loven § 4-6).

Den enkelte student må underskrive en erklæring vedrørende deltagelse i undervisning der anvendelse av forsøksdyr forekommer.

Særlig bestemmelser om regler og spesialinstrukser som måtte gjelde ved de enkelte institutter, avdelinger, lokaler og utearealer, kan nedfelles i egne retningslinjer.

Ad. 24-2

Det er studentens ansvar i samarbeid med instituttet/instituttene å sette opp, endre og få godkjent utdanningsplanen.

En student med opptak til studium med omfang 60 poeng eller mer må bekrefte utdanningsplanen sin for det aktuelle semesteret og semesterregistrere seg innen følgende frister:

- 1. september i høstsemesteret.*
- 1. februar i vårsemesteret.*

Kap. 25 Delstudium ved annet lærested

§ 25-1 I det ordinære studiet ved NMBU har studenten mulighet for å ta et delstudium ved et annet lærested i inn- og utland. Delstudium vil si ett eller flere emner som inngår i utdanningsplanen, herunder også praksis, frie emner og gradsoppgaver som sensureres ved NMBU. Studieoppholdet må være forhåndsgodkjent før utreise.

Etter tilbakekomst til NMBU skal studenten søke om en endelig godkjenning av emner tatt under studieoppholdet.

§ 25-2 NMBU skal legge forholdene til rette for delstudier i utlandet gjennom å gi generell veiledning om samarbeidsavtaler, finansieringsmuligheter og forsikringsordninger.

Utfyllende bestemmelser til kapittel 25

Ad. 25-1

Instituttet/instituttene avgjør hvor stor del av et delstudium som kan inngå i studentenes utdanningsplan og grad ved NMBU, og instituttet skal forhåndsgodkjenne studieopphold ved annet lærested.

Kap. 26 Godkjenning av utdanning tatt ved annen institusjon

§ 26-1 Grad, emne eller emnegruppe fra en annen institusjon som etter vurdering kan erstatte tilsvarende emne eller emnegruppe ved NMBU, skal



godskrives studenten med samme antall studiepoeng med de begrensninger som er nedfelt i NMBUs gradsforskrifter.

NMBU skal påse at det ikke gis dobbel uttelling for samme faginnhold.

Utfyllende bestemmelser til kapittel 26 Ad. 26-1

Hvis et emne inngår i opptaksgrunnlaget til et studieprogram kan emnet ikke inngå i den aktuelle graden.

For at NMBU skal kunne tildele en grad eller utstede vitnemål for fullført utdanning, må minst 60 av studiepoengene som skal inngå i beregningsgrunnlaget, være avlagt ved institusjonen.

Ved godskriving av utdanning som tidligere har inngått i beregningsgrunnlaget for en grad eller som del av en grad eller yrkesutdanning, må en student i tillegg ha avlagt minst 60 nye studiepoeng før det kan utstedes et nytt vitnemål eller tildeles en ny grad.

Kap. 27 Studiepermisjoner

§ 27-1 Studenter som er tatt opp til et studieprogram ved NMBU kan søke permisjon fra studiene for en avgrenset periode.

§ 27-2 En student som har fått innvilget studiepermisjon gis muligheter til å avlegge eksamen på NMBU under permisjonstiden gitt at følgende forutsetninger er oppfylt:

- andre NMBU-studenter er oppmeldt i emnet/emnene
- studenten må være meldt opp i emnet/emnene
- studenten må ha betalt semesteravgift innen angitte tidsfrister

Studenter som har permisjonen fra NMBU har ikke rett til å følge undervisningen eller ha krav på en studentarbeidsplass ved NMBU.

Utfyllende bestemmelser til kapittel 27

Ad. 27-1

Studenter kan søke permisjon fra studiet for en periode på inntil to år.

Fødsel og omsorg for barn gir rett til permisjon, jf. loven § 4-5. Permisjon kan også gis på grunn av andre omsorgsoppgaver, sykdom, verneplikt, krevende verv i studentorganisasjoner og andre spesielle forhold. Det blir ikke gitt permisjon for å ta annen utdanning eller for å gå over i arbeid.

På 1-årige og 2-årige studier, bachelor- og masterprogram kan permisjon innvilges forutsatt at studenten har oppnådd minst 15 studiepoeng innenfor sitt studieprogram. Dette studiepoengskravet gjelder ikke for studenter som søker permisjon fra veterinærutdanningen og dyrepleierutdanningen.



Studenter som innvilges permisjon ut over 3 måneder på veterinærutdanningen flyttes ned et kull.

På dette studiet kommer permisjonstiden i tillegg til retten som studenten har til utvidet studietid.

For de som tar permisjon etter at de har inngått avtale om gradsoppgave, forutsettes det at gradsoppgaveavtalen revideres i forkant av permisjonsperioden.

Søknad om permisjon sendes til og innvilges av instituttet /instituttene som har ansvar for studieprogrammet studenten er registrert ved.

Kap. 28 Reduksjon i studiepoeng

§ 28-1 Studenter som avlegger eksamen i emner ved NMBU som faglig overlapper hverandre helt eller delvis, får redusert sin samlede studiepoengsum for de aktuelle emnene. Omfanget av reduksjonen vedtas av instituttene etter forslag fra emneansvarlig(e) institutt, og skal framgå av emnebeskrivelsen.

Kap. 29 Overgang til annet studieprogram

§ 29-1 Studenter kan søke overgang til annet studieprogram.

Utfyllende bestemmelser til kapittel 29

Ad. 29-1

Søknad om overgang til annet studieprogram skal stiles til det institutt som administrerer dette programmet. Søknadsfrist: 1. november med virkning fra og med 1. januar, og 1. juni med virkning fra og med 1. august.

Ved overgang til annet studieprogram forutsettes det at studenten tar alle obligatoriske emner på det studieprogrammet studenten får overgang til. Studenter som trenger individuell tilpassing, må utarbeide en revidert utdanningsplan som må godkjennes av studieveileder eller undervisningsutvalg.

Hovedkriterier for overgang:

- *Ved overgang fra et studieprogram til et annet må det være plass på aktuelt studieprogram det søkes overgang til. Studieprogrammets krav ved opptak må være oppfylt.*
- *Studenter som søker overgang i løpet av det første halvåret de studerer ved NMBU, rangeres etter konkurransepoengsum ved opptak. Studenter som søker overgang senere i studiet, rangeres av undervisningsutvalget etter utvalgets retningslinjer.*



Kap. 30 Gjestestudenter og privatister

§ 30-1 Gjestestudenter som er på NMBU ifølge en avtale, har samme rett som ordinære studenter til å følge undervisning og ta eksamen.

§ 30-2 Privatistenes rettigheter ved NMBU er begrenset til deltakelse i offentlige forelesninger og adgang til å gå opp til eksamen i samsvar med Lov om universiteter og høyskoler.

Kap. 31 Skikkethetsvurdering i lærerutdanningen

§ 31-1 En student som utgjør en mulig fare for elevs rettigheter, sikkerhet og psykiske og fysiske helse, er ikke skikket for læreryrket, jf. Forskrift om skikkethetsvurdering i høyere utdanning.

§ 31-2 Saker som behandles i NMBUs skikkethetsnemnd skal påføres innstilling og oversendes NMBUs klagenemnd til avgjørelse etter reglene i Lov om universiteter og høyskoler, § 4-10. Det skal ikke utstedes lærervitnemål til en student som er funnet ikke skikket. Studenten kan utestenges fra lærerutdanningen i inntil 3 år. Ved kortere utestenging kan styret stille vilkår som må være oppfylt før lærerutdanningen gjenopptas.

§ 31-3 Vedtak om utestenging fra lærerutdanningen sendes til Samordna opptak. Opplysningene skal inngå i et sentralt register. Vedtak om utestenging skal opplyse studenten om at studenten ikke kan søke eller ta i mot plass ved andre lærerutdanninger i utestengingsperioden.

Kap. 32 Bortvisning og utestenging

§ 32-1 En student som tross skriftlig advarsel fra universitetsstyret, gjentatte ganger opptrer på en måte som virker grovt forstyrrende for medstudenters arbeid eller for virksomheten ved institusjonen ellers, kan etter vedtak av NMBUs klagenemnd bortvises fra nærmere bestemte områder ved institusjonen for inntil ett år. Hvis en student etter skriftlig advarsel fra universitetsstyret fortsatt ikke respekterer slik bortvisning, kan NMBUs klagenemnd utestenge han eller henne fra studiet inntil ett år.

§ 32-2 Vedtak om bortvisning eller utestenging treffes med minst to tredelers flertall. Vedtak om slik reaksjon kan påklages av studenten etter reglene i Forvaltningsloven. Departementet eller særskilt klageorgan oppnevnt av dette, er klageinstans.



Vurdering, vurderingsordninger og klage i forbindelse med eksamen

Kap. 33 Vurderingsordninger, -deler og -former. Obligatoriske aktiviteter.

§ 33-1 I tråd med NMBUs kvalitetssikringssystem skal emnene ha en beskrivelse av de kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse en student skal ha tilegnet seg ved å gjennomføre emnet/emnene. I hvert emne skal studentene dokumentere kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse slik det framgår av emnets læringsutbyttebeskrivelser.

§ 33-2 Emneansvarlig institutt/institutter godkjenner gjeldende vurderingsordning for det enkelte emnet etter forslag fra emneansvarlig lærer. Vurderingsordningen for det enkelte emnet skal gå fram av emnebeskrivelsen.

§ 33-3 Emneansvarlig har hovedansvaret for å utforme oppgaver til avsluttende prøve.

§ 33-4 Universitetet kan benytte alle innleverte eksamensarbeider til undervisnings- og forskningsformål. Arbeidene kan ikke utgis eller brukes til andre formål uten særskilt avtale mellom institutt og student.

§ 33-5 Avsluttende prøve arrangeres og vurderes etter at undervisningen i emnet er over. Studieavdelingen har ansvaret for å organisere avsluttende skriftlig prøve.

§ 33-6 Dersom vurderingsordningen inneholder en muntlig prøve skal denne være offentlig, med mindre hensynet til gjennomføringen av eksamenen eller prøven tilsier noe annet. Universitetsstyret kan gjøre unntak fra regelen om offentlig eksamen i det enkelte tilfellet etter ønske fra vedkommende eksamenskandidat, når tungtveiende hensyn taler for det.

§ 33-7 Langsgående vurdering er en vurdering av arbeider som er utført av studenten. Delelementer i en langsgående vurdering kan evalueres underveis i undervisningsperioden eller etter at undervisningen i emnet er over.

§ 33-8 Studieutvalget kan vedta instruks for gjennomføring av forskjellige former for langsgående vurdering.

§ 33-9 Obligatoriske aktiviteter er arbeider som skal godkjennes og som er utført av studenten i løpet av undervisningsperioden for et emne.

Utfyllende bestemmelser til kapittel 33

**Ad. 33-2**

Dette kan skje enten i form av langsgående vurdering, eksamen ved emnets avslutning, eller en kombinasjon av disse slik det framgår av studieplanen eller emnebeskrivelsen.

Omfang av og vekting mellom ulike eksamener eller deleksamener som danner grunnlag for sluttvurdering med fastsetting av endelig karakter, skal gå fram av emnebeskrivelsen.

Eksamen skal normalt skje i form av individuell prøving. Gruppeeksamen kan benyttes for mindre deler av et studium.

Ad. 33-3

Emneansvarlig skal være tilsatt på NMBU og normalt inneha vitenskapelig kompetanse på minimum amanuensisnivå.

Ad. 33-5

Avsluttende prøve kan være:

- skriftlig prøve
- muntlig prøve (omfatter også praktisk prøve)
- selvstendig arbeid, eksempelvis semesteroppgave, hjemmeeksamen og lignende (inkludert ev. framlegging)*
- praktisk/klinisk eksamen
- gradsoppgave (inkludert ev. muntlig diskusjon)

** Arbeidet må leveres, og en eventuell framlegging må finne sted, innen siste undervisningsdag i undervisningsperioden.*

Ad. 33-7

Langsgående vurdering kan omfatte:

- skriftlig prøve i undervisningsperioden
- skriftlig prøve i eksamensperioden
- muntlig prøve
- praktisk prøve
- prosjektoppgave
- obligatorisk innleveringsoppgave
- laboratorieøvelse
- muntlige presentasjoner
- objektsamling
- ekskursjonsdeltakelse og ev. rapport
- praksis og ev. rapport

Emneansvarlig institutt har ansvaret for å organisere den langsgående vurderingen.

Ved godkjenning av emner med langsgående vurdering skal emneansvarlig institutt/institutter fastsette hvordan delprøven(e)/delaktiviteten(e) skal evalueres, om de må være bestått, og hvor mye de skal vektlegges i den



endelige slutt karakteren for emnet. Dette skal framgå av emnebeskrivelsen. Vurderingsmåten, og eventuell tid og måte for bekjentgjøring av delprøvene/delaktivitetene, skal framgå av emnebeskrivelsen for det enkelte emnet.

Delvurderingen(e) skal meddeles studentene av faglærer ved emneansvarlig institutt/institutter. Kvantitative tilbakemeldinger på delprøver/delaktiviteter som teller på bokstavkarakter skal gis underveis i emnet.

Ved vurdering av delprøver/delaktiviteter i en langsgående vurdering skal anonymitet knyttes til skriftlige delprøver og studentnummer eller kandidatnummer brukes. Semesteroppgaver, muntlige prøver, flervalgsprøver, laboratoriejournaler og lignende er unntatt fra denne regelen.

Ad. 33-9

Obligatoriske aktiviteter kan omfatte en eller flere deler, og kan eksempelvis være ekskursjonsdeltakelse og ev. rapporter, laboratorieøvelser, objektsamlinger, obligatorisk frammøte, obligatoriske innleveringsoppgaver, praksis og ev. praksisrapporter, prosjektoppgaver og skriftlige eller muntlige prøver arrangert lokalt.

Obligatorisk praksis må registreres som eget emne i utdanningsplanen. Hovedregelen er at NMBU har ansvaret for å finne relevant praksisplass hvis praksisen er obligatorisk. Unntak kan gjelde enkelte typer praksis på dyrepleier- og veterinærutdanningen.

I alle studier/emner med praksis skal studieplanen ha kriterier for gjennomføring og vurdering av praksis.

I studier organisert i blokkperioder, skal ekskursjoner av flere dagers varighet normalt legges til disse periodene. Studenter som har obligatoriske utferder skal få dekket merkostnader til transport og overnatting av emneansvarlig institutt.

Emneansvarlig avgjør om de obligatoriske aktivitetene må gjentas ved fornyet prøve.

Ved sykdom eller andre sterke velferdsgrunner kan instituttleder eller den han/hun bemyndiger avgjøre at det skal gjennomføres alternative obligatoriske aktiviteter dersom dette er praktisk mulig og faglig forsvarlig. For dyrepleier- og veterinærstudiet er det angitt i studieplanene om obligatoriske aktiviteter må gjentas ved fornyet prøve.

Obligatoriske aktiviteter må, som hovedregel, være godkjent senest ett år etter avlagt eksamen/prøve for at karakteren i emnet skal kunne frigis. Det kan i visse tilfeller gis fritak for obligatoriske aktiviteter på grunnlag av



utdanning fra annen institusjon, på grunnlag av tidligere gjennomført eksamen eller prøve eller på grunnlag av dokumentert realkompetanse.

Kap. 34 Rett til å avlegge eksamen

§ 34-1 Alle som har betalt semesteravgift og er semesterregistrert ved NMBU, har oppfylt eventuelle krav til obligatorisk undervisning og er vurderingsmeldt (oppmeldt til eksamen) innen fastsatte tidsfrister, har rett til å avlegge eksamen ved NMBU.

§ 34-2 Før en student kan ta en gitt eksamen kan det stilles krav om at obligatoriske aktiviteter skal være godkjente. Krav om obligatoriske aktiviteter/studiekrav skal gå fram av emnebeskrivelsen.

§ 34-3 Dersom et emne opphører eller legges om, har en student rett til å ta eksamen i samme versjon av emnet, i inntil ett år etter siste ordinære eksamen i emnet. Slik eksamen avholdes normalt ved tidspunktet for utsatt eksamen.

Utfyllende bestemmelser til kapittel 34

Ad. 34-2

Instituttleder, eller den han/hun bemyndiger, fastsetter frist for når obligatoriske aktiviteter skal være avsluttet/innlevert.

Emneansvarlig skal oversende instituttet/instituttene liste over studenter som har fått godkjent obligatoriske aktiviteter i ett emne. De obligatoriske aktivitetene skal være registrert i det studieadministrative systemet (FS) før vurderingsprotokoll leveres studieavdelingen. Det er emneansvarlig institutt som registrerer de obligatoriske aktivitetene i FS.

For veterinær- og dyrepleierstudiene mottar studieavdelingens enhet slike lister og registrerer aktivitetene i FS.

En student som ikke har fått godkjent obligatoriske aktiviteter inkludert obligatorisk undervisning eller har større fravær enn det som kan godkjennes, kan, der studieplanen åpner for det, likevel få gjennomføre eksamen. Eksamen vil i slike tilfeller ikke bli endelig godkjent før all pålagt obligatorisk undervisning er gjennomført.

Kap. 35 Oppmelding og avmelding til eksamen

§ 35-1 For å kunne avlegge eksamen ved NMBU må studentene være oppmeldt til eksamen i emnet. En eventuell avmelding må skje innen angitte frister.

Utfyllende bestemmelser til kapittel 35

Ad.35-1

Studieutvalget fastsetter frister for oppmelding og avmelding.



Oppmelding:

Studenten har selv ansvar for å kontrollere at han/hun er oppmeldt til eksamen, korrigere eventuelle feil og til å holde seg orientert om tid og sted for eksamen.

Studenter på veterinær- og dyrepleierstudiene er normalt automatisk oppmeldt til ordinær eksamen og til ny eller utsatt eksamen.

Øvrige studenter er selv ansvarlig for å melde seg opp til eksamen via StudentWeb innen fastsatte frister.

Følgende oppmeldingsfrister gjelder:

- *Første onsdag i augustblokka er oppmeldingsfrist for emner som starter i augustblokka*
- *1. september er oppmeldingsfrist for:*
 - *emner som starter i høstparallellen*
 - *bachelor-/masteroppgaver*
- *1. desember er oppmeldingsfrist for:*
 - *emner med ny eksamen/utsatt prøve i januar*
 - *emner som starter i januarblokka*
- *1. februar er oppmeldingsfrist for:*
 - *emner som starter i vårparallellen*
 - *bachelor-/masteroppgaver*
- *1. mars er oppmeldingsfrist for:*
 - *emner med ny eksamen/utsatt prøve i mai*
- *1. april er oppmeldingsfrist for:*
 - *emner som starter i juniblokka*

Tidspunkt for blokkeeksamen gjelder avsluttende prøver som er sentralt organisert. Dersom det er behov for mer enn 1 eksamensdag for avsluttende prøver, legges slike eksamener normalt til kl. 14 på fredag(er) i blokka.

Studenter som ikke melder seg opp innen fristen får ikke gå opp til eksamen.

For oppmelding til fritt emne og oppmelding til utsatt eksamen eller ny prøve skal studenten kontakte Studentenes informasjonsTorg (SiT). Studenter som har gyldig forfall til avsluttende prøve ved ordinært tidspunkt i en parallellperiode kan melde seg opp til ny eksamen i emnet, i perioden for utsatt eksamen og ny prøve, i den påfølgende høst-/vårparallellen. Det samme gjelder studenter som har møtt til avsluttende prøve og ikke har bestått.



Studenter som har gyldig forfall til avsluttende prøve ved ordinært tidspunkt i en blokkperiode kan melde seg opp til ny eksamen i emnet i perioden for utsatt eksamen og ny prøve, i den påfølgende høst-/vårparallellen. Det samme gjelder studenter som har møtt til eksamen og ikke har bestått.

For emner med langsgående vurdering kan en student melde seg opp kun ved ordinært tidspunkt for eksamen i emnet.

Unntak:

Studenter som har gyldig forfall til en skriftlig delprøve i en ordinær eksamensperiode kan melde seg opp til ny delprøve i førstkommende periode for utsatt eksamen og ny prøve. Det samme gjelder studenter som har møtt til en slik delprøve og ikke har bestått.

Studenter som har rett til å gå opp til ny eksamen i et emne med "gammel" emnekode har ikke automatisk rett til å gå opp til ny eksamen i "samme" emne med ny emnekode. I slike tilfeller er det studentens ansvar å avklare dette med emneansvarlig lærer før oppmeldingsfristen.

Avmelding:

Studenten er selv ansvarlig for å melde seg av via StudentWeb.

For studenter på **veterinær- og dyrepleierstudiene** gjelder følgende avmeldingsfrist:

- En student kan trekke seg fra eksamen senest fire uker før eksamen tar til.

For **øvrige studenter** ved gjelder følgende avmeldingsfrister:

- Første onsdag i augustblokka er avmeldingsfrist for emner som starter i augustblokka.
- 1. november er avmeldingsfrist for:
 - emner som avsluttes i høstparallellen
 - bachelor-/masteroppgaver
- 1. desember er avmeldingsfrist for:
 - emner med ny eksamen/utsatt prøve i januar
- Første onsdag i januarblokka er avmeldingsfrist for emner som avsluttes i januarblokka
- 1. april er avmeldingsfrist for:
 - emner som avsluttes i vårparallellen
 - bachelor-/masteroppgaver
 - emner med ny eksamen/utsatt prøve i mai
- 1.mai er avmeldingsfrist for:
 - emner som avsluttes i juniblokka



Den som trekker seg fra eksamen etter fastsatt frist og som ikke har gyldig grunn til det, blir regnet for å ha framstilt seg til eksamen. Gyldig grunn kan være sykdom og andre sterke velferdsgrunner som skal være bekreftet og levert /sendt til Arkivet ved NMBU senest 3 virkedager etter at eksamen var avsluttet, jf. kapittel 44.

Studenter som er oppmeldt og som ikke avlegger eksamen, vil få tellende forsøk i aktuelt emne hvis ikke dokumentert sykdom fra medisinsk sakkyndig eller andre særskilte grunner foreligger.

Kap. 36 Gjennomføring av eksamen - herunder ny og utsatt eksamen

§ 36-1 Eksamen(er) gjennomføres i henhold til de utfyllende bestemmelsene i denne paragrafen.

Utfyllende bestemmelser til kapittel 36

Ad.36-1

Eksamensplan:

*For **veterinær- og dyrepleierstudiene** fastsettes eksamensplan senest semesteret før den aktuelle eksamenen. Justeringer i fastsatt eksamensplan skal være bekjentgjort senest en måned før eksamen blir arrangert. Eksamen kan arrangeres gjennom hele studieåret.*

For øvrige studier gir semesterinndelingen oversikt over eksamensperiodene jf. utfyllende bestemmelser til § 18.

Eksamenstidspunkt:

Tidspunkt for eksamen kunngjøres via Student Web senest ved oppmelding til eksamen.

*Tidspunkt for muntlig prøve ved **Campus Ås** fastsettes og kunngjøres av emneansvarlig institutt senest 4 uker før eksamen.*

For veterinær- og dyrepleierstudiene skal frister for innlevering av oppgaver og tidspunkt for gjennomføring av praktiske prøver/framføringer som inngår i sluttvurdering framgå av semesterplan. Studenter som følger ordinær studieplan og normert studieprogresjon, skal ha minst en dag mellom hver eksamensdag.

*Ny og utsatt eksamen ved **for veterinær – og dyrepleierstudiene** kan legges utenom ordinært studieår.*

Eksamenssted:



Sted for eksamen, herunder muntlig prøve, kunngjøres senest 3 dager før eksamen via Student Web.

Eksamensomfang:

*For **veterinær- og dyrepleierstudiene** starter skriftlig eksamen under tilsyn normalt kl. 09.00 med frammøte 08.45, og har til vanlig et omfang på inntil 6 timer inkludert matpause. Studenten får i tillegg 15 minutter til å ferdigstille eksamenssvaret for innlevering.*

*For **øvrige studenter** skal eksamenens varighet i det enkelte emnet framgå av emnebeskrivelsen. Skriftlig prøve skal ikke overstige 3 ½ timer. Varigheten av skriftlig prøve regnes fra det tidspunkt oppgavene er delt ut til alle.*

Skriftlig prøve starter:

- *Formiddag kl. 09.00*
- *Ettermiddag kl. 14.00*

Eksamensoppgaver – målform:

Eksamensoppgaver skal foreligge på nynorsk og bokmål, dersom det er studenter som bruker begge målformer. Eksamensoppgaver kan også utformes på engelsk dersom emnebeskrivelsen legger dette til grunn.

Eksamenssvar kan leveres på nynorsk, bokmål, svensk, dansk eller engelsk. Etter søknad kan eksamensbesvarelser leveres på andre språk. Instituttleder ved emneansvarlig institutt, eller den han/hun bemyndiger, avgjør slike søknader.

Dersom det settes krav til at eksamen i et engelskspråklig emne kun kan besvares på engelsk, skal dette framgå av emnebeskrivelsen. Eventuelle søknader om unntak fra kravet, stiles til og avgjøres av emneansvarlig institutt. Slike søknader skal sendes i begynnelsen av aktuelt semester, og avgjørelsen skal foreligge før fristen for oppmelding til eksamen.

Studentens ansvar og plikter – oppmøte:

Studentene er selv ansvarlig for å holde seg orientert om tid og sted for eksamen

Studentene skal møte i eksamenslokalet senest 15 minutter før eksamen begynner.

Eksamenskandidater skal vise gyldig legitimasjon med bilde, for eksempel studiekort.

Eksamenskandidater som kommer for sent, kan få adgang til eksamen dersom det kan bringes på det rene at ingen eksamenskandidater i det aktuelle eksamensemnet har forlatt eksamenslokalet og dersom hensynet til forsvarlig gjennomføring av eksamen ikke taler i mot.



Studentens ansvar og plikter – under eksamen:

En student som opptrer uverdig, støyende eller er til sjenanse for øvrige studenter, kan bortvises fra eksamenslokalet.

Under eksamen kan studenten forlate eksamenslokalet ved behov, i følge med en eksamensinspektør.

Studenter som trenger ammepauser under eksamen skal, innen fristen for oppmelding til eksamen, søke om dette til studieavdelingen. Ammetiden legges til eksamenstiden.

Studentens ansvar og plikter – innlevering av besvarelse:

Studenter som leverer blank besvarelse til eksamen skal levere utfylt omslagsark. Innleveringen kan tidligst skje ½ time etter at eksamen er startet.

Kladdeark kan normalt ikke leveres inn som del av besvarelsen.

Fravær fra eksamen:

Eventuelt fraværsgrunnlag skal være dokumentert og skriftlig bekreftet, og skal leveres/sendes studieavdelingen så raskt som mulig og senest tre virkedager etter at eksamen/sluttvurdering har funnet sted. Studenter som har godkjent grunn for fravær, blir regnet som ikke å ha framstilt seg til eksamen.

*Gjennomføring av praktisk/klinisk eksamen på **veterinærutdanningen**:*

Studenten må selv melde seg opp til praktisk/klinisk eksamen.

Praktisk/klinisk eksamen avvikles i løpet av en periode og studentene fordeles på aktuelle eksamenstidspunkt innen perioden.

Under praktiske/kliniske eksamener avgjør instituttleder eller den han/hun bemyndiger i samråd med sensor hvordan eksamen skal gjennomføres.

Andre bestemmelser:

Ansvarlig faglærer eller dennes stedfortreder skal være tilgjengelig under eksamen.

Studieutvalget vedtar instruks for eksamensinspektører ved sentralt avviklet skriftlig prøve ved NMBU.

Fremmedspråklige studenter har anledning til å ha med ordbok, fra morsmål til norsk og norsk til morsmål. Ordboka skal være fri for notater. Tilsvarende regel gjelder dersom eksamen holdes på engelsk (gjelder også for studenter med norsk som morsmål på et engelskspråklig emne).

Ny og utsatt eksamen:



NMBU arrangerer ny og utsatt eksamen når det er studenter som strøk ved siste ordinære eksamen eller som har godkjent grunn for fravær ved ordinær eksamen.

Når studieplanen blir endret eller emner blir endret vesentlig/lagt ned, blir siste eksamen etter gammel ordning arrangert ett år etter at den gamle ordningen ble avvirket. Dersom en kandidat har godkjent sykefravær når slik eksamen blir arrangert, og vedkommende ikke har bestått den aktuelle eksamenen, kan det etter søknad arrangeres enda en ny eksamen etter gammel ordning. Studiedirektør avgjør slike søknader.

For studenter på **veterinærstudiet og dyrepleierstudiet** gjelder følgende mht ny og utsatt eksamen:

Ny og utsatt eksamen arrangeres normalt før påfølgende semester. Hvilke emner dette gjelder beskrives i studieplanen.

Ved ny og utsatt eksamen skal studenten prøves i samme pensum. Vurderingsform skal til vanlig være lik den som ble brukt ved ordinær eksamen.

Dersom ny eksamen arrangeres til andre tider enn før påfølgende semester, skal det normalt gå minimum 4 uker fra sensuren er falt til ny eksamen i slike emner holdes. Student som ikke består ved ny eksamen, må vente til første ordinære eksamen i emnet før vedkommende får anledning til å gå opp på ny.

Ny og utsatt praktisk/klinisk eksamen (særregler):
Studenten må selv melde seg opp til ny eller utsatt eksamen.

Studenter kan ta utsatt eksamen i samme eksamensperiode ved ledig kapasitet. Dersom det ikke er ledig kapasitet, må studenten vente til neste eksamensperiode.

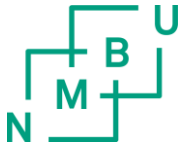
Dersom praktisk/klinisk eksamen avvikes ordinært 2 eksamensperioder per år, skal ny prøve avlegges ved neste ordinære eksamensperiode. Det gjennomføres egen kontinuasjonseksamen når eksamen avvikes ordinært 1 gang per år.

Student som har strøket i en praktisk/klinisk eksamen, skal ha klinisk trening før ny eksamen kan avlegges.

Særregler for å gå videre i studiet ved ikke avlagte/beståtte praktisk/kliniske eksamener skal fremgå av studieplanen.

Kap. 37 Hjelpemidler ved eksamen/prøve

§ 37-1 Emneansvarlig lærer/institutt avgjør hvilke hjelpemidler som skal tillates under eksamen. Hjelpemidler som ikke har vært i vanlig bruk blant studentene i



aktuelt emne, og som ikke kan stilles til disposisjon for alle under eksamen, skal ikke tillates under eksamen.

§ 37-2 Tillatte hjelpemidler for det enkelte emnet er angitt i emnebeskrivelsen.

§ 37-3 Studentene må selv ta med seg tillatte hjelpemidler til eksamenslokalet. Dette gjelder ikke der NMBU stiller hjelpemidler til disposisjon. Tillatte hjelpemidler skal være angitt på eksamensoppgavene. Det er ikke lov å ha med andre hjelpemidler enn det som er tillatt til den aktuelle eksamenen.

Studentene er ansvarlig for at medbrakte hjelpemidler ikke inneholder ulovlige notater. Lån av tillatte hjelpemidler fra en student til en annen er ikke tillatt.

§ 37-4 Brudd på hjelpemiddelbestemmelsene betraktes som fusk.

Utfyllende bestemmelser til kapittel 37

Ad. 37-1

Alle medbrakte hjelpemidler skal enkeltvis kontrolleres av eksamensinspektørene

Ad. 37-2

Tillatte hjelpemidler skal være i samsvar med følgende koder:

A1: ingen kalkulator, ingen andre hjelpemidler

A2: ingen kalkulator, spesifiserte andre hjelpemidler

B1: utdelt kalkulator, ingen andre hjelpemidler

B2: utdelt kalkulator, spesifiserte andre hjelpemidler

C3: alle typer kalkulatorer, alle andre hjelpemidler.

Ad. 37-3

All bruk av mobiltelefon eller elektroniske hjelpemidler som inneholder kommunikasjonsutstyr, i eller utenfor eksamenslokalet, betraktes som fusk.

Med alle typer kalkulatorer menes en lommekalkulator som ikke er knyttet til internett, strømnettet eller skriver, ikke kommuniserer med andre enheter, ikke støyer og som bare består av en enkelt gjenstand.

Kap. 38 Tilrettelegging ved eksamen/prøve

§ 38-1 Studenter med behov for tilrettelegging ved eksamen må søke studieavdelingen innen gitte frister. Behovet skal dokumenteres med attest fra medisinsk sakkyndig eller annet som dokumenterer behovet for tilrettelagt eksamen.



Utfyllende bestemmelser til kapittel 38

Ad. 38-1

Studenter som av medisinske eller andre grunner har behov for tilrettelegging i forbindelse med skriftlig eksamen, skal kontakte studieavdelingen senest innen frist fastsatt av studieutvalget. Ved behov for tilrettelegging til eksamen som følge av en akutt situasjon må studieavdelingen kontaktes umiddelbart.

Dersom grunnlaget for tilrettelegging er av permanent karakter, kan det gjøres vedtak for en lengre periode. Studieavdelingen avgjør søknader om tilrettelegging ved eksamen.

Tilrettelegging kan bl.a. gis til studenter som har kroniske eller akutte lidelser, funksjonsnedsettelse, gravide som har behov for hvile, mødre som ammer o.a.

Tilrettelegging kan være spesiell fysisk tilrettelegging, spesielle hjelpemidler, utvidet tid til eksamen m.m.

Tilrettelegging av eksamen skal ikke medføre at studenten(e) blir prøvd på kvalitativt ulike måter og skal ikke medføre at faglige krav svekkes.

Tilrettelegging kan gis til studenter ved veterinær- og dyrepleierstudiene som har norsk som fremmedspråk..

Forlenget tid ved eksamen:

For skriftlig eksamen som varer mellom 45 min og 1.5 time gis 10 minutter forlenget tid.

For skriftlig eksamen som varer mellom 1.5 time og 4 timer gis ½ time ekstra tid.

For skriftlig eksamen som varer ut over 4 timer gis 1 time ekstra tid.

Ved hjemmeeksamen gis følgende forlengelse:

- Eksamen på 24 timer eller mer: 3 timer tilleggstid
- Eksamen på 36 timer eller mer: 5 timer tilleggstid
- Eksamen på 48 timer eller mer: 7 timer tilleggstid

Den enkelte student har selv ansvar for å gi emneansvarlig beskjed om at han/hun er innvilget tilleggstid på hjemmeeksamen.

Kap. 39 Fravær i forbindelse med eksamen/prøve

§ 39-1 Studenter som ikke kan møte til eksamen på grunn av sykdom som er oppstått etter at avmeldingsfristen er utløpt, skal levere attest fra medisinsk sakkyndig. Attesten skal være levert/poststempelt senest 3 arbeidsdager etter eksamensdato, og skal inneholde opplysninger om tidsrommet for fraværet.



§ 39-2 Studenter som på grunn av andre særskilte forhold omkring egen person er forhindret fra å gjennomføre eksamen, skal dokumentere dette på tilsvarende måte som ved sykdom.

§ 39-3 Ved dokumentert og godkjent fravær teller ikke den aktuelle eksamenen som forsøk.

Utfyllende bestemmelser til kapittel 39

Ad. 39-1

Attesten leveres / sendes til Arkivet ved NMBU.

Kap. 40 Fusk – annullering av eksamen/prøve - utestenging

§ 40-1 Fusk eller forsøk på fusk kan føre til at eksamen eller prøve for vedkommende student blir annullert. Fusk eller forsøk på fusk kan også føre til utestenging, jf. §§ 4-7 og 4-8 i Universitets- og høyskoleloven.

§ 40-2 NMBUs klagenemnd kan annullere eksamen, prøve eller godkjenning av emne.

Utfyllende bestemmelser til kapittel 39

Ad 40-1

Universitetsstyret gir retningslinjer om rutiner ved mistanke om fusk.

Kap. 41 Sensorer og sensur

§ 41-1 Enhver evaluering skal resultere i et vurderingsuttrykk (en karakter). For alle emner som omfattes av denne forskriftens kapittel 1, skal det være to sensorer.

Emneansvarlig lærer eller hovedveileder vil normalt være intern sensor.

§ 41-2 Den som påtar seg eller er pålagt et sensoroppdrag, har plikt til å overholde bestemmelser i Universitets- og høyskoleloven, og bestemmelsene i denne forskriften.

Utfyllende bestemmelser til kapittel 41

Ad. 41-1

Bruk av sensorer:

I følgende tilfeller skal minst en av sensorene være ekstern:

- a) ved bedømmelse av bachelor- og masteroppgave*
- b) ved muntlig eksamen eller prøve som ikke lar seg etterprøve*
- c) ved ny sensurering som følge av klage over formelle feil ved eksamen, jf. Universitets- og høyskolelovens § 5-2 nr. 2.*
- d) ved klage over karakterfastsettelse, jf. Universitets- og høyskolelovens § 5-3 nr. 4.*



e) ved sensur av fritt emne

For **dyrepleier- og veterinærutdanningene** gjelder at alle eksamener/sluttvurderinger i et emne som skal inngå på vitnemål eller karakterutskrift skal være sensurert av minst to sensorer. For minimum 1/3 av eksamenene skal en av de to sensorene være ekstern.

I øvrige tilfeller skal det være ekstern evaluering av vurderingsordningene og/eller de deler som inngår i karakterfastsettingen, det vil si:

- ekstern vurdering av selve opplegget for vurdering i et emne
- eller
- ekstern sensor skal sammen med intern sensor delta ved utformingen av eksamensoppgavene og sensorveiledningen

I tillegg kan det være:

- ekstern kontroll av intern sensors vurdering av et tilfeldig utvalg kandidater som en kalibrering av den totale sensuren i emnet

Med bakgrunn i retningslinjene i punkt 2, fastsetter eksamensansvarlig enhet (institutt) selv for hvert enkelt emne hvordan ekstern deltakelse i vurderingen skal gjennomføres.

Krav til ekstern sensor:

Ekstern sensor skal være tilsatt i vitenskapelig stilling ved universitet, høyskole eller annen forskningsinstitusjon, eller på annen måte ha dokumentert vitenskapelig kompetanse innen vedkommende fagområde. Som unntak kan fagperson, som gjennom yrkespraksis dokumenterer at han/hun er særlig kvalifisert innen vedkommende fag, oppnevnes som ekstern sensor.

Ekstern sensor kan ikke være tilsatt ved NMBU i hel- eller deltidsstilling eller ha hatt undervisningsoppgaver av vesentlig omfang i samme semester eller studieår som eksamenen finner sted.

For gradsoppgaver hvor studentens praktiske arbeid med oppgaven er gjennomført utenfor NMBU, kan ekstern sensor ikke være tilsatt ved samme institusjon.

Oppnevning av eksterne sensorer:

Eksamensansvarlig enhet oppnevner sensorer.

Den som tar på seg sensoroppdrag, tar samtidig på seg å være sensor ved eventuell ny eksamen (kontinuasjonseksamen).

Det skal skrives kontrakt mellom ekstern sensor og eksamensansvarlig enhet (institutt eller fakultet).

Ved forfall skal eksamensansvarlig enhet oppnevne annen/andre kvalifisert(e) sensor(er) i tråd med emnets opprinnelige krav til sensurering.



For studier med eksamen lagt til fastsatte eksamensperioder gjelder følgende frister:

- 15. april: Frist for oppnevning av eksterne sensorer, både for ordinær eksamen og for eventuell klage på karakter, for vårparallellen, juniblokka og augustblokka.
- 15. november: Frist for oppnevning av eksterne sensorer, både for ordinær eksamen og for eventuell klage på karakter, for høstparallellen og januarblokka.

For studier med eksamener fordelt over hele studieåret (dyrepleier- og veterinærutdanningene) oppnevnes eksterne sensorer innen 3 uker før aktuell eksamen.

Gjennomføring av sensur:

Sensur skal gjennomføres anonymt så langt dette er praktisk mulig.

Ved bytte av sensor som følge av uforutsett forfall, regnes sensurfristen fra det tidspunktet besvarelsen er oversendt den nye sensoren.

Uenighet om karakterfastsetting:

Dersom de to sensorene ikke blir enige om karakterfastsettingen, skal sensureringen suppleres med en tredje sensor. Denne sensoren skal være ekstern.

Karakteren fastsettes av sensorgruppen i fellesskap.

Den nye sensoren skal ikke være kjent med de første sensorene sin vurdering og eventuelle begrunnelse.

Særskilte forhold

- *Ved avsluttende muntlig prøve for en studentgruppe skal sensorene foreta en individuell vurdering av studentene.*
- *Ved muntlig diskusjon av gradsoppgave utført av en studentgruppe kan sensorene foreta en individuell evaluering av studentene.*

Kap. 42 Bekjentgjøring av sensur

§ 42-1 Sensuren skal foreligge innen 3 uker (15 arbeidsdager) etter avlagt eksamen med mindre universitetsstyret selv har godkjent en lengre frist.

Sensurfristen for gradsoppgaver er 6 uker (30 arbeidsdager) fra fastsatt innleveringsfrist med mindre universitetsstyret selv har godkjent en lengre frist.

§ 42-2 Studentene er selv ansvarlige for å gjøre seg kjent med sensuren.



Utfyllende bestemmelser til kapittel 42

Ad. 42-1

Sensur som følge av klage skal avgjøres uten ugrunnet opphold, jf. Forvaltningslovens § 11a. Dersom klagen ikke kan behandles innen en måned etter klagefristens utløp, skal det sendes ut et foreløpig svar til studenten der det gjøres rede for årsaken til dette. Om mulig oppgis det når man regner med å kunne behandle klagen.

For studier ved Campus Ås gjelder følgende:

For emner med avsluttende prøve, hvor prøveformen er selvstendig arbeid inklusiv en eventuell framlegging, er sensurfristen 3 uker (15 arbeidsdager) etter siste undervisningsdag i parallellen/blokkperioden.

For emner med langsgående vurdering hvor emnet avsluttes med en skriftlig delprøve i den ordinære eksamensperioden er sensurfristen 3 uker (15 arbeidsdager) etter datoen for denne prøven. For emner med langsgående vurdering uten avsluttende skriftlig delprøve i den ordinære eksamensperioden, settes sensurfristen til 3 uker (15 arbeidsdager) etter siste undervisningsdag i parallellen/blokkperioden.

For frie emner er sensurfristen 3 uker (15 arbeidsdager) etter siste undervisningsdag i parallellen/blokkperioden.

Utfylt sensurskjema skal følge alle vurderingsprotokoller unntatt ved sensurering av gradsoppgaver.

Dersom to sensorer har deltatt i sensureringen av alle eksamensbesvarelsene i et emne, skal begge sensorenes underskrift være påført vurderingsprotokollen for emnet før vurderingsprotokollen leveres studieavdelingen. Dersom den ene sensoren kun har deltatt i sensureringen av eksamensbesvarelses fra et tilfeldig utvalg, er det tilstrekkelig at denne sensoren skriver under på sensurskjemaet.

Alle karakterer i vurderingsprotokollen skal skrives fullt ut. Det er ikke tillatt med gjentakelsestegn i vurderingsprotokollen.

For sensur forsinket med mer enn 1 uke, iverksettes økonomiske sanksjoner overfor emneansvarlig institutt. For emner hvor utsatt sensurfrist er innvilget av universitetsstyret, iverksettes økonomiske sanksjoner fra og med første arbeidsdag etter dato for utsatt sensurfrist.

Ad 42-2

Sensur skal bekjentgjøres via elektronisk offentliggjøring. Sensurlistene skal være anonyme.



Kap. 43 Klage på karakter eller formelle feil ved eksamen/prøve

§ 43-1 En student kan klage skriftlig over karakteren for egen prestasjon ved skriftlig eksamen innen 3 uker etter at eksamensresultatet er kunngjort, jf. § 5-3 i Universitets- og høyskoleloven.

Ved langsgående vurderinger er det klagerett når endelig karakter i emnet er kunngjort. Det kan bare klages på endelig karakter i emnet.

Bedømmelse av muntlig prestasjon eller muntlig/praktisk eksamen eller lignende som etter sin art ikke lar seg etterprøve, kan ikke påklages.

Karakterfastsetting etter bruk av flervalgstest kan ikke påklages.

§ 43-2 Studentene har rett til å kreve begrunnelse for karakteren etter bestemmelsene i Universitets- og høyskoleloven § 5-3. Begrunnelse gis muntlig eller skriftlig etter sensors valg, og det skal gjøres rede for de generelle prinsipper som er lagt til grunn for bedømmelse og for bedømmelsen av kandidatens prestasjon.

§ 43-3 En student som har vært oppe til eksamen eller prøve, kan klage over formelle feil som vedkommende mener er begått ved oppgavegiving, eksamensavvikling eller gjennomføring av sensur. Slik klage må framsettes skriftlig og innen 3 uker etter at han/hun er eller burde være kjent med forhold som begrunner klagen. Slik klager stiles og sendes til NMBUs klagenemnd. Klagenemndas sekretariat videresender alle klager til vedkommende institutt og eventuelle andre enheter som har vært involvert i saksbehandlingen for uttalelse før nemnda behandler klagen, jf. Retningslinjer for klagenemnda ved NMBU.

Utfyllende bestemmelser til kapittel 43

Ad. 43-1

Klage på karakter sendes på eget skjema til NMBUs Arkiv, Boks 5003, 1432 Ås. (Skjemaet er å finne på nettsiden til Studentenes informasjonsTorg, SiT).

Ved klage på karakter foretas ny sensur med nye sensorer. Nye sensorer oppnevnes av instituttet/instituttene. De nye sensorene skal ikke ha informasjon om karakter, de opprinnelige sensorenes begrunnelse for karakter eller studentens klage. Instruks for sensorer ved NMBU og utarbeidet sensorveiledning oversendes de nye sensorene sammen med besvarelsen. Ny karakterfastsetting kan skje til gunst eller ugunst for klager. Karakterfastsettingen ved den nye sensureringen kan ikke påklages.

Ved klage på karakter på masteroppgaven bedømmes den innleverte oppgaven på nytt av nye sensorer. Dersom ny sensur av den skriftlige oppgaven fører til endret karakter, gjennomføres en ny muntlig prøve til fastsetting av endelig karakter.



For gruppearbeider der bare en del av gruppemedlemmene klager, skal et positivt utfall av ny sensur komme hele gruppen til gode. Et negativt utfall får kun gyldighet for klageren.

Ved klage på karakter ved langsgående vurdering skal de nye sensorene, både den eksterne og den interne, evaluere de samme delene som ved den opprinnelige sensureringen i emnet. I de tilfeller hvor muntlig delprøve(r) inngår som en del av vurderingen kan denne/disse ikke påklages. Hvis den endelige karakteren er fastsatt på grunnlag av både skriftlig og muntlig prøve, og klager får medhold i klage på sensur over den skriftlige delen av eksamen, gjennomføres ny muntlig prøve til fastsetting av endelig karakter.

Ad. 43-2

Studenter som ønsker begrunnelse for karakteren må etterspørre den innen oppsatt klagefrist for emnet. Ved muntlig eksamen eller bedømmelse av praktiske ferdigheter må krav om slik begrunnelse framsettes umiddelbart etter at karakteren er meddelt. Ved annen bedømmelse må krav om begrunnelse framsettes innen én uke fra studenten fikk kjennskap til karakteren, likevel ikke mer enn tre uker fra karakteren ble kunngjort.

Krav om begrunnelse rettes til emneansvarlig lærer, alternativt til emneansvarlig institutt hvis læreren ikke er tilgjengelig.

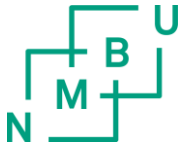
Hvis sensorene i forbindelse med krav om begrunnelse finner at det kan være grunn til å endre den fastsatte karakteren, skal de gi uttrykk for dette i skriftlig begrunnelse for karakterfastsettelsen. Sensorene kan på dette tidspunkt opprettholde karakteren eller endre den opprinnelige karakterfastsettelsen til gunst for studenten.

Ad. 43-3

Finner klagenemnda at det er begått formelle feil som kan ha hatt betydning for studentens prestasjon eller bedømmelse av denne, skal sensurvedtaket oppheves. Hvis feilen kan rettes opp ved ny sensur av innleverte arbeider, foretas ny sensurering. I motsatt fall holdes ny eksamen eller prøve med nye sensorer. Karakterfastsetting ved ny sensurering etter denne bestemmelsen kan påklages.

Finner klagenemnda at det er begått formelle feil, og det er rimelig å anta at dette kan ha hatt betydning for én eller flere studenters prestasjon eller bedømmelse av denne, kan det bestemmes at det skal foretas ny sensurering eller holdes ny eksamen eller prøve.

Blir en klage over formelle feil ved en skriftlig eksamen eller prøve avvist, eller den blir realitetsbehandlet og ikke tatt til følge, kan studenten likevel klage over karakterfastsettingen.



Kap. 44 Adgang til å framstille seg til eksamen i samme emnet flere ganger
§ 44-1 Det er adgang til å framstille seg til eksamen i samme emne inntil tre ganger.

Utfyllende bestemmelser til kapittel 44

Ad. 44-1

Som normalordning har studenter rett til å framstille seg til eksamen i samme emnet inntil tre ganger uansett om eksamen er bestått eller ikke bestått.

*Unntak gjelder for studenter på **dyrepleier- og veterinærutdanningene** som ikke gis anledning til å avlegge den aktuelle eksamen på nytt dersom den er bestått.*

Dersom en student er gitt anledning til og har avlagt eksamen i samme emnet mer enn en gang, skal beste karakter gjelde, og bare denne skal fremgå av karakterutskrift og vitnemål. Studenter som melder seg opp til ny eksamen i et emne som tidligere er bestått, har ikke krav på å kunne følge undervisningen i emner med begrenset kapasitet, selv om det gis tillatelse til å gå opp til ny eksamen.

Studenter som har oppnådd stryk /ikke bestått i et emne, har rett til å framstille seg til eksamen i samme emne tre ganger så lenge det aktuelle emnet/eksamen eksisterer.

Studenter som etter tre forsøk ikke har bestått eksamen, kan etter begrunnet søknad til studieavdelingen, gis dispensasjon til å framstille seg for eksamen en fjerde gang.

Ett av følgende vilkår må foreligge:

- ved å bestå eksamen i emnet vil søkeren oppnå en godkjent fordypning nødvendig for gradsoppgåelse
- ved å bestå eksamen i emnet vil søkeren kunne oppnå en grad ved NMBU
- søkeren kan dokumentere sosiale eller personlige grunner til at eksamen i emnet ikke er oppnådd innen fastsatt tid

Studenter som trekker seg senere enn angitt frist for avmelding til vurdering/eksamen får "ikke møtt", og oppmeldingen regnes som forsøk.

Kap. 45 Karakterregel / vurdering

§ 45-1 I emnebeskrivelsen skal det framgå hvilken karakterregel som skal benyttes, "bestått"/"ikke bestått" eller bokstavkarakter.



§ 45-2 Bokstavkarakterene går fra A-F, der A er beste ståkarakter og E dårligste ståkarakter, mens F gis ved ikke bestått. Karakterbetegnelser og generelle vurderingskriterier er vedlagt, se vedlegg 2.

§ 45-3 Ved vurderingsuttrykket (karakterregel) "bestått"- "ikke bestått" skal grensen for bestått fastsettes av intern sensor og ekstern sensor i fellesskap, og gi uttrykk for at besvarelsen har et tilfredsstillende kunnskapsnivå i emnet.

Bedømmelsen "bestått" skal bare gis når emneansvarlig og sensor er enig om det, i de tilfellene ekstern sensor deltar i bedømmelsen. Dersom en av dem mener at besvarelsen ikke har et tilfredsstillende nivå, gis "ikke bestått".

§ 45-4 Alle 400-emner som gis ved NMBU skal bedømmes med "bestått"/"ikke bestått".

Utfyllende bestemmelser til kapittel 45

Ad. 45-1

Gradsoppgaver bedømmes med bokstavkarakter.

Ad. 45-2

Karaktersetting på masteroppgaver innenfor matematikk, naturvitenskapelige fag og teknologi ("MNT-fagene") følger et nasjonalt system likt for alle MNT-studier ved universitetene i Norge, se vedlegg 2. Dette gjelder for masteroppgaver avlagt ved Institutt for husdyr- og akvakulturvitenskap (IHA), Institutt for kjemi, bioteknologi og matvitenskap (IKBM), Institutt for matematiske realfag og teknologi (IMT), Institutt for naturforvaltning (INA), Institutt for miljøvitenskap (IMV) og Institutt for plantevitenskap (IPV).

Ad. 45-3

Et tilfredsstillende kunnskapsnivå vil si en prestasjon som er tilfredsstillende og akseptabel på de fleste områder. Studenten viser vurderingsevne og selvstendighet på de viktigste områdene.

Kap. 46 Karakterutskrift og vitnemål

§ 46-1 En student kan, etter anmodning, få karakterutskrift over samtlige beståtte eksamener ved NMBU. Vitnemål og Diploma Supplement (DS) blir skrevet ut når aktuell grad er oppnådd.

Utfyllende bestemmelser til kapittel 46

Ad. 46-1

Karakterutskriften kan utstedes på bokmål, nynorsk eller engelsk.



Sammen med vitnemålet vil det følge en karakterutskrift over eventuelle emner ut over de som har inngått i oppnådd grad.

Vitnemålet utstedes bare én gang og det skrives ut på bokmål eller nynorsk, med mindre studiet i sin helhet er engelskspråklig. I særlige tilfeller kan det skrives ut nytt vitnemål. Slikt vitnemål skal ha påskriften «duplikat», og både dato for oppnådd grad og dagens dato skal fremgå.

Diploma Supplement (DS) er et internasjonalt vitnemålstillegg som skal følge vitnemålet. Det erstatter ikke vitnemålet, men supplerer dette. DS blir sendt ut sammen med vitnemålet.

Vitnemål skal utskrives i universitetet sitt navn. Vitnemål skal underskrives av rektor og studiedirektør

Gradsoppgaver

Kap. 47 Gradsoppgaver

§ 47-1 I bachelorgraden *kan* det inngå et selvstendig arbeid av 15 studiepoengs omfang (bacheloroppgave). I mastergrad av 120 og 300 studiepoengs omfang *skal* det inngå selvstendig arbeid (masteroppgave). I erfaringsbasert mastergrad av 90 eller 120 studiepoengs omfang *skal* det inngå selvstendig arbeid (masteroppgave).

Ansvarlig institutt oppnevner hovedveileder og eventuelle tilleggsveiledere til gradsoppgaven. Veilederne forplikter seg til å gi studenten en faglig og metodisk kritikk av arbeidet.

Det selvstendige arbeidet kan være ett av følgende:

- Bacheloroppgave: 15 studiepoengs omfang
- Masteroppgave: 30 studiepoengs omfang
- Masteroppgave: 60 studiepoengs omfang

Gradsoppgaven på bachelornivå skal vise forståelse, selvstendighet og være en faglig fordypning innen gradens fagområde.

Gradsoppgaven på masternivå skal vise forståelse, refleksjon, modenhet og analytisk evne. Oppgaven skal være en opplæring i å kunne identifisere problemer innenfor et fagområde i studiet og analysere og behandle disse på en vitenskaplig måte, samt å kunne produsere en skriftlig vitenskaplig oppgave om dette.

Omfanget av gradsoppgaven på masternivå fastsettes i studieplanen for det enkelte studieprogram.

Ansvarlig institutt oppnevner hovedveileder og eventuelle tilleggsveiledere til gradsoppgaven. Veilederne forplikter seg til å gi studentene faglig og metodisk veiledning og kritikk av arbeidet.



§ 47-2 Masteroppgaven skal diskuteres ved muntlig eksamen. Eksamen kan i tillegg inneholde et spesialpensum.

Utfyllende bestemmelser til kapittel 47

Ad. 47-1

Studieutvalget bestemmer etter forslag fra ansvarlig institutt for aktuelt studieprogram omfanget av gradsoppgaven på masternivå ut ifra følgende muligheter:

- 30 studiepoengs omfang
- 60 studiepoengs omfang
- Student og veileder fastsetter i fellesskap omfanget av gradsoppgaven (30 eller 60 studiepoeng) ved starten av studiet.

Instituttet plikter å gi studenten korrekt og tilstrekkelig informasjon om arbeidet med gradsoppgaven før arbeidet starter, i henhold til egne retningslinjer om veiledning i gjennomføring av gradsoppgaver på masternivå.

NMBU skal tilby veiledere innføring i veiledningsarbeid.

Veiledning for arbeidet med gradsoppgavene:

Hovedveileder skal være tilsatt i vitenskapelig stilling, i professor II-stilling eller i førsteamanuensis II-stilling ved NMBU. I de tilfeller hvor det er flere veiledere, skal det gå fram av avtalen hva slags ansvar hver enkelt veileder har.

Veileder plikter normalt å gi studenten:

- 20 timers veiledning inklusive sensurering av bacheloroppgaven.
- 40 timers veiledning inklusive sensurering av masteroppgaven – 30 studiepoeng.
- 80 timers veiledning inklusive sensurering av masteroppgaven – 60 studiepoeng.

Instituttet skal godkjenne valg av emne og veileder(e) for den enkelte student, og ha ansvar for å informere aktuelt undervisningsutvalg. Ansvarlig institutt har ansvaret for at den enkelte veileder overholder sin veiledningsplikt. Instituttet har ansvaret for straks å utpeke ny(e) veileder(e) ved langvarig sykdom, permisjon eller lignende.

Kontrakt og prosjektplan:

Veileder(e) og studenten(e) skal i samarbeid sette opp en kontrakt og utarbeide en hensiktsmessig prosjektplan (fremdrifts- og kostnadsplan) for gjennomføringen av gradsoppgaven. Kontrakten godkjennes av ansvarlig institutt før arbeidet med gradsoppgaven starter. Kontrakt og prosjektplan utformes som ett dokument.



Samarbeid om gradsoppgavene:

Er det to eller flere studenter som ønsker å utføre gradsoppgaven sammen (helt eller delvis), må dette godkjennes av instituttet/undervisningsutvalget. Et eventuelt samarbeid om masteroppgaven skal utdypes i kontrakten for masteroppgaven, og det skal gå fram av kontrakten hvilke rettigheter den enkelte student har dersom samarbeidet opphører underveis.

Bruk av språk:

Gradsoppgavens hovedspråk skal være norsk, svensk, dansk eller engelsk. Annet hovedspråk kan godtas dersom det på forhånd er godkjent av veileder(e) og sensor. Er hovedspråket norsk, svensk eller dansk, skal oppgaven ha et sammendrag (abstract) både på hovedspråket og på engelsk.

Konfidensielle oppgaver:

I særlige tilfeller kan offentliggjøring av gradsoppgaven båndlegges (utsettes) for en periode på inntil 5 år. Det skal i slike tilfeller inngås en egen avtale, på et eget fastsatt skjema utarbeidet av studieavdelingen. Avtalen underskrives av alle parter. En eventuell båndlegging utover en periode på 5 år, avgjøres av universitetsstyret etter begrunnet søknad. NMBU forbeholder seg retten til å benytte gradsoppgavens tittel ved karakterutskrift/vitnemål.

Innlevering og sensurering:

Innleveringsfristen for gradsoppgavene er 15. mai innen kl. 15.00. Alternativt 15. desember innen kl. 15.45. Oppgaven skal innleveres i 3 trykte innbundne eksemplarer til Studentenes InformasjonsTorg (SiT). I tillegg leveres en identisk elektronisk versjon (pdf-format) via NMBUs åpne institusjonelle arkiv (BRAGE). NMBUs offisielle forsidemal skal benyttes og det skal framgå at oppgaven er utført som en gradsoppgave ved NMBU med påføring av grad, NMBUs logo og instituttets navn.

Muntlig diskusjon, som er obligatorisk for masteroppgavene, skal skje innen sensurfristen på 6 uker

(30 arbeidsdager) fra innleveringsfristen. Det samme gjelder for oppgaver med utsatt innlevering, muntlig diskusjon skal skje innen sensurfristen på 6 uker (30 arbeidsdager) fra innleveringsfristen.

Sensurfristen på 6 uker (30 arbeidsdager) regnes fra ovennevnte innleveringsfrister.

Hvis aktuell dato faller på lørdag, søndag eller annen fridag, er fristen påfølgende arbeidsdag.

Hvis gradsoppgaven ikke leveres innen fristens utløp, og det ikke foreligger en skriftlig bekreftelse på innvilget utsettelse, har studenten(e) brukt ett av tre mulige forsøk (tregangersregelen). Forsøket registreres i vurderingsprotokollen. Ved oppmelding i et senere semester skal ny kontrakt og revidert prosjektplan utarbeides.



Studenten har ikke rett til 40 nye timer veiledning dersom gradsoppgave ikke leveres innen fristens utløp og studenten velger å melde seg opp til gradsoppgave ved et senere semester.

*Utsatt innleveringsfrist:
Instituttet som studenten(e) er tilknyttet under sitt arbeid med gradsoppgaven, kan unntaksvis etter begrunnet søknad, forlenge innleveringsfristen.*

For oppgaver med opprinnelig innleveringsfrist 15. mai er utsatt innleveringsfrist senest 15. august.

For oppgaver med opprinnelig innleveringsfrist 15. desember er utsatt innleveringsfrist senest 15. mars.

Ut over nevnte frister gjelder regelen for avmelding av gradsoppgave og oppmelding i senere semester.

Ved sykdom som oppstår under arbeidet med gradsoppgaven, må erklæring fra medisinsk sakkyndig innhentes, og den må være innlevert/poststemplet senest 5 arbeidsdager etter at sykdommen oppsto. Erklæringen skal inneholde opplysninger om tidsrommet for fraværet og leveres/sendes til det instituttet hvor kontrakten om gradsoppgavearbeidet er inngått.

Sensurfristen på 6 uker (30 arbeidsdager) regnes fra innvilget innleveringsfrist.

Studenten(e) skal søke om utsatt innleveringsfrist til det instituttet studenten(e) er tilknyttet under sitt arbeid med gradsoppgaven. Søknaden skal inneholde en anbefaling fra veileder. Grunner som studenten(e)/veileder burde ha forutsett, kan ikke godtas. Søknader uten kopi av forslag til revidert framdriftsplan og kopi av forslag til fornyet kontrakt mellom studenten(e), veileder og institutt skal automatisk avvises.

Søknad om utsatt innleveringsfrist skal være mottatt av instituttet senest 1-måned før den opprinnelige innleveringsfristen. Studenten(e) gis skriftlig beskjed om utfallet av søknaden. Kopi av brevet sendes veileder.

Søknader om utsatt frist for innlevering framlagt etter fristen, vil ikke bli godkjent med mindre det eksemplvis foreligger attest fra en medisinsk sakkyndig for aktuelt tidsrom.

*Forny et prøve:
Dersom gradsoppgaven er bedømt med strykkarakter, kan oppgaven i revidert form legges fram til ny sensurering tidligst 3 måneder etter sensurdato.*

Gjentak av bestått gradsoppgave tillates ikke.



Ad. 47-2 Spesialpensum og muntlig diskusjon av gradsoppgaver på masternivå.

Spesialpensum:

Som et tillegg til masteroppgaven, kan student og veileder legge opp et teoretisk spesialpensum på 5, 10 eller 15 studiepoeng utenom NMBUs ordinære emnetilbud.

Spesialpensumet skal være på mastergradsnivå. Spesialpensumet fastsettes ved oppstart av arbeidet med oppgaven, og leses parallelt. Eksamen i spesialpensumet skal avlegges samtidig med den muntlige drøftingen av masteroppgaven.

Spesialpensumet skal gi en faglig tilleggskompetanse for arbeidet med gradsoppgaven. Dette kan utgjøre en større fordypning i et tema eller gi en større bredde i faget enn universitetets emner kan gi. Hvis spesialpensumet inngår i referanselitteraturen til masteroppgaven, må arbeidet med dette pensumet innebære en vesentlig utvidelse i forhold til hva som bør forventes av arbeid med referanselitteraturen. Hovedveileder eller tilleggsveileder skal normalt være veileder for studenten i spesialpensumet.

Avtale om spesialpensum skal godkjennes ved det instituttet oppgaven er tilknyttet. Avtalen skal underskrives av studenten, instituttet og veilederen.

Spesialpensumet evalueres med bokstavkarakter og føres på vitnemålet med angivelse av tittel på pensumet og studiepoeng. Tittelen på spesialpensumet skal foreligge på bokmål eller nynorsk og på engelsk.

Avslutning av gradsoppgaver:

Undervisningsutvalget ved det instituttet studenten er tilknyttet, har ansvaret for å offentliggjøre dato og sted for muntlig diskusjon av gradsoppgaven. Ved konfidensielle oppgaver skal dato og sted for muntlig diskusjon ikke offentliggjøres.

Dersom studenten kun gjenstår med gradsoppgaven, og innlevering skjer før 1. august/1. februar, settes det ikke krav til at studenten må registrere seg for et nytt semester.

En bacheloroppgave kan ha en offentlig framlegging eller en avsluttende muntlig diskusjon med intern og ekstern sensor som en del av vurderingen.

En masteroppgave avsluttes med en muntlig gradseksamen, som normalt skal avholdes på NMBU. Eventuell søknad om unntak behandles av studiedirektøren.

Den muntlige gradseksamenen skal innledes med en presentasjon av oppgaven av ca. 20 til 30 minutters varighet, hvor studenten selv gir en oversikt over oppgaven. Etter presentasjonen følger en muntlig diskusjon med sensorene. Diskusjonen er en del av vurderingen av masteroppgaven. Som en del av gradseksamen kan det samme dag avholdes muntlig prøve i et



spesialpensum på 5, 10 eller 15 studiepoeng, i tillegg til de studiepoengene masteroppgaven omfatter.

1. *Ekstern sensor og intern sensor skal være til stede under presentasjonen av oppgaven. Alle veiledere bør også være til stede.*
 2. *Hensikten med diskusjonen er å gi studenten en tilbakemelding om masteroppgaven som er mer utfyllende enn karakteren, samt gi sensor en utvidet bakgrunn for karakterfastsettingen.*
- *Sensor gir en generell vurdering av de positive og negative sidene ved gradsoppgaven*
 - *Sensor stiller studenten mer spesifikke spørsmål til deler av gradsoppgaven for å kunne kartlegge studentens vurderingsevne, forståelse, egeninnsats og selvstendighet. Veileder har her anledning til å komme med utfyllende kommentarer. Det gis ikke separat karakter for denne diskusjonen.*

Diskusjonen kan være justerende på den endelige karakteren på oppgaven. Det er den endelige karakteren som gjøres kjent for studenten og som kommer fram på karakterutskriften.

- *Studenter som ikke møter til muntlig diskusjon av masteroppgaven vil få registrert "ikke møtt" på oppgaven, og må levere en ny og/eller omarbeidet masteroppgave. Denne oppgaven kan legges fram til sensurering tidligst 3 – tre - måneder etter sensurfristen. Ny kontrakt og prosjektplan skal utarbeides.*
- *Dersom studenten(e) ikke møter til muntlig diskusjon, og det ikke foreligger en skriftlig bekreftelse på innvilget utsettelse, har studenten(e) brukt ett av tre mulige forsøk (tregangersregelen). Forsøket registreres i vurderingsprotokollen.*
- *Studenter som skriver (utarbeider) en masteroppgave sammen, skal gjennom samarbeidsavtalen/kontrakten forplikte seg til å møte fram til muntlig diskusjon av oppgaven.*
- *Studenter som leverer en felles masteroppgave, kan unntaksvis gjennomføre separate diskusjoner av oppgaven. Søknad om dette må grunngis, og stiles til det instituttet studentene er tilknyttet under arbeidet med gradsoppgaven. I slike tilfeller skal sluttkarakteren for den enkelte student fastsettes separat, uavhengig av medstudenten(e).*
- *Dersom en masteroppgave er bedømt til F (stryk), skal sensorene i samråd med studenten(e), vurdere grunnlaget og hensiktsmessigheten av at det gjennomføres en muntlig diskusjon.*



- *For eventuell klage på karakter eller formelle feil følges prosedyrene beskrevet i denne forskrifts kapittel 45.*

Publisering, instituttilhørighet:

Masteroppgaven publiseres elektronisk i BRAGE etter at den er bedømt med ståkarakter (A-E). Før publiseringen i BRAGE, eller annen offentliggjøring av masteroppgaven/deler av denne, skal studenten varsles og krediteres i offentliggjøringen. Både studenten og ansvarlig institutt har rettigheter til oppgaven. Annen mangfoldiggjøring og distribusjon enn via BRAGE skal godkjennes av begge parter.

Ikrafttreden

Kap. 48 Sluttbestemmelser

§ 48-1 Iverksetting

Forskriften trer i kraft 01.01.2014.

Fra samme dato oppheves *Forskrift om opptak og studier ved Universitetet for miljø- og biovitenskap (UMB)* av 01. juni 2012, *Forskrift om opptak, studium og vurdering i mastergradsstudier ved Noregs veterinærhøgskole* av 01. juli 2008 og *Forskrift om opptak, studium og eksamen ved Norges veterinærhøgskole* av 15. juni 2006.